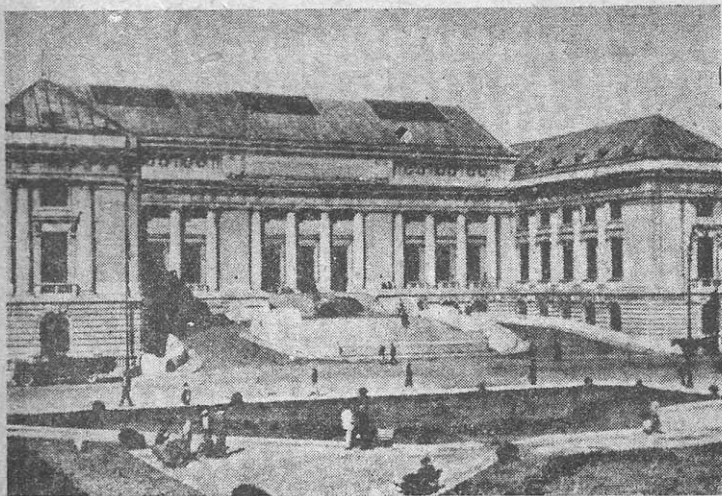

SFATUL POPULAR AL REGIUNII PLOIEȘTI
SECȚIUNEA CULTURALĂ
MUZEUL REGIONAL DE ISTORIE

DIN ACTIVITATEA MUZEELOR NOASTRE
STUDII, REFERATE, DOCUMENTE

I

PALATUL CULTURII

PLOIEȘTI
1 9 5 6

SFATUL POPULAR AL REGIUNII PLOIEȘTI

DIN ACTIVITATEA MUZEELOR NOASTRE

STUDII, REFERATE, DĂRI DE SEAMĂ,
DOCUMENTE

* *Victor Teodorescu*

PLOIEȘTI

1 9 5 6

INTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ PLOIEȘTI — c 2501

CUVÎNT ÎNAINTE

In anii regimului democrat-popular, clasa muncitoare condusă de partidul ei a creat condițiile unei libere activități științifice puse în slujba marilor idealuri ale omenirii.

Insușindu-și învățăturile izvorâte din știința marxist-leninistă și folosind aceste condiții, cercetătorii științifici din domeniul istoriei au muncit cu însuflețire, aducând prețioase contribuții la cunoașterea dezvoltării societății omenești pe teritoriul patriei noastre din cele mai îndepărtate timpuri.

Alături de cercetătorii științifici din patria noastră, membrii sfatului științific al Muzeului Istoric al Regiunii Ploiești și-au adus contribuția la cercetarea istoriei Republicii Populare Române.

Ei au scos la iveală urme materiale din trecutul îndepărtat, le-au interpretat, valorificând astfel un bogat material științific.

Lucrarea de față este rezultatul unui îndelungat studiu desfășurat de un colectiv entuziast. — Este o încercare de a dezvălui trecutul de luptă al poporului nostru, situând astfel Regiunea într-un cadru corespunzător.

Socotind că vor îndreptăți așteptările oamenilor muncii din Regiunea Ploiești, care doresc să se scrie cu slove de aur lupta de veacuri a poporului nostru pentru libertate, dorim succes culegătorilor de bogății neasemuite, porniți să cucerească noi victorii pe tărîmul cercetărilor istorice.

STAN GHEORGHE

Președintele Comitetului Executiv
al
Sfatului Popular Regional Ploiești

Salutăm cu bucurie inițiativa tovarășului Simache — directorul Muzeului de Istorie — de a tipări o broșură care să facă cunoscut publicului munca și realizările cercetătorilor pe linie muzeistică din Regiunea Ploiești.

Prin cuprinsul său variat, broșura va contribui și la cunoașterea dezvoltării economice și sociale a patriei noastre, Regiunea Ploiești aducând un aport prețios și posedind urme din cele mai vechi timpuri.

Broșura corespunde dorinței arzătoare a oamenilor muncii din Regiunea noastră de a cunoaște cât mai pe larg procesul de dezvoltare al tuturor ramurilor de activitate și mai ales lupta dîrză dusă de popor pentru libertate și o viață mai bună.

Sîntem convinși că materialul publicat, pe lângă interesul istoric, are și o serie de învățăminte pentru activitatea practică de zi cu zi a muncitorilor din toate ramurile de activitate.

Urăm colectivului de redacție spor la muncă și ne exprimăm încrederea că și numerele viitoare vor fi la înălțimea celui de față.

G. PREOTESOIU

Vicepreședintă a Sfatului Popular
al
Regiunii Ploiești

ROLUL MUZEELOR ÎN ÎNFĂPTUIREA REVOLUȚIEI CULTURALE

Mărețul act revoluționar îndeplinit la 23 august 1944 de către forțele patriotice din România conduse de Partidul Comunist Român, act care nu s-ar fi putut îndeplini fără ajutorul neprecupețit al Marii Uniuni Sovietice, a marcat hotarul dintre o lume veche, capitalistă-moșierască, și lumea cea nouă, lumea socialistă.

În spatele acestei linii de demarcație a rămas viața cea veche cu toate aspectele ei : exploatare, mizerie, întuneric și umilință, iar în față a început să crească și să se întărească viața cea nouă, lipsită de exploatare și mizerie, plină de lumină, bucurie și libertate.

Trecerea de la viața cea veche la viața cea nouă presupune, așa după cum ne învață marxism-leninismul, o luptă uriașă dusă între nou și vechi, deoarece vechiul, luat în toată complexitatea lui, cu toate că a fost doborât, totuși persistă sub diferite forme, căutând ca prin orice mijloace să lovească noul.

Pentru ca vechiul să nu poată izbuti, noul caută să ia cele mai corespunzătoare măsuri pentru a distruge, atât din punct de vedere economic cât și din punct de vedere cultural, tot ceea ce este perimat, tot ceea ce nu mai slujește cu nimic vieții noi.

Realitatea ne-a demonstrat că, dacă din punct de vedere politico-economic îndeplătirile revoluționare se pot face relativ cu mai multă ușurință, îndeplăuirea revoluției culturale presupune o luptă cât mai îndelungată și mai dificilă.

Măreața experiență a Uniunii Sovietice ne-a slujit și ne slujește drept cel mai mare exemplu în această direcție. Toată lumea cunoaște că, după preluarea puterii politice, guvernul sovietic, prin emiteră de decrete, a înlăturat la timpul potrivit puterea economică din stat a fabricanților, moșierilor și bancherilor.

Tot atât de bine se cunoaște că niciodată guvernul sovietic n-a emis un decret prin care să înlătore cultura veche din min-

țile oamenilor, deoarece nici nu poate fi vorba ca printr-o lege sau decret să se poată transforma gândirea unui popor sau a unui om.

Călăuzindu-se după experiența statului sovietic și aplicînd în practică această experiență la specificul țării noastre, însuși statul nostru democrat-popular, prin existența sa, ne demonstrează că, cu toate greutățile ei, revoluția economică se îndeplinește relativ mai ușor decît revoluția culturală și că, în mod implicit, revoluția economică, de care depinde buna stare a oamenilor muncii, nu se poate îndeplini definitiv fără revoluția culturală.

Îndeplinirea revoluției culturale presupune pe de o parte o luptă dîră și răbdătoare iar de altă parte folosirea celor mai diferite și multiple instrumente cu ajutorul cărora să se poată descoperi și înlătura din gândirea oamenilor ceea ce de fapt nu se vede, dar se manifestă vreme îndelungată după îndeplinirea multor acte revoluționare economice, — rămășițele culturii vechi capitaliste, cu alte cuvinte tot ceea ce a rămas în concepția oamenilor din ideologia capitalistă despre lume și despre viață și să introducă în mod treptat o nouă concepție despre lume și despre viață, o concepție care să aibă la bază știința marxist-leninistă, o concepție materialistă.

Numai făurindu-și o asemenea concepție despre viață, în care omul să poată înțelege că ea este cel mai de preț bun pe care el nu-l poate avea decît numai o singură dată și că pentru a folosi în modul cel mai înțelept acest bun trebuie să contribuie cu tot ceea ce îi stă în putință la organizarea societății omenești, numai atunci fiecare om, fiecare popor, poate să simtă cu adevărat bucuria și fericirea vieții.

Regimul democrat-popular din țara noastră dă oamenilor muncii tocmai aceste posibilități pe care mulți, poate, nici nu le-au visat. Partidul și guvernul nostru călăuzesc și îndrumă poporul muncitor pentru a cuceri o viață din ce în ce mai bogată, mai luminoasă, mai însorită, o viață socialistă.

Plecînd de la faptul că socialismul nu se poate construi decît de mase de oameni conștienți, partidul și guvernul nostru au acordat și acordă o deosebită atenție îndeplinirii revoluției culturale, creînd largi posibilități oamenilor muncii de a folosi din ce în ce mai mult diferite școli și instituții de învățămînt elementar, mediu și superior, nenumărate instituții de artă și cultură, reviste, publicații, cărți etc.

Printre multele și variatele instituții puse la îndemîna oamenilor muncii din patria noastră pentru făurirea unei culturi noi se numără și muzeele, cărora le revine marele rol de a demonstra în mod practic și științific evoluția societății omenești din cele mai vechi timpuri și pînă în zilele noastre, aducînd astfel o contribuție deosebită la îmbogățirea și dezvoltarea cunoștințelor social-științifice și în același timp la combaterea misticismului, pe care cultura burgheză l-a propagat cu atîta perseverență.

Simțindu-se necesitatea unor asemenea instituții și în Regiunea Ploiești, sub îndrumarea Comitetului Regional de Partid și a Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Regiunii, un grup de intelectuali, în frunte cu prof. de istorie N. Simache, a inițiat crearea unui muzeu regional de istorie în orașul Ploiești.

Inițiativa lor a fost stimulată nu numai din punct de vedere material — creindu-le toate posibilitățile de lucru — dar și din punct de vedere moral, deoarece pe lângă aprecierea și ajutorul pe care l-au primit din partea organelor de partid și de stat, alți intelectuali din orașul Tîrgoviște și Buzău le-au urmat pilda și nu s-au lăsat nici ei mai prejos.

Astfel se poate spune că, deși pînă în anul 1953 nu exista în Regiunea Ploiești nici un fel de muzeu cu excepția unei îngrămadiri de lucruri de cult religios în orașul Tîrgoviște — ceea ce dovedește odată mai mult dezinteresul regimului burghez-moșteresc, — s-a ajuns ca în vara anului 1954, în cinstea celei de a X-a aniversări a eliberării patriei noastre de sub jugul fascist, să se termine construirea Muzeului Regional de Istorie din orașul Ploiești și să se inaugureze, pentru ca apoi, după aceasta, să fie inaugurate și muzeele din Tîrgoviște și Buzău.

Deși nu a fost o muncă ușoară, totuși colectivele de specialiști au reușit să dea în folosință oamenilor muncii din aceste orașe trei muzee care, prin modul în care au expus miile de piese, aduc o contribuție destul de însemnată la înfăptuirea revoluției culturale din regiunea și patria noastră.

Dacă am lua numai ca exemplu marele număr de vizitatori care frecventează zilnic muzeele, ne putem da seama cît de necesară a fost și este o instituție de acest fel. Numai la Muzeul Regional de Istorie din Ploiești, în perioada 23 august 1954 — 23 august 1956, peste 30.000 de vizitatori de diferite vârste au cercetat colecțiile muzeului.

Numai într-o singură zi, — duminică 26 august — muzeul din Buzău a fost vizitat de 962 de cetățeni.

Aceste câteva exemple pe lângă multe altele pot dovedi cât de necesare și apreciate sînt muzeele ca instrumente pentru făurirea unei culturi noi.

Este de la sine înțeles că oamenii cu dragoste de a ajuta cît mai mult înfăptuirea revoluției culturale nu s-au mulțumit numai cu atît, ci au căutat să lupte pentru a da naștere la cît mai multe instituții de acest gen.

Astfel a luat naștere Muzeul Raional din Urlați și cel din Vălenii de Munte, Casa Memorială pictor Grigorescu din orașul Cîmpina, Casa Memorială N. Iorga din orașul Văleni, Casa muzeu Hagi Prodan din Ploiești, Muzeul de Artă Plastică din Ploiești. Lucrurile nu s-au oprit aici; în prezent se duce o susținută muncă pentru crearea Muzeului de Științe Naturale din orașul Ploiești și ceea ce socotim mai important este că se muncește cu multă perseverență pentru crearea muzeului „Lupta revoluționară a proletariatului din Regiunea Ploiești“, muzeu pe care credem că le vom pune la îndemîna oamenilor muncii chiar în anul acesta.

Toate acestea dovedesc pe deplin ca în Regiunea noastră, sub îndrumarea organelor de partid și de stat, numeroase cadre de specialitate și oameni ai muncii au înțeles cu prisosință rolul muzeelor ca instrumente pentru făurirea unei culturi noi, fapt pentru care ținem să le aducem deosebite mulțumiri, urîndu-le ca și pe viitor să obțină succese din ce în ce mai mari și aceasta cu atît mai mult cu cît sîntem convinși ca în Regiunea noastră mai avem mult de făcut în această direcție, dar cu asemenea forțe creatoare pe care le avem și acelea care se vor alătura, vom rezolva sarcinile care ne stau în față.

Sîntem convinși că rezolvarea sarcinilor în această direcție, ca și în alte domenii de activitate, va fi cu atît mai ușoară cu cît vom ști să cerem mai bine ajutorul organelor de partid și de stat.

Sîntem convinși că, cu ajutorul pe care îl vom primi, într-un viitor apropiat, vom putea să ne mîndrim cu noi realizări în domeniul muzeelor din Regiunea noastră.

Gheorghe Banu,

Șeful Secțiunii Culturale a Comitetului Executiv
al Sfatului Popular Regional Ploiești.

Prin broșura de față dorim să umplem un gol simțit în viața culturală a Regiunii noastre.

După cum se știe, în acest domeniu nu apare nici o publicație de specialitate. Cele patru ziare care se tipăresc în Ploiești, Buzău, Râmnicu Sărat și Tîrgoviște îndeplinesc o mare funcțiune dar nu pot merge prea adînc pe linia specialității.

Broșura de față este prima de acest fel.

Urmărim să popularizăm activitatea muzeelor din Regiune; să dăm posibilitatea activiștilor din muzee de a se forma din punctul de vedere științific, pornind de acum la o adîncire a activității lor.

Mai urmărim, de asemenea, să popularizăm trecutul Regiunii noastre, făcînd cunoscută marilor mase populare viața economică, socială, politică, culturală din trecutul Regiunii. Prin cunoașterea trecutului Regiunii vom aduce contribuția noastră la dezvoltarea sentimentului de patriotism, începînd prin legarea oamenilor de locul natal, de locul muncii. În genere, noi știm foarte puțin despre înaintașii noștri, satul nostru, orașul nostru.

Dacă voim să ne convingem de aceasta, nu avem decît să întrebăm pe primul cetățean de pe stradă ce știe despre străbunul său de ex. Foarte puțini sînt aceia care știu măcar numele acestui înaintaș. Cu atît mai nesigure, dacă nu cu totul inexistente, sînt cunoștințele referitoare la trecutul așezării omenești din care fac parte. Nu se știe aproape nimic sau ceea ce se știe este nebulos, legendar.

Cînd se vorbește Ploieștenilor despre lupta cu boierii Moruzi, care a durat 50 ani și de răscoala din 1807, cînd au fost dărîmate casele Moruzeștilor din temelie de n-a mai rămas piatră pe piatră, sau cînd se vorbește Tîrgșorenilor că în satul lor a fost odinioară reședință domnească, al III-lea centru comercial al țării în sec. al XV-lea, oamenii ridică din umeri: au impresia că li se spun glume sau basme.

Cînd am întrebat pe învățătorii din Ederile unde se află burgul dacic de acolo, niciunul nu știa de existența acestei așezări. Exemplele ce pot fi date se pot înmulți la nesfîrșit. Răul este vechi și nu mai poate dăinui.

Înșeși programele școlare poartă o parte din vină.

Astfel, din programa școlară, în vigoare pînă la 1 sept. 1956, a lipsit istoria patriei, care nu se preda elevilor de la V-VII; decît în cîteva ore în cl. VII. Ba mai mult încă, lipsa n-a fost cu totul înlăturată nici din programa școlară, care intră în vigoare de la 1 sept. 1956. Istoria patriei se predă sumar în 2 ore și numai în cl. VII și XI, în timp ce în cl. V-VI se predă cîte 3 ore de istorie universală.

De aceleași lipsuri suferă și manualele de istorie și chiar cel de Istoria R.P.R. În aceste manuale se subliniază lupta orașelor flamande, franceze, etc. împotriva feudalilor, dar nimic despre lupta orașului Ploiești pentru libertate, care a durat de la 1775—1832 și constituie cea mai dîrză împotrivire a orașenilor împotriva boierimii feudale.

Concluzia pe care ne-o impun faptele este că nu cunoaștem istoria locală. Ne propunem să aducem o modestă contribuție la lichidarea acestei lipse adînc simțită în cultura noastră.

Vom încerca să facem cunoscut trecutul Regiunii noastre, prin prezentare de monografii istorice, a unor aspecte mai importante ale vieții economice, sociale, politice și culturale.

Mai urmărim de asemenea publicarea materialului documentar de care dispun de acum muzeele noastre. Într-adevăr, atît Muzeul Regional cît și cele raionale din Buzău și Tîrgoviște au, în prezent, un fond documentar care trebuie făcut cunoscut oamenilor de specialitate, pentru a fi valorificat. Acest fond nu mai poate constitui un talant îngropat. El va fi editat treptat în paginile publicațiilor noastre.

Dacă prin aceasta vom integra și efortul nostru la acela care se face pe cuprinsul întregii patrii în vederea înlăturării revoluției culturale, este o sarcină care ne revine de drept.

Ne lipsește în mare măsură experiența. Vom primi cu cea mai adîncă recunoștință orice ajutor. Ne este de mare preț colaborarea specialiștilor. Facem un apel călduros către aceștia, rugîndu-i să ne acorde sprijin, trimițîndu-ne materiale referitoare la trecutul Regiunii noastre.

Prof. N. I. Simache

Dir. Muzeului Regional de Istorie

CONTRIBUȚII LA ISTORICUL MUZEELOR DIN REGIUNEA PLOIEȘTI

Eliberarea țării noastre de către glorioasa Armată Sovietică n-a însemnat numai eliberarea națională, ci a creat în același timp condițiile necesare și premisele pentru zdrobirea claselor dominante.

Acest act a constituit o cotitură favorabilă în viața oamenilor muncii, a făcut posibilă desfășurarea luptei poporului și efectuarea de reforme cu caracter revoluționar, atrăgând după alne rapida dezvoltare a puterii populare și trecerea la regimul de democrație populară, formă a dictaturii proletariatului.

Clasa muncitoare, cucerind puterea politică și economică din mîna exploatatorilor, a trecut la o serie de înfăptuiri politico-economice și în același timp la o muncă susținută pentru ridicarea nivelului cultural al maselor, pentru crearea unei culturi noi, naționale în formă și socialistă în conținut, după exemplul culturii Uniunii Sovietice, cea mai avansată din lume.

În lupta pentru crearea culturii noi, Partidul și Guvernul nostru au creat nenumărate posibilități pentru ridicarea nivelului cunoștințelor oamenilor muncii din toate sectoarele de activitate. Astfel, printre multiplele mijloace de culturalizare se dau și s-au dat, pe zi ce trece timpul, în folosința oamenilor muncii, instituții bine organizate, muzee.

Acestea constituie unul din mijloacele eficace pentru educația comunistă a celor ce muncesc. Prin mijlocirea intuitivă a expunerii obiectelor de muzeu, ele înfăptuiesc propaganda conștruirii socialismului. Prin aceasta ele ajută la formarea concepției materialiste și la educarea sentimentelor patriotice.

Neavînd interes să ridice nivelul cultural al maselor populare și nici să conserve urmele trecutului, regimul burghezo-moșteresc n-a luat nici-o măsură în acest scop.

Dimpotrivă, masele populare trebuiau ținute într-un întuneric cât mai deplin pentru a fi cu ușurință exploatare, iar urmele trecutului distrusesese cât mai repede și cât mai complet fiindcă, atâtea câte mai existau, ele constituiau acte de acuzare și dovezi zdrobite împotriva vechiului regim.

Așa se explică de ce pînă la 23 August 1944, în fostul județ al Prahovei, de unde trusturile și concernurile petrolifere au scos atîta aur, n-a existat decît un singur muzeu care nu conținea decît o îngrămădire de obiecte bisericești.

Cît despre obiectele de valoare istorică și monumentele artistice și istorice, lucrurile stăteau și mai rău. Se poate spune pe drept cuvînt că aici a domnit o totală lipsă de preocupare și incurie.

Nepăsarea și disprețul vechii clase conducătoare au dus atît de departe încît unele monumente vechi s-au nimicit și sînt astăzi definitiv pierdute pentru patrimoniul spiritual al poporului român.

Acolo unde, în mod sporadic, s-au întreprins lucrări de restaurare sau de protejare, ele s-au făcut în asemenea condiții încît au schimbat cu totul bazele vechilor monumente, denaturîndu-le cu totul stilul, personalitatea, urîndu-le și schimbîndu-le caracterul și deci valoarea artistică și istorică.

Din prima categorie de monumente ale culturii materiale căzute victime ale nepăsării vechiului regim putem da ca exemplu: palatele lui Brîncoveanu de la Doicești, Potlogi și Urlați (viile domnești), Palatul Postelnicului Constantin Cantacuzino de la Filipești de Tîrg, Palatul lui Drăghici Cantacuzino de la Măgureni, Mînăstirea și bisericile din Tîrgșorul-Vechi, Bisericile din Ploiești și din Scăioși, Biserica Sf. Nicolae cu brazi, din Ploiești; casa Mîrzeștilor de la Vălenii de Munte, casa Bellu din Urlați etc.; lista poate cuprinde mii de nume de biserici, mînăstiri, palate, opere de artă de netegăduită valoare, creație a meșterilor ridicați din mijlocul poporului român, pierdute însă din nepriceperea sau nepăsarea exponenților unei clase care nu cultiva decît interesele celor pe care-i reprezenta.

Din grupa monumentelor așa zise restaurate, dar care în fond constituie alterarea sau totala denaturare a vechilor monumente, putem cita multe exemple din Regiunea noastră. Nu avem decît să ne gîndim la vechea Mitropolie a Țării Românești din Tîrgoviște, care a fost „restaurată“ de Lecomte de Nouy, dar care, în realitate, nu mai păstrează nimic din lăcașul lui Nea-

goe Basarab. Legat de tradițiile burgheziei franceze și de interesele Curții din București, Lecomte de Nouy nu cunoștea arta populară românească, pe cea bizantină și a popoarelor sud-slave sub înfrurirea cărora s-a dezvoltat arta românească.

De aceea, reconstituirile și restaurările arhitectului francez nu numai că nu corespund realității noastre istorice, dar sînt de-a dreptul egzemple de cum nu trebuia procedat în acest domeniu.

Tot așa grosolan s-a făcut și reclădirea Palatului Domnesc (Matei Basarab) de la Brebu sau a celui Brîncovenesc din vile domnești din Urlați etc.

Toate acestea ne demonstrează nu numai că n-a existat o preocupare ci mai mult decît atîta și anume că o asemenea problemă nici nu s-a pus măcar. Marele act de la 23 August 1944, reprezintă și din acest punct de vedere un hotăr. Oamenii muncii de pe tot cuprinsul Regiunii noastre s-au angajat în acțiunea de construire a socialismului. O luptă uriașă a început pentru construirea noilor baze economice. Odată cu acțiunea de reconstrucție materială, s-a pornit și aci la înfăptuirea revoluției culturale. Știința și arta sînt cele două pîrghii ale acesteia.

Pășind la acțiune pe fronturile culturii, Comitetul Executiv al Sfatului Popular al Regiunii Ploiești, prin Secțiunea Culturală Regională, cu sprijinul Regiunii de Partid, a dat o deosebită atenție muzeelor și restaurării monumentelor istorice.

După cum s-a arătat, în această Regiune nu exista aproape nimic. Totul trebuia făcut de-la început. Construcția ce urma să se realizeze se făcea pe loc gol.

Secțiunea Culturală Regională a arătat în activitatea sa în domeniul muncii muzeale, un viu interes. Ea a pornit de la faptul că trebuie organizat un centru, care să conducă și să organizeze munca în Regiune. Acest centru a socotit că poate fi Muzeul Regional.

În consecință, încă din noiembrie 1953, a luat inițiativa de a transforma localul din str. N. Bălcescu, veche și încăpătoare casă din orașului Ploiești, în care în 1877 a fost sediul comandamentului armatelor rusești, incendiată de bombardamentele dezlănțuite asupra orașului Ploiești în vara anului 1944, într-un local care să corespundă unei asemenea instituții. Lucrările au început la 1 martie 1954 și s-au terminat în octombrie același an. Valoarea construcției s-a ridicat la suma de lei 260.000, alocată din mijloacele proprii ale Sfatului Popular al Regiunii.

Din aceste fonduri s-au înălțat zidurile, s-a construit un nou acoperiș, învelit cu tablă, în locul celui improvizat care era acoperit cu carton, s-au pardosit camerele cu mozaic venețian iar pereții, împreună cu tavanele, au fost acoperite cu stucatură.

Pentru organizarea muzeului, Sfatul Popular Regional a mai pus la dispoziție suma de lei 120.000, din care s-au procurat mobilierul, panourile, colecțiile și toate cele necesare.

De asemenea, prin Secțiunea Culturală Regională s-au antrenat o serie de factori, în special din sectorul învățămîntului public, oameni de știință, profesori de diferite specialități, din care s-a alcătuit un sfat științific care împreună cu direcțiunea Muzeului au început acțiunea de cercetare și colectare.

Printr-o circulară adresată tuturor secțiilor culturale din Regiune, li s-a adus la cunoștință această inițiativă a Comitetului Executiv și li s-a trasat sarcina de a contribui la organizarea Muzeului Regional prin colectare de materiale necesare, a căror listă a fost întocmită și anunțată. Cu toate că această circulară nu a avut urmări însemnate, imediate, totuși ea a fost utilă căci a popularizat Muzeul, iar mai tirziu a început să dea roade.

S-a întocmit apoi un tablou al conacelor mai importante și mai apropiate și s-a obținut autorizația Dir. Reg. Agricole pentru a se vizita depozitele G.A.S. care își aveau sediul în acestea. Deși cea mai mare parte a inventarelor moșierești nu mai puteau fi urmărite în 1954—55, totuși și această acțiune a dat oarecare rezultate.

S-au cercetat apoi toate publicațiile de specialitate și s-au identificat informațiile privitoare la istoria Regiunii.

În planul de deplasare pe teren au fost înscrise toate localitățile istorice. În cea mai mare parte eforturile făcute de a se identifica acolo materiale arheologice, au fost încununate cu succes. În mai toate cazurile, particularii mai dețin o parte din ele.

Propaganda prin radio și cinematograf a fost folosită cu succes. La megafoane și în timpul spectacolelor de cinematograf s-a adus la cunoștința publicului inițiativa organizării Muzeului de Istorie, solicitându-se sprijinul. Acțiunea a dat rezultate pozitive. O parte din piesele expuse în Muzeu sînt donate de particulari.

Elevii școlilor au adus o contribuție prețioasă atît la colectarea materialelor cît și la organizarea și funcționarea Muzeului.

Solicitându-se concursul Secției de Învățămînt a orașului Ploiești, șeful acesteia a convocat în ședință pe toți profesorii de istorie din oraș cărora li s-a trasat ca sarcină sprijinirea acțiunii de colectare.

Unele cadre didactice au răspuns acestei chemări și au adunat prin elevi monezi vechi, ziare, broșuri, arme vechi și alte materiale.

Un concurs și mai prețios au dat elevii școlilor în organizarea expoziției și funcționarea Muzeului, căci neavînd personal de îngrijire, curățenia s-a făcut prin ajutorul elevilor, în special de la școlile medii nr. 1 și 4.

Tot Secția de Inv. a Orașului a mai dispus ca 3 cadre didactice să facă activitatea de vară în cadrul Muzeului.

S-a ținut legătura și cu sindicatele care au dat o circulară tuturor instituțiilor prin care s-a recomandat oamenilor muncii să anunțe Muzeul Regional ori de cîte ori, în cursul activității lor, descoperă resturi umane sau de animale. Aceștia au răspuns cu interes la apelul Consiliului Sindical și ne-au seziat de descoperirile făcute în carierele de piatră de pe vale Stăneștilor, Drajna de Jos, unde s-a putut identifica urmele unei așezări romane, în legătură cu castrul de la Drajna de Sus. De acolo s-a ridicat o rîjniță de mîină în perfectă stare de conservare și numeroase resturi ceramice romane.

Muzeul de Antichități al R.P.R. a sprijinit munca noastră, Astfel, directorul său, tov. prof. Gheorghe Ștefan, ne-a dat un ajutor prețios. S-a deplasat la fața locului, ne-a dat indicații folositoare asupra surselor de procurare și ne-a îndrumat științificește. Tov. Dorin Popescu, dir. adjunct, ne-a pus la dispoziție tot materialul de care dispune Muzeul de Antichități, din Reg. Ploiești, pentru a-l studia și copia. Tov. Ecaterina Vulpe ne-a pus la dispoziție materiale de la Băiești-Aldeni.

Tov. Grigore Florescu și Bujor au condus săpăturile făcute cu aprobarea Academiei, în urma propunerii tov. prof. Gh. Ștefan, la Mălăiești, unde a fost indentificat un castru roman cu întărituri de pămînt chiar din timpul lui Traian, de unde s-a colectat un bogat material. Un prețios sprijin ne-a dat și Institutul de Antropologie, care a delegat pe tov. Nicolaescu-Plopșor specialist în paleolitic, cu ajutorul căruia s-au făcut săpături în Peștera Ialomiței, unde s-au identificat urme de leu, hienă, ursul spaeleus.

Tot aceasta a făcut 2 deplasări la Posada, în scopul identificării paleoliticului aici.

Organele administrative ne-au sprijinit efectiv. Tov. Toma Nicolau, secretarul Sfatului Popular al Regiunii, ne-a dat prețioase informații privitoare la colectarea de materiale. Astfel, dînsul ne-a atras atenția că la Cheea și Măneciu-Ungureni se află urme romane, ajutîndu-ne să intrăm în posesia lor.

Tov. vicepreședinte Rădăvoiu ne-a pus la dispoziție mijloacele de transport pentru aducerea materialelor identificate și a luat măsuri pentru a se face demersurile și intervențiile necesare în vederea unei grabnice și pozitive soluționări a problemelor ce privesc activitatea muzeală.

Regiunea de Partid a încurajat și susținut cu mult interes întreaga noastră activitate și dacă s-a putut face un pas înainte, aceasta se datorește în primul rînd ajutorului dat de Partid.

Un sprijin susținut am primit de la Ministerul nostru, care a fost gata oricînd să ajute munca noastră, acordîndu-ne mai ales ajutor științific. De la tov. din Serviciul Muzeu Științifice am primit îndrumări utile și sfaturi luminoase.

În continuarea acordării acestui ajutor au socotit necesară o consfătuire, cu directorii muzeelor din Reg. vecine, pentru a analiza expoziția Muzeului Regional, care a avut loc între 26—30 oct. 1955 și din care am tras mari foloase.

Trebuie să subliniem faptul că la oglindirea trecutului istoric al Regiunii în expoziție, am întîmpinat mari greutăți. Ele au provenit din faptul că planul de restaurare al clădirii s-a făcut de arhitecți fără consultarea noastră, punîndu-ne în fața unui fapt împlinit. O greutate de neînvins a izvorit din faptul că ni s-a trasat ca sarcină deschiderea Muz. Reg. în cinstea zilei de 23 August 1954, cînd se aniversau 10 ani de la eliberarea țării noastre de către glorioasa Armată Roșie. De aici a rezultat faptul că mobilierul, panourile, machetele, au fost croite în abstract, căci ele se confecționau în același timp cînd se restaura clădirea ce fusese mai înainte un imobil de locuit.

Mai adăugăm la aceste greutăți lipsa de fonduri, lipsa de materiale într-o Regiune chemată la viață (muzeală) așa de tîrziu, cînd cea mai mare parte din materiale sînt luate la Buzău, Tîrgoviște și mai ales la București.

În afară de aceste lipsuri s-a mai adăugat aceea că Muzeul Regional n-a avut schemă de funcționare, fiind lipsit chiar de îngrijitori. Întreaga muncă științifică și administrativă a trebu-

fi să fie făcută de director și prin voluntariat. Odată făcută tematica și colectat materialul, s-a început acțiunea de expunere, care s-a lovit de greutățile mai sus arătate, dintre care o parte au fost înfrînte, iar o parte vor fi învinse cu vremea.

Tema „originea omului“ o reprezentăm prin mulaje și texte.

Paleoliticul îl reprezentăm prin fosile descoperite în Regiunea noastră și prin unelte de prin alte regiuni.

Neoliticul îl reprezentăm printr-o admirabilă colecție de unelte de piatră, din Regiunea noastră, care ne îngăduie să urmărim tehnica prelucrării pietrei în diferite stadii, în aceste părți. Per. eneolitică și bronzul le ilustrăm prin obiecte de aramă și depozitul de la Drajna ca și prin resturile din cea mai importantă așezare din perioada bronzului, din Regiunea noastră, Sărata-Monteoru.

Democrația militară prin tezaurul de la Coadă Malului, tezaurul de la Adîncea; influența scitică și greacă prin coiful de aur de la Poiana, tezaurul de la Mînceiu-Ungureni, bogata ceramică greacă de care dispune Muzeul.

Sclavagismul îl ilustrăm cu bogate materiale descoperite în castrarele de la Mălăiești, Drajna, cetatea Gura-Vitioarei, Tezaurul de la Săhăteni, etc.

Feudalismul timpuriu prin conținutul unui mormînt slav, ceramică bizantină, tezaurul de la Pietroasa.

Forțele de producție, în feudalism, prin numeroase unelte de muncă și produse de bresle; relațiile, printr-un panou care reprezintă bătaia la scară; suprastructura prin acte de proprietate, însoaive, care oglindesc nu numai relațiile ci și statul, condici de legi (justiția), arme (armata).

Lupta de clasă în această Regiune se oglindește într-un panou special prin fotografii, acte, citate, referitoare la lupta orașului Ploiești cu boierii Moruzești.

În capitalism, tema dezvoltării încete a forțelor de producție o reprezentăm prin materiale de proveniență otomană—dat fiind faptul că frinarea dezvoltării forțelor de producție o constituie stăpînirea turcească.

Forțele de producție din Regiune le reprezentăm printr-o roată de olar mai nouă, o mașină de tors, o hecnă de foraj și una de exploatare, una sondă de lemn și prima rafinărie de petrol (T. Mehedințeanu, Ploiești, 1856).

Lupta de clasă o reprezentăm prin 3 sectoare: burghezia: 1848; Al. Ion Cuza; țărănimea — 1907; proletariatul — 1933;

în suprastructură: scriitorii progresiști : E. Poțeca, I. L. Caragiale, I. A. Basarabescu, Radu Cosmin. Muzica prin compozitorii I. Cr. Danielescu și Paul Constantinescu

În perioada democrației populare, lupta pentru construirea socialismului o reprezentăm prin acțiunea de construire a bazelor economice ale socialismului :

I. Industrializarea țării și

II. Transformarea socialistă a agriculturii.

Pentru ilustrarea acțiunii de industrializare se expun produse ale industriei grele : un strung, piese de utilaj petrolifer luate la „Uzina 1 Mai“; produse petrolifere, materiale din salina Slănic, minele de cărbuni de la Filipești, Mălăiești și Ceptura. În grafice și fotografii reprezentăm cele mai de seamă realizări în domeniul agriculturii, școlii, sănătății și culturii.

Cu sprijinul Regiunii de Partid și cu ajutorul material pe care Comitetul Executiv al Sfatului Popular al Regiunii Ploiești l-a asigurat, s-a putut izbuti înfăptuirea Muzeului. Această instituție a umplut un gol atât în viața orașului Ploiești cât și în toată Regiunea și constituie un temelnic îndrumar în viața culturală a oamenilor muncii din Regiunea noastră. Muzeul Regional de Istorie se prezintă în momentul de față curat, frumos, suficient dotat cu piese care reprezintă cele 5 orînduiri și ne străduim să-l organizăm pe baze cât mai științifice. În vederea alcătuirii Muzeului de Științe Naturale, s-a întocmit tematica și s-a organizat Sfatul Științific, iar în momentul de față se face o muncă organizată de colectare, studiere și organizare.

Odată începută munca de organizare la centru, am căutat s-o extindem și în Regiune. Astfel am organizat muzeul Cricovului din orașul Urlați, casă boierească din prima jumătate a sec. al XIX-lea, așezată într-un loc pitoresc, înconjurată de un frumos parc secular.

La acest local, transformat în muzeu raional, au lucrat meșterii pricepuți din Bezdead pe la anul 1848. Folosind elemente de la vechile case țărănești, biserici și mînăstiri, ei au reușit să realizeze o admirabilă sinteză care constituie prima încercare reușită de reconsiderare a vchii arhitecturi romînești. În cele 8 încăperi ale acestei clădiri au fost adunate frumoase colecții de pictură, ceramică, mobilier, cărți care au aparținut familiei Belu, dînd astfel vizitatorilor imaginea unei case boierești, așa cum era la mijlocul secolului trecut.

Grija Secțiunii Culturale și a Muzeului Regional s-a îndreptat în același timp către muzeele raionale din Țîrgoviște și Buzău, unde existau prețioase colecții, dar ele constituiau o simplă aglomerare întîmplătoare fără nici o temă.

Ele trebuiau organizate pe baze științifice, legate de dezvoltarea societății socialiste. În acest scop, Secțiunea Culturală și Muzeul Regional au organizat sfaturile științifice ale acestor 2 muzee raionale, a căror conducere a încredințat-o oamenilor de specialitate.

Aceștia au întocmit tematici, au continuat îndeplinirea planului de colectare, au studiat materialele, au început acțiunea de organizare pe bază tematică și sînt acum pe punctul de a-și aduce lucrările la bun sfîrșit. După cum s-a arătat la început, ambele muzee raionale s-au deschis în cinstea zilei de 23 August, 1955, complet reorganizate cu ajutorul Ministerului Culturii, serviciul Muzee Științifice și al Muzeului Regional.

S-a început de asemenea acțiunea de colectare în Cîmpina și Vălenii de Munte, în scopul organizării de muzee raionale în aceste localități. De asemenea în comuna Star-Chiojd.

O altă preocupare a Secțiunii Culturale Regionale și Muzeului Regional este conservarea monumentelor istorice.

În vederea unei activități organizate în acest sector, în iunie 1953, toate monumentele culturii materiale au fost inventariate.

Cea mai veche casă din Ploiești, construită în sec. al XVIII-lea de căldărarul Ivan Prodan, în vechiul stil arhitectural românesc, cu puternice influențe balcanice, conservînd în stare perfectă elementele de împodobire ale caselor din acei timp, printre care tavanele, trei din lemn, unul, o capodoperă a lucrărilor în acest gen, a fost restaurată în 1953 și amenajată într-o casă istorică din sec. al XVIII-lea, avînd la dispoziție și o parte din mobilierul rar al acelor vremuri, păstrat de moșteritorii fostului proprietar al atelierului manufacturier care se găsea aici, completat cu mobilier și piese de același stil, din vechime.

În orașul Vălenii de Munte, prin bunăvoința moștenitorilor, funcționează Casa Memorială N. Iorga.

De asemenea, pe valea Prahovei, în orașul Cîmpina, unde există casele lui N. Grigorescu, B. P. Hașdeu, Dr. Istrate, Secțiunea Culturală a luat inițiativa de a restaura casa în care a

trăit și lucrat în ultimii ani ai vieții marele pictor N. Grigorescu, transformată într-o casă memorială. Lucrările de restaurare a casei, arsă în 1918, au fost începute în anul 1954 și s-au executat cu mijloace proprii, terminându-se în anul 1955. Secțiunea Culturală Regională a organizat sfatul științific al acestei case memoriale și a pus la dispoziție mijloace materiale necesare restaurării și completării mobilierului, achiziționării de tablouri, astfel încât expoziția din atelier, sala de intrare, sufragerie și camera de onoare, a putut fi inaugurată în noiembrie 1955.

În ceea ce privește casa Dobrescu, construită înainte de 1800, în stilul specific caselor de oraș din acel timp, o a doua casă veche din Ploiești, ea va fi restaurată în cursul anului curent, proiectul și devizul fiind alcătuite, lucrările urmînd să înceapă imediat.

La propunerea Dir. Muzeului Regional, Comitetul Executiv al Sfatului Popular al Reg. Ploiești și Secțiunea Culturală, au aprobat ca aici să se organizeze Muzeul orașului Ploiești, pentru a oglindi trecutul acestui centru atît de frămîntat în care s-au plămădit luptători ca : Ștefan Gheorghiu și petroliștii din 1933.

În deosebita atenție a Secțiunii Culturale și Muzeului Regional stă casa lui Hașdeu din Cîmpina pentru a cărei protejare trebuie luate măsuri urgente, ca și casa Bellu din Urlați (este vorba de al II-lea corp de case, cel mare, din complexul cu acest nume).

În domeniul artei, Secțiunea Culturală Regională a organizat Muzeul de Arte Frumoase al Regiunii cu o secție de pictură și una de sculptură care a început să funcționeze la 23 august a. c. în cadrul Palatului Cultural.

Cele mai multe din aceste inițiative aparțin Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Regiunii. Unele vin de jos în sus. Odată însușite, ele sînt realizate prin Secțiunea Culturală și Muzeul Regional. Legătura dintre acesta și unitățile muzeale o fac îndrumătorul muncii muzeale și directorul Muzeului Regional. Aceștia lucrează mîna în mîna, se consultă și se deplasează pe teren de obicei împreună.

Acolo unde aceștia nu izbutesc, cer sprijinul șefului Secției Culturale Regionale sau, mai sus, Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Regiunii și Regiunii de Partid.

În ședințele lunare de analiză a muncii, organizate de Secțiunea Culturală Regională cu șefii secțiilor culturale din Regiune și activiștii săi, aceștia sînt invitați să refere asupra mersului activității muzeelor. Acolo unde se constată delăsări sau rămîineri în urmă, ele sînt lichidate. Prin circulări, ședințe de analiză a muncii, cursuri, Comitetul Executiv recomandă președinților sfaturilor populare să sprijine activitatea muzeelor.

În mod deosebit trebuie să subliniem faptul că acțiunea culturală în general, și în particular munca muzeelor, este stimulată și ajutată în permanență de Comitetul Regional de Partid care se îngrijește îndeaproape și de acest sector, ceea ce constituie cheia de boltă a realizărilor în acest domeniu.

MUZEUL REGIONAL DE ISTORIE

Muzeul Regional de Istorie

MUZEUL RAIONAL DIN BUZĂU

Orașul Buzău, cu o populație numeroasă și cu o bogată viață culturală, avînd aproape toate formele de învățămînt, era lipsit de o instituție culturală în care să se vadă trecutul de luptă și de artă al maselor populare.

Prin grija Partidului și Guvernului, în anul 1950, în bugetul fostei Regiuni Buzău a luat ființă un muzeu, avînd în schemă un director și un îngrijitor.

Au început achizițiile obiectelor muzeale abia în anul 1952 de către tov. Taflan Ion, pictor, care a funcționat ca director aci aproape un an. Actualul director, din 1953, a continuat colectarea obiectelor, a amenajat localul din str. Filimon Sîrbu nr. 54 și la 23 august 1955, muzeul a fost deschis.

Necesitatea lui a putut fi văzută imediat prin vizitarea zilnică de către muncitori și elevi. În perioada dintre 23 august 1955 și 23 august 1956, muzeul a avut 32.656 vizitatori. Muzeul a fost vizitat de buzoeni, cît și de oamenii din R.P.R. care au venit ocazional sau special. Numărul de vizitatori zilnic nu este egal. Astfel, în ziua de 21 august au fost 23 vizitatori, iar în ziua de 26 august 1956, au fost 986 vizitatori.

Toate școlile de informare politică l-au folosit din plin.

Școlile de toate gradele din Buzău l-au vizionat mai ales pentru a face aplicarea la lecțiile de istorie.

Documentele colectate au permis organizarea muzeului pe patru orînduiri: comuna primitivă, sclavagism, feudalism și capitalism. S-ar fi putut organiza și perioada construirii socialismului, dacă am fi avut spațiu. Lipsa spațiului ne-a făcut să ne oprim cu tematica la 23 august 1944.

Localul în care a fost amenajat muzeul a fost o casă particulară a unui cetățean care avea bancă proprie. Imobilul are un număr de 14 încăperi, dintre care 11 sînt numai pentru expoziția

muzeului. Incăperile nu sînt egale. Pentru a face posibilă expunerea și păstrarea regulilor științifice în dezvoltarea societății, a trebuit să se facă și anumite schimbări interioare ale pereților, ca să se obțină circuitul închis.

Comuna primitivă este oglindită în muzeu cu documente bogate, avînd materiale numeroase ieșite la iveală în urma cercetărilor arheologice. Astfel, săpăturile în stațiunea arheologică Sărata-Monteoru, începute în anul 1917 de arheologul Huber Schmidt, preluate de I. Andrieșescu și continuate de prof. univ. Ion Nestor, au dat la iveală civilizația neolitică — Cucuteni B —, apoi arama, bronzul, fierul. Cercetările sînt în curs. La Aldeni, prof. univ. Gheorghe Ștefan a identificat o civilizație asemănătoare cu Gumelnița — Ariușd. Mai avem expuse în muzeu documente ale culturii materiale de la Podul Hîrbocii, care este contemporană Săratei-Mont. În afară de cele expuse în muzeu, activitatea de cercetare a colectivului a descoperit alte centre ale culturii materiale la : Urlători, Aliceni, Fundeni, Florești, Măruntș etc. ale cărei resturi obținute în urma perieghazelor făcute, se păstrează în depozitul muzeului.

Allarea unor urme numeroase a permis ca, în expoziția muzeului, comuna primitivă și epocile ei lungi să fie prezentate pe larg.

Paleoliticul este oglindit prin fosile de *elephas primigenius* și *cervus megacerus*, iar ca unelte, toporul cioplit din silex. Ca material ajutător sînt confecționate trei tablouri cu paleoliticul inferior, de mijloc și superior. Acest ultim capitol al paleoliticului s-ar confunda cu mezoliticul, cînd apar microlitele și primele începuturi ale matriarhatului.

Neoliticul este oglindit prin fosile de animale și unelte de muncă din care se desprinde o serie de ocupațiuni ale omului neolitic de la Sărata-Monteoru care a făcut prima agricultură; lăsatolele cu care torcea; greutățile de țesut în războiul special; greutățile de plasă pentru pescuit, ceramica etc., arată numeroasele ocupațiuni precum și rîșnițele numeroase dau dovezi incontestabile de o civilizație din cele mai vechi timpuri pe aceste meleaguri.

Eneoliticul este marcat prin apariția aramei din care locuitorii din Sărata-Monteoru făceau topoare și alte unelte.

Bronzul este prin excelență epoca de înflorire a societății în această parte a Regiunii. Societatea este în faza patriarhală, încă din eneolitic sau chiar la sfârșitul neoliticului. Sgura rezultată de la topirea bronzului de la Sărata-Monteoru dovedește că aci se lucrau unelte de muncă, arme de luptă și podoabe pentru femei ca : brățări, cercei, agrafe etc. La sfârșitul epocii bronzului, societatea se descompune în săraci și bogați, odată cu apariția uneltelor din fier.

Suprastructura societății comunei primitive este oglindită prin cultul morților, confirmat prin numeroase urme : scheletul chircit de la Sărata-Monteoru din cimitirul nr. 4, mormîntul 66, datînd aproximativ din sec. XV î.e.n., cîteva vase de ofrandă și cîteva zeități din pămînt care înfățișează animale sau femeea. Cei de la Sărata practicau zoomorfismul, iar cei de la Aldeni, antropomorfismul. Cultura fierului a fost creată de Daci. O oglindim prin unelte din fier găsite la Cernătești. Societatea este condusă de șefi de triburi, care se unesc în uniuni de triburi. Această societate se numește democrație militară și pe această treaptă se găseau dacii cînd au fost cotropiți de romani.

Orînduirea sclavagistă, neidentificată în Buzău, este oglindită cu documente aduse din localități vecine, apropiate: Pîrîm și Troesmis.

Numismatica sclavagistă, numeroasă, găsită pe meleagurile Buzăului, ne arată că locuitorii au avut relații de schimb cu toate țările sclavagiste cunoscute, ceea ce dovedește că locuitorii de aici aveau o producție bogată și organizație socială puternică

Migrațiile popoarelor la Buzău pot fi arătate prin : tezaurul de la Pietroasa, expus în copie și zeița Anaitis de la Năieni.

Orînduirea feudală este oglindită prin unelte care arată ocupațiile locuitorilor. Printr-un act de la Ștefan cel Mare se arată în mîna cui era proprietatea. Sînt arătate destul de clar clasele

sociale din feudalism : țărani și moșierii. Biserica, cultura, apariția tiparului la episcopia Buzăului, forme de asuprire feudală: administrație, justiție, poliție — arătate prin acte.

Orînduirea capitalistă este înfățișată prin unelte și documente originale; sînt ogîndite clasele sociale prin : interior țărănesc, interior de moșier (Marghiloman) și interior de burghez.

Toate evenimentele mai importante din orînduirea capitalistă sînt expuse prin acte, documente cît mai concludente.

O sală a fost rezervată pentru expunerea cîtorva opere originale ale pictorilor buzoeni consacrați, sau care au avut legături cu Buzăul. Sînt expuși : Tătărăscu, Pallady, I. Georgescu, N. Grigorescu, Ion Andreescu, Octav Băncilă, D. Stoica, E. Dobrovici, Alexandru Moscu, Adina Moscu etc. Restul de aproape 200 picturi stau îngrămădite în depozit din cauza lipsei unui local pentru expoziție.

Deși într-un spațiu restrîns, muzeul arată dezvoltarea societății omenești ca o carte în care cultura materială a societății apare cu unelte reale — originale.

Vizitatorul trebuie să urmărească temele numerotate în direcția săgeții și să citească toate explicațiile scrise. Desfășurarea în linie dreaptă, vitrinele s-ar întinde pe o lungime de 250 m. Este greu, totuși, ca cei ce vizionează, să se informeze numai din explicațiile scrise, oricît de numeroase ar fi ele. De aceea este nevoie de explicații verbale date de îndrumători.

Cu toate lipsurile lui, așa cum este organizat, constituie, pentru orașul Buzău, singura instituție ce poate fi vizitată de oricine trece pe aici, pentru a-și da seama de dezvoltarea societății în general și despre împrejurimile Buzăului, în special.

Lucrînd în colaborare strînsă cu Societatea de Istorie și Filologie, Filiala Buzău, Muzeul contribuie la dezvoltarea cît mai largă a cercetărilor în domeniul istoriei, etnografiei, folclorului și lingvisticii.

Avînd strînse legături cu Arhivele Statului — Filiala Buzău, muzeul își îmbogățește documentația orînduirii feudale și capitaliste.

Colaborarea dintre muzeu, societate și arhive este strânsă. S-a planificat pentru cercetare un bogat material din care să se lămurească istoria societății pe baza materialismului istoric.

Colectivul a realizat pînă astăzi redactarea următorului material :

1. Istoricul spitalului Gîrlași, de Antofie Radu, publicat.
2. Istoricul școalelor din Buzău, de Gabriel Cocora, publicat.
3. Monografia Buzăului, de Ion Moldoveanu, în lucru.
4. Pictorul I. Andreescu, de I. Moldoveanu, în lucru.
5. Morile de pe Iazul Buzăului, de Gh. Ceaușel, publicat.
6. Istoricul mișcării muncitorești între 1900—1944 din Buzău, de Tr. Barbu, la tipar.
7. Predicatul, de Gh. Beldescu, publicat.

Pe teren se continuă colectarea obiectelor muzeale și de artă.

Barbu Traian
Directorul Muzeului
Buzău

MUZEUL RAIONAL AL CRICOVULUI

La linia de trecere de la dealuri la cîmpie, la ieșirea Cricovului dintre dealurile repezi, pe care din străvechi timpuri se cultiva vița de vie, se înjghebează de timpuriu o așezare omenească care se transformă către sfîrșitul secolului al XVII-lea în tîrg, pomenit ca atare, pentru prima oară, în documentele secolului al XVIII-lea, sub denumirea de „Tîrgul Urlaților”. Dezvoltarea repede a altor orașe mai bine așezate, din apropierea căilor de comunicație, ca Ploieștii, Buzăul, Mizilul, a împiedicat o ascensiune prea înfloritoare a Urlaților.

Numele așezării este vechi și trebuie pus în legătură nu cu numele paharnicului Urlățeanu, care-și va fi luat, probabil, numele de la așezare, ci cu faptul că apele se adună repede și curg la vale cu sgomot, se rostolgolesc, „urlînd”.

Tîrgul își datorește existența așezării sale într-o regiune de podgorii vestite, la locul de trecere de la o formă de relief la alta, unde oamenii își schimbă produsele. De pe la începutul secolului al XX-lea începură și în această regiune exploatarea petroliferă și Urlați devin unul din centrele acestei industrii.

Locurile sînt pline de pitoresc și de amintiri istorice. Pe unul din frumoasele dealuri din partea de răsărit, Brîncoveanu își zidi case, ce se mai văd și astăzi, restaurate bineînțeles, în „vile domnești”.

Mai în spre nord, în prima jumătate a secolului al XVI-lea, poartă Radu Paisie, zidi cetatea sa de la Verbila. Tot mai înspre nord, pe valea aceluiași Cricov, Comisul Apostolache fondă mănăstirea ce-i poartă numele.

Pe văile din apropiere, oamenii s-au aciuiat din vechi timpuri, făcându-și așezări în mijlocul cărora se mai păstrează bisericuțe din lemn, ca cele de pe valea Nucetului, Ceptura-Rotari, Mărunțiș și altele.

La marginea dinspre nord a Urlaților, pe unul din aceste frumoase dealuri, pe la mijlocul secolului trecut, membri ai familiei Bellu, porniți din Pindul Macedoniei, trecînd prin Italia, unde își italianizează numele care devine Bellio, și apoi prin Austria,

Casa cea mare din complexul Bellu — Urlați

unde obțin titlul de baroni, deveniți proprietari aici prin căsătorie cu pămîntence, au zidit un coplex de clădiri, înconjurat de un minunat parc care de acum se poate numi „secular“. El se compune dintr-o serie de clădiri din care unele s-au ruinat, iar dintre cele existente trei sînt cele mai importante. Prima este o mare clădire, cu etaj și parter, în care se află 24 camere; a doua este o clădire cu un singur rînd de încăperi, în număr de 9, iar

a treia este o monumentală poartă de intrare, ce imită pe cea de la mînăstirea Verbila.

Toate au fost zidite de meşteri îndemînatici de la Bezdead şi împodobite cu sculpturi tăiate în lemn tare de stejar, de dulgheri localnici. De la Bucureşti au fost aduse piese dintr-o casă din secolul al XVI-lea, precum şi de la monumentele brîncoveşti de la Urlaţi, Doiceşti şi din alte localităţi, unde membrii familiei Bellu ajunseseră acum mari moşieri şi de unde au adus chenare de ferestre şi uşi, sculptate frumos în piatră de meşteri pricepuţi din vremea lui Brîncoveanu.

Împrumutînd numeroase elemente arhitecturale de la casa ţărănească, biserici şi mînăstiri, simplii şi anonimii meşteri populari au izbutit să dea o capodoperă de arhitectură, prima încercare reuşită de reconsiderare a vechiului stil arhitectural românesc.

Înainte cu mult de I. Mincu, Al. Zagoriţ şi alţi arhitecţi care au încercat reînvierea vechiului stil românesc în arhitectură, artiştii populari au reuşit de minune la Urlaţi, monumentele durate de ei, cu o dublă însemnătate, fiind primele şi constituînd o manifestare a geniului poporului nostru în domeniul acestei arte.

Cu acoperişul înalt, şindrilit, cu streşina largă, cu pridvoare împodobite cu stîlpi sculptaţi frumos în lemn de stejar ce susţin capriori masivi din stejarul supus cu uşurinţă imaginaţiei bogate a iscusiiilor dulgheri, cele două mari clădiri mai stau şi azi mărturie a simplei frumuseţi de pe vremuri.

Cîtorul şi urmaşii săi au îngrămădit aici coloane şi capiteluri, chenare de uşi şi ferestre sculptate în piatră din secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea, cărţi rare în ediţii de lux, copii de pe operele pictorilor Renaşterii; picturi din secolul al XIX-lea, mobilier de stil din diferite epoci, obiecte de artă populară care alături de găsirea loc de cinste, toate aranjate cu pricepere, alcătuiind colecţii care dădeau casei Bellu din Urlaţi aspectul unui muzeu mult apreciat de toţi cei care l-au vizitat.

În 1925, proprietatea a fost dăruită Academiei Romîne care

nu depuse toate eforturile pentru conservarea colecțiilor și a clădirilor, lăsînd să se ruineze clădirea cea mare, grav avariata de marele cutremur din 1940.

Din proprietatea vechii Academii, bunurile intrară în posesia Ministerului Artelor, pînă cînd o cedă Sfatului Popular al Regiunii Ploiești. Incepură acum alte timpuri.

Comitetul Executiv al Sfatului Popular al Regiunii luă măsuri grabnice pentru a înceta acțiunea de distrugere a parcului și clădirii. Prin mijlocirea Muzeului Regional de Istorie, piesele din colecții fură recuperate, inventariate și așezate în expoziția Muzeului în cursul anului 1954, care începu a funcționa cu regularitate în 1955, fiind cercetat de numeroși vizitatori care rămîn uimiți de bogăția și interesul științific și artistic al materialelor prezentate.

În felul acesta s-a creat un nou mijloc de ridicare a nivelului cultural al oamenilor muncii din această regiune industrială — Muzeul raional al Cricovului.

Prof. N. I. Simache,
Directorul Muzeului Regional de Istorie

INSEMNĂRI ISTORICE DESPRE CEL MAI VECHI SAT DIN REGIUNE: STAR-CHIOJDUL

În extremitatea nord-estică a raionului Teleajen, din Regiunea Ploiești, la o depărtare de 50 km. de reședința Regiunii și la 20 km. de aceea a raionului, se află situate, pe trei văi deosebite, dar apropiate, satele: Bătrîni, Star-Chiojd și Chiojdul din Bîsca, ultimul aparținînd de raionul Cislău.

Aceste sate sînt legate printr-o legendă comună: „De mult, foarte de mult, s-a așezat în părțile acestea, unde este astăzi com. Bătrîni — o familie compusă din părinți, 2 băieți și o fată. De unde venea această familie, nu se știe. Țîntul era nelocuit și au pus stăpînire pe o mare întindere de pămînt în părțile acestea.

Cînd s-au mărit feciorii, cel mai mare și-a făcut gospodărie

Star-Chiojdul : vedere generală

pe valea ce se va numi Chiojdul. Aci s-a dezvoltat cu timpul satul Chiojdul Mare, spre deosebire de Chiojdul Mic, sau Chiojdul din Bîsca, unde și-a făcut gospodăria fiul cel mic. Fata s-a măritat și s-a așezat mai spre sud, unde a făcut un han, la care poposeau

muntenii ce se duceau după treburi la cîmp. Satul ce s-a dezvoltat din această familie s-a numit „Chiojdeanca” și face parte, astăzi, din raionul Cricov“.

Faptul real din aceeași tradiție, povestită de bătrînii acestor sate, este existența însăși a satelor, restul fiind, probabil, născociri ale locuitorilor spre a explica formarea acestor așezări omenești.

Comuna Star-Chiojd este așezată la 500 m. altitudine, într-o frumoasă depresiune subcarpatică, avînd casele risipite pe o întindere de c. c. 2.500 ha., cu stăpînire teritorială de zece ori mai mare și este formată din 5 sate: Chiojd, Brădet, Valea Anii și Rolarea, așezate pe 5 văi: a Chiojdului, Brădetului, Beniei, Valea Anei și Rolarea, apele acestor văi vărsîndu-se în Bătrîneanca, iar aceasta în Bîsca, afluent al Buzăului.

Spre nord stăpînirea Chiojdenilor merge pînă în munții Transilvaniei, avînd hotar Țara Birsei; spre sud se învecinește cu comuna Cătina, raionul Cislău și cu comuna Posești; spre est se mărginește cu Chiojdul din Bîsca, iar spre vest cu comuna Bătrîni.

Frumoasa depresiune în care sînt așezate satele acestei comune este închisă spre nord de mușea Jariștei și Zmeurătului, în dosul cărora se ridică muntele Călugărul; la sud, de dealurile Rotarea și Valea Anii; la est de mușea Chiojdului, a Zîmbarului și a Romei, iar la vest de dealul Șerbănceasa.

De la Vălenii de Munte, ca să ajungi la Star-Chiojd o iei spre nord-est, pe drumul Drajnelor, prin Ogretin și Rîncezi, de unde apuci spre stînga, pe drumul Chiojdului.

„Era odată pe acest drum, din mușea dealului, o privește fără pereche în loată țara, peste pajiștea cu toate florile, ca un covor al raiului, care se zicea, cu un sunet de silabe dulci, ca o mireasmă din polirul lor de taină: a Zeletinului!”¹⁾

Aprecierea este a istoricului Nicolae Iorga care vizita des această comună, însoțit de asistenții cursurilor Universității Populare din Vălenii de Munte, sau însoțit de personalități culturale străine, care ne vizitau țara. Atracția o făcea în special vechea bisericuță de lemn, Sf. Nicolae, cu o minunată pictură.

„Nici-un sat muntean nu se poate mîndri cu o podoabă de pic-

1) *N. Iorga*: România cum era văzută pînă la 1918. I, p. 306.

tură așa de îngrijită, vădind la pictorul rural, necunoscut, unul din cele mai mari talente ale timpului“¹⁾).

Cercetarea interesantelor costume țărănești a făcut-o, încă din 1935, Luisa Netoliezka, de la Muzeul Etnografic din Cluj, iar în toamna anului 1955 arhitecții Ath. Petrescu și M. Rantzer, de la Regiunea Ploiești, au ales această comună spre a cerceta arhitectura românească a caselor țărănești de la munte, la propunerea Muzeului Regional de Istorie.

Originea cuvîntului „Chiojd“ este încă nesigură. Nicolae Iorga o explică prin cuvîntul maghiar „Kövsed“, pietros, din „Kö“, piatră. Tot așa explică cuvîntul și C. C. Giurescu, dar numai ca probabil.

„Numele lor (al celor două Chiojde), după toate probabilitățile de origine ungurească, vine din termenul vechi maghiar Köve (sau Keve, Küve), din care s-a făcut apoi numirile topice Kövsed (același înțeles)“²⁾

Dacă pentru Chiojdul din Bîsca prof. C. C. Giurescu găsește sensul în pietrele — stîncile mari, ce se află pe teritoriul satului, pentru Star-Chiojd nu găsesc stînci care să fi putut da această numire. Sînt, în adevăr, și în Star-Chiojd cîteva stînci „Piatra Bogzei“, „Piatra Stîniliu“, dar nu mi se par așa de caracteristice, de însemnate, ca ele să poată da numirea localității.

Al. Răsmeriță, în „Dicționarul entimologic-semantic al limbii romine, — pag. 118 — deduce cuvîntul „cheji“ — moldovenesc — dispoziție, stare sufletească (veselă sau tristă), prevestire, simptom, piață bună sau rea, din latinescul quies — liniște. Dacă latinescul quies poate da cheji — liniște, n-ar fi exclus ca Chiojd să derive de la acest cuvînt latin. Pentru ostașii romani de la castrul din Drajna de Sus — 15 km. de Star-Chiojd — localitatea aceasta, Chiojdul, putea să fie un loc de „liniște“, de recreație pentru cei care ședeau la castru, la drum umblat, drum plin de primejdie. O simplă supoziție.

Numirea administrativă — încă din primul document aflat pînă în prezent, este Star-Chiojd, numire slavă intrată în limba

¹⁾ N. Iorga: Biserica din Star-Chiojd — Buletinul comisiei monumentelor istorice — XXVII — p. Aprilie-Iunie 1935.

²⁾ C. C. Giurescu: Vechimea satelor Star-Chiojd și Chiojdul din Bîsca, din fostul Județ al Săcuienilor — Revista istorică română, anul al IV-lea, p. 200.

vorbită, cuvîntul „Star“ însemnînd în limba slavă „vechi“, „bătrîn“, „mare“.

Pe timpul lui Matei Basarab comuna apare în documente cu numele de Chiojdul cel Vechi, Chiojdul Bătrîn.

În ce privește vechimea satelor Star-Chiojd și Chiojdul din Bîsca, ele au fost identificate a fi fost organizații politice primitive sau simple nuclee de veche și densă populație romînească, în felul Vrancei, Țării Oașului, a Hațegului, a Cîmpu-Lungului moldovenesc și muntenesc.

„Iar aceste țări“ — se știe — erau un fel de mici state, mai mult sau mai puțin autonome, unități politico-administrative locale, situate în cîte una din așa numitele depresiuni peri — sau intercarpatice. După ce a trecut primejdia năvălirilor sau, poate, încă din vremea acestora, românii au început a se organiza pe baza a mici autonomii locale, în mici state situate pe văi sau în depresiuni. Cele mici erau „enezatele“, sau „județele“, cele mai mari „voevodatele“ sau „țările“.

Pentru N. Iorga aceste țări „sînt micile Romîniei“ locale ale pămîntului romînesc. Pe baza lor, — după ce ele au luat cunoștință unele de altele — s-au născut principatele romînești, înșile. ¹⁾

„Astăzi prezintă altă confederație populară de acest fel în fundul Prahovei, în fostul Județ al Secuienilor, Romîniei din secuime (Kövesd — ung. Chiojd) al căror nume trimite la Chioroienii Ardealului, sub Cetatea de Piatră (Kövár) asemenea și piatra noastră nemțeană odată Piatra (Stinca) lui Crăciun.

Cîmpu-Lungurile sînt adăposturi de viață arhaică, prin clădirea caselor, a bisericilor de lemn, prin port, prin datine, prin limbă“ ²⁾

Ocupîndu-se de vechimea acestor sate, C. C. Giurescu — studiul citat — scrie :

„Ambele sate sînt dintre cele mai vechi din Țara Romînesacă,

1) *Ion Conea*: Țara Loviștei, Buc., 1935, pag. 9.

2) *N. Iorga*: „Note asupra încă unui „Cîmpulung“-munten: Chioajdele“.

În *Bul. Inst. de Istorie și Limbă*, an II și III (1925-1926), Cernăuți, 1927, pag. 99-105.

anterioare întemeierii statului“, întărind în felul acesta, părerea lui N. Iorga.

Tot C. C. Giurescu a menționat și cel mai vechi hrisov care pomenește numele satului Star-Chiojd.

Înainte de a arăta în ordine cronologică documentele care amintesc din vechime numele satului, voi expune câteva considerații bazate pe spusele bătrînilor din sat, pe unele numiri și descoperiri recente, care vor permite, cred eu, să trag concluzia că Star-Chiojdul este cel mai vechi sat din Regiunea Ploiești, dacă nu din Țara Românească, și că el este o continuare în timp și spațiu a unei foarte străvechi așezări românești în această localitate.

În partea de nord a satului sînt niște gropi mari numite „*In Zăpodii*“ și altele la „*Podul Cotrocii*“; bătrînii satului spun că aceste gropi au fost făcute de tătari.

Familia lui „chiuchiaș Bîra“ — poate unchiașului Bîra — ar fi, după aceiași, de origină tătarăscă, fiindcă, pînă azi, urmașii acestei vechi familii păstrează vădite trăsături mongole.

Vechiul drum roman care, de la castrul roman de la Drajna de Sus, se bifurca, o parte luînd-o pe la Ogretin, Rîncezi, — probabil — prin Star-Chioj și Chiojdul din Bîsca, Cătiaș și Nehoi spre defileul Buzăului, este numit de localnici „*drum tătarăsc*“. El leagă povestirile lor de marea invazie a tătarilor. O parte din tătarii care treceau spre Ardeal a apucat-o pe acest drum, trecînd pe la Drajna de Sus, pe drumul roman ce mergea în Țara Ungurească peste „*Pasul Tătarului*“. Alți bătrîni pun în legătură aceste denumiri cu tătarii care au venit prin aceste părți în 1602, ajutînd Domnului moldovean Simion Movilă în lupta sa cu Radu Șerban, Domnul Țării Românești. În adevăr, lupta de la 13/23 septembrie 1602 s-a dat la Ogretin — la 12 km. de Star-Chiojd și a continuat a doua zi la Teișani, pe Valea Teleajenului. Tătarii, conduși de însuși hanul lor, erau în număr de patruzeci mii. Lupta o fost îndîrjită; Stroe Buzescu a ucis cu mîna lui pe cumnatul hanului. După locul unde s-a desfășurat lupta, oastea moldovenilor și a tătarilor nu putea veni decît pe valea Buzăului și apoi pe vechiul drum roman, arătînd mai sus, sau pe valea Bîscii, peste Zeletin și, desigur, tot pe aici au fost fugărite aceste oști, înfrînte la Teișani și izgonite cu mari stricăciuni pînă au ieșit din hotarele țării“. Nu este de loc exclus ca o parte dintre Tătari, în acest înfricoșat iureș,

să-și fi găsit salvarea prin marile păduri din aceste ținuturi și apoi să se fi așezat printre locuitorii satelor. Valea Bîscii a cunoscut încă din primele migrații ale popoarelor aceste retrageri, după cum se poate constata din descoperirea mormîntului germanic de la Chiojdu din Bîsca, mormînt care datează dintre anii 375—400 e. n. 1)

În partea de est a comunei se află plaiul Roma, despre care se zice că și-a luat numele de la niște armate romane ce au fost pe aici (poate ostași din garnizoana castrului roman de la Drajna de Sus, la 15 km. depărtare de Star—Chiojd?).

Tot în partea de est a comunei, pe vîrfurile *Zimbrarului*, se află o movilă numită „*Gorganul*” de pe care se poate priveghia Valea Bîscii, a Chiojdului, a Bătrînencii și, pînă departe, drumul Zeletinului, ce duce spre Drajna și Vălenii de Munte.

O săpătură în această movilă—ce nu pare de loc a fi naturală — cred că ar da la iveală lucruri importante în ce privește o veche așezare omenească la Star-Chiojd. Mă îndreptățește la această credință faptul că la poalele *Zimbrarului*, anume la punctul numit pe „*Tarna Șugulească*”, oamenii care-și lucrau pămîntul au găsit numeroase urme de „ceramică gris”, ce s-a dovedit a fi geto-dacică. Profesorului Gh. Ștefan, 2) care în 1938 făcea săpături la castrul roman de la Drajna de Sus, i s-a adus, de către un elev al său, din Star—Chiojd, Mircea Popescu, actualmente medic la un spital din București, un astfel de fragment. În același loc a fost găsită, anul trecut, o monedă a orașului Tomis, din 238 e. n., reprezentînd pe Av. figura celor doi Gordiani, tatăl și fiul, și cuvîntul „*frankia*” (bălut) Deina, iar pe Rv. Jupiter cu o săgeată în stînga și cu scut în dreapta și cuvintele: *Mitropontos Tomeos* și literele D și K.

Moneda este de bronz, are 2.50 gr. greutate și se află în posesia Muzeului de Istorie al Regiunii Ploiești, din bunăvoînța prof. Stelian Florescu, de la Școala de 7 ani din Star-Chiojd.

Existența unei monede grecești — des folosită în relațiile economice cu geto-dacii, — deși nu poate duce la o concluzie sigură, poate da loc la bănuiala că în secolul al III-lea e. n. exista o așezare omenească în această localitate și că Star-

1) C. C. Giurescu: Mormîntul germanic de la Chiojdu — Bîsca Rev. ist. rom., vol V și VI, 1935—1936.

2) Gh. Ștefan: Le camp romain de Drajna de Sus: Dacia, XI—XII 1947.

Chiojdul de astăzi nu ar fi decît o dezvoltare a acestei străvechi așezări omenești.

În lucrarea citată a Prof. Gh. Ștefan se menționează cîteva așezări geto—dace în această parte a Regiunii noastre: Drajna de Jos — cu depozitul de seceri și topoare, din epoca de bronz; Gura Vîtioarei cu amfora aflată în posesia Muzeului nostru și tot acolo, la punctul Coada Malului, tezaurul cu obiecte de

Monetă grecească bătută de orașul Tomis, găsită în Star-Chiojd

argint, aflate în original la Muzeul de Antichități al R.P.R. și în copie la Muzeul din Ploiești; *Cetatea dacică de la Gura Humei și Cetățeaua* de la Homoriciu, în apropierea de castrul roman de la Drajna de Sus.

Profesorul N. I. Simache, directorul Muzeului de Istorie al Reg. Ploiești, a identificat, în anul trecut, așezări geto—dacice în *Ceptura — Șoimescu și Ederile*. Desigur vor fi și altele dar cercetarea arheologilor nu s-a îndreptat în această parte a Regiunii noastre afară doar de acelea ale Col. Zagoriș — pentru Drajna, Mălăești și Gura Humei — la așezarea getică de la Timosul, la sud de Ploiești, a soților Vulpe, a Prof. Nestor, la Ploiești-Triaj, a Prof. Gh. Ștefan la Drajna de Sus, a Prof. Gh. Florescu și Bujor la Mălăești și Cezar Bolliac la Tabla-Buții. Cercetări mai amănunțite pe Valea Teleajenului și împrejurimi sînt sigur că ar da la iveală lucruri importante, care ar arunca o nouă lumină în unele puncte nelămurite încă în istoria noastră.

Din punct de vedere administrativ, comuna Star—Chiojd a făcut parte, pînă la 1 ianuarie 1845, din fostul județ al Săcuienilor—Saac—cum apare în documente, județ situat între Prahova și Buzău, mult mai întins decît acestea.

Județele, ca subîmpărțire administrativă, datează de pe timpul lui Mircea cel Bătrîn.

Județul Saac l-am găsit menționat în documente, pentru prima dată, într-un hrisov din 13 sept. 7052 — 1544 — prin care Radu Pasié întărește lui Efrem, episcop de Buzău, dreptul de judecată episcopală asupra județelor : Saac, Buzău, R. Sărat și Brăila, deși tîrgul Săcueni e pomenit în ordinul circular dat de Dan al II-lea încă din 1431.

Județul Saac era împărțit în 5 plăși : Cîmpului, Scăeni, Podgoriei, Cricov și Tohani și în 2 plaiuri : al Teleajenului, cu 26 sate, și „Despre Buzău“, cu reședința la Sibiciul de Sus, avînd 96 sate. Star—Chiojdul făcea parte din plaiul „Despre Buzău“.

În condica de venituri și cheltuieli, pe anii 1694—1704, sînt prevăzute sumele necesare întreținerii celor două „Steaguri“ ale județului, dintre care unul — cu 20 dărăbani — se afla la Vălenii de Munte, pe atunci capitala județului Saac, iar al doilea — cu 5 dărăbani — la Star-Chiojd.

Dionisie Fotino scrie că în 1818 județul Saac avea patru căpitării : prima la Bucov — acum capitala județului — a doua la Star—Chiojd — cu 5 lude, oamenii — pentru întreținerea cărora era prevăzută suma de 60 taleri ; a treia la Mărgineni, și a patra la Găgeni.

Din aceeași lucrare a lui Dionisie Fotino aflăm că în 1838 Star-Chiojdul era alcătuit din 3 sate : Star-Chiojdul, cu 152 familii ; Valea Anii-Pămînteni, cu 33 de familii și Valea Anii-Ungureni, cu 16 familii.

Tot el ne dă știrea că dintre cele 7 poteci ale plaiului, ce se strecurau prin munți în Transilvania, una pornea „de la Star—Chiojd prin muntele Călugărul“.

De la desființarea județului Saac, comuna Stár—Chiojd a trecut la fostul județ Prahova, iar Chiojdul din Bîsca a trecut la fostul județ Buzău.

1. *Ec. Zaharescu* : Vechiul județ al Saacului.
2. *N. Bălcescu* : Tablă de istoria culturii a Principatului Romîniei.
3. Acad. R.P.R., Documente, vol. XVI, T. R. vol. II, p. 307.
4. *Dionisie Fotino* : Istoria Daciei, trad. Sion, vol. III.

Cel dintîi document cunoscut pînă acum, care pomenește numele satului, este un hrisov domnesc din 10 iulie, 6929—1418, prin care Mihail Voevod, fiul lui Mircea cel Bătrîn, întărește moșnenilor din Star—Chiojd moșia Chiojdului.

Originalul pare să fie pierdut; îl găsim însă sub forma de regest în Cronologia tabelară — nr. 15, pagina 22, — cu acest conținut:

„6929, iulie 10, Mihail Voevod, Domnul Țării Romînești și munților și către țara tătărească și amîndouă părțile de dincoace de peste Dunăre și pînă la Poarta de Hier și pînă la Marea Neagră, moșnenilor de Star-Chiojdul, ca să fie lor moșia Chiojdului“¹⁾.

Găsim apoi Chiojdul menționat în hrisovul lui Neagoe Basarab — 10 iulie 7025—1517 — prin care întărește moșnenilor din satele Stănești și Drajna drepturile asupra pămîntului și munților împrejurul acestor sate. La semnele hotarelor se pomenește și *plaiul Chiojdului*... „și drept *Plaiul Chiojdului* în pripor și drept în Sirie...“.

La 5 ianuarie 7056—1548, Mircea Voevod, fiul lui Radu Voevod, judecînd neînțelegerile dintre Dragomir, Gonțea și frații lor: Stroe, Voicilă și Nan, pe deoparte, și Grozav cu ceata lui, pe de altă parte, dă un hrisov prin care întărește celor dintîi „ca să fie ocină în Chiojd din partea lui Călin, pentru că le este veche și dreaptă „ocină“ și dedină și cumpărată de bunicul lor Voicilă, de la Călin... încă în zilele răposatului Basarab cel Tînăr Voevod...“²⁾.

Acest hrisov, după cum se vede, pomenește de o vînzare făcută de un Călin, între 1476—1481, pe timpul lui Basarab al IV-lea, zis cel Tînăr. Actul acestei vînzări nu l-am găsit.

Același Mircea Voevod întărește la 7668—1559“ lui Sin, cu frații lui și lui Pătru, cu frații lui, și Lupului, cu frații și cu feciorii lui, cîți dumnezeu le va da, *ca să le fie lor moșie Chiojdul* a patra parte, că iaste a lor bătrînă și dreaptă moșie de baștină“³⁾.

Hrisovul a fost dat în urma neînțelegerii dintre cei mai sus pomeniți și dintre Stoica și Mercan și cu Gonțea, cu frații lor și stabilite și hotarele, amintind...“ au pus hotar la Bîsca

1) P. P. Panaitescu: Documentele Țării Romînești, I, pag. 116 și C. C. Giurescu, op. cit., p. 283—285.

2) Acad. R.P.R., Documente — sec. al XVI-lea, Țara Romînească, vol. II, p. 388, doc. 410.

3) Idem, Documente — sec. XVI — vol. III, act. 90, pag. 78.

și la lacul la vârful Zmeurățului și la Lupoanca și drept la râpa Macrii și la malul Popii și la fântina Benii și la râpa lui Coman și drept la vârful Rotării și pe vâlcea pină la Bîsca...“.

La 7070—1562, august 20, Petru Voevod, „fiul marelui și prea bunului Mircea Voevod“, dă hrisov ¹⁾ lui Gonțea și lui Stroe și lui Stoica cu fiii și nepoții lor, cîți Dumnezeu le va lăsa, *ca să le fie de ocină la Chiojd* partea lor toată, oricîtă se va alege și din sat și din cîmp și din apă și din uscat și din pădure, *pentru că le sînt vechi și drepte ocine și dedine*“, iar după aceea, Gonțea și Stroe și Stoica și cu nepoții lor, ei s-au hotărnicit de către *Stoicanul cu Țrații săi*; *au ales Gonțea și Stroe și Stoica de au luat ocină în Bîsca, ca să li se știe hotarul...*“ în act se fixează hotarele părților ce li se cuvin.

Din secolul al XVII-lea, încă de la început se înmulțesc documentele privitoare la Star-Chiojd.

Astfel, la 18 aprilie 7113—1605, Radu Voevod, „nepotul bătrînului răposatului Basarab Voevod, “întărește“ lui Nan și Radu cu fii lor cîți le va da Dumnezeu, ca să fie lor ocină la Chiojdu de la Bîsca, însă partea lui Radu și a lui Dragomir din *Star—Chiojd*, pentru că au cumpărat această mai sus zisă ocină Nanu și Radu, de la Radul Popii și de la Dobromir...“ ²⁾

În 7117—1609, iunie 13, același Radu—Voevod îi întărește lui Simion Călugărul și cetei lui „ocină la Chiojdu“, partea lui toată, din cîmp și din pădure și din apă și de peste tot hotarul, oricît se va alege, pentru că această mai sus zisă ocină a fost a lui Simon Călugăru și cu ceata lui de moștenire“ ³⁾.

În același hrisov se arată că Simion Călugărul a răscumpărat, pentru 1500 aspri, partea surorii sale Sinzeana, pe care aceasta o vînduse lui Toma pentru 1000 aspri. Mărturia răscumpărării o face — în fața Domnitorului — cu martori: Stanciu din Bătrini, *Voicilă și Tudoran din Chiojd*.

Un document din 7123—1615, mai 7, aflat în Arhivele Statului (Episcopia Buzău, XXXVI/I), arată că Simion Călugărul donează schitului Vovidenii — e vorba de schitul din comuna Cătina, raionul Cislău, Regiunea Ploiești — făcut cu cheltuiala sa, o parte din averea sa, pentru întreținerea sfîntului lăcaș de închinăciune, Martorii, care confirmă prin punere de deget, sînt

1) Acad. R.P.R., Documente sec. XVI, vol. III, actul 202, pag. 168.

2) Idem, Documente, XVI, vol. III, actul 202, pag. 168.

3) Idem, Documente privind istoria Romîniei T. R., secolul al XVII-lea doc. 16.

între alții, printre care și popa Simion din *Zeletin, Tudor și Tarle din Chiojd*.¹⁾

Un hrisov deosebit de important prin conținutul său, care arată felul de interpretare al dreptului de proprietate, este hrisovul lui Matei Basarab, din 7144—1639, iunie, aflat în original în Muzeul de Istorie al Regiunii Ploiești, sub numărul 277 de inventar. Actul are câteva rupturi și în unele părți nu este citeț. Fiindcă nu l-am găsit publicat în niciuna din colecțiile de documente pe care le-am cercetat, îl transcriu, în întregime, așa cum a fost el descifrat de profesorul Stoica Teodorescu, bun cunoscător al scrierilor cu litere chirilice.

„Milostie Bojie Matei Basarab....(loc rupt în original) *Balii ot Star-Chiojd* ca să fie volnic cu această carte a domniei mele ca să fie toată partea Anca, soacra Bunii și ocina din Star—Chiojd despre hotarul rînduit bună și cu muierea lui Dobre, fata Ancăi, slugii domniei mele *Balii ot Star—Chiojd*... (2 cuvinte slave în original) de bani gata acum în zilele domniei mele și tot au ținut cu pace o jumătate de an, iar cînd iaste acum se scoală Anca cu pîră și au venit din *Țara Ungurească* ca să lepede banii Balii și n-au venit de față înaintea domniei mele în divan. Deci într-acesta domnia mea am căutat și am judecat drept și pre leage cu tot cinstiții dregătorii domniei mele și au dat domnia mea că *dacă vream să șed într-această țeară* nu vor să vie la moșie domnia mea ne-am milostivit d-am dat și am miluit pe sluga domniei mele ca *să fie această parte de ocină din Star—Chiojd drept* ca să-i hie lui... (loc rupt în original) și ohavnic în veci. Iar.... (loc rupt) de moșie să vie.... (loc rupt) moșie... (loc rupt).

Io Matei Voevod.

Pecetea, aplicată pe ceară, e picată, dar se mai cunoaște locul unde a fost.

Din hrisov reiese că divanul stabilește dreptul de proprietate pe baza posesiunii pașnice și că cei care nu locuiesc în țară își pierd dreptul de proprietate.

Din timpul lui Matei Basarab mai avem și alte documente care amintesc numele Star—Chiojdului.

Astfel, Matei Voevod, în 2 august 7144—1639, întărește lui Drăgoiu și Balea Logofătul „de la Chiojdul“ din sud „Saac“ un drept de cumpărătoare. Se vorbește în act de „cedvărți de

1) Acad. R.P.R., Documente privind istoria României. T. R., secolul al XVII-lea, doc. 348.

locu“, despre „unu locu țepuitu de la Păru, dinu hotarului Bucovului în sus“. Găsim în act numiri ca : Coica, Zadu, Moloța, Grica, Bugmoj, Morda, Tălpădana, etc. 1).

Un alt hrisov domnesc este din 7149—1641, privind o judecată „după obiceiul pământului“. Prin el se stabilesc „megieșii“ lui Stoian și Borcii din Sibiciu, care aveau să jure dacă sus numiții aveau sau nu dreptul la ocină în Sibiciu. Printre megieși se numără și *Stroie Dragomir Serscu otu Chiojd.* 2)

Documentul din 18 noiembrie, 7154—1645, se referă tot la o alegere de jurători cu care Stroe Ros (ului), din Cislău, avea să facă dovadă, prin jurământ, că ocina sa din Muscelu a fost pusă numai zălog la cumnații săi Stoica și Gherghina, „ci nu o am vîndutu stătătoare“. Intre cei 12 boierinași chemați să jure se numără și *Drăgoi din Chiojd.*

Din 19 mări 7158—1649, este un act prin care Voica „otu Bîsceni de Josu“, dă zapisu lu „Jupînu Dragului iuzbaș(a) za Roșu otu Cislău și jupînesei dumnealui și a coconilor dumnealui cîți dumnezeu-i va da „pentru vînzarea unui vad de dîrste în apa Bîscii“, ce se chiamă Vadul Miculeștiloru. Majoritatea martorilor care întăresc vînzarea sînt din Chiojd : *otu Star-Chiojdu Bîrsani văt (afu)* i unchiașului Radului Răzbea otu tamu, Stoica Moga otu tamu, Călinului Frigii, otu tamu“. 3)

Numele comunei îl găsim și în pisania slavonă a bisericii zidită de Matei Basarab în comuna Tisău, fostul județ Buzău, în anul 7150—1642. Alături de numele Domnitorului și al egumenului, „popa Nectarie“, este scris numele supraveghetorului lucrării „ispravnic Balea logofătul din Chiojdu“ 4).

Încă de la începutul celei de-a doua jumătăți a secolului al XVII-lea se înmulțesc actele sub semnătură privată.

Astfel avem actul din 7160—1652, februarie 2 :

„Adică eu Rada, fâmeae Băducăi și cu fetele Băducăi, anume : Dobra și Stana și Magdalina, scris — amu acest zapisu alu meu ca să fie de mare credință la mina megiașilor de otu Staru—Chiojdu anumi Stănilă denu Petrești, cu frații lui și Lepădatu, cu frații lui și Gavrilu și Oprea, dinu Cocești

1. N. Iorga ; Documentele Chiojdene : Studii și doc. privitoare la Istoria Romînilor, vol. XIX, pag. 85—86

2. „ „ „ muntene — vol XXI, actul 4, pag. 72.

3. „ „ „ „ — vol. XVI, actul 5, pag. 73

4. N. Iorga ; Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice, anul al XVII-lea fascicola 79, ianuarie—martie 1934.

și Birsanu, cu frații lui și cu Șerbu Edescul și cu Călinu Bătu, cu nepoții lui, și Popa Tănăsie și Radulu Japiescului, cu frație lui, și Voicilă Trăcovu, și Grigorie, cu frație lorii, și Tudoranu, cu frație lui, și Stoica, cu frație lui, și Vlădeulu, cu frație lui, și Neagoe Răonducu și Gavrilu Dogaru și Badulu Șahanului, Radu Ruaca — să se știe cumu amu vîndutu noe de bună voe noastră locul beserecie înpitritu acestor megiasii careai sântu mai susu scriși, și au vîndutu dreptu 400 de aspri gata. Iar apoi s-au sculatu Rada și fetele ei de au întors eos. It, de să aiba și la parte să fie și la cu megieșie pre—acelu locu, la ace sfînta beserieă, și acești bani e'n datu toți megieșie careai scrie mai susu, și acest zapisu s-au scrișu în zilile răposatului (1) la Matei Volevodu. Pisu mște F (e) vruo (r) dni, valeatu 7100.

Și pentru credința ne'm posu și degetele,

Rada, Dobra, Stana, Magdalina. 7)

Într-o situație deosebită din secolul XVII-lea găsim câteva acte deosebit de importante prin conținutul și limba lor. Ele ne dau informații despre obiceiuri la vânzări și cumpărări, vânzări cu drept de răscumpărare, altmădă despre organizarea plăteșilor cu vătaful lor și despre „darabani”, cum și importante chestiuni de limbă ca „h” final întreg, u nediflongat, sau h inițial înainte de a (haia), numelea ungurească Fuglea (Foglo) etc.

Adică cu Frusina, miere Stoicăi Timpeanului de Chiojdu și feciorii anume Fuglea, i Voicilă, i Pătru, i. Stanculu și frani scrișu amu acest alu nostru zapisu la mina Stoicăi log. oia stare Chiojdu cumu să să știe că i-amu vîndutu doi pămînturi de Chiojdu dala Blisca și aceale pămînturi să să știe că taste i inu șesulu Brădetului, Iaru altulu iaște pe lîngă Valea Căluului, și cîndu le-amu vîndutu de mare nevoie ne'u fostu, iară bani i-amu luat de bună voe a noastră și nevoile n-au fostu de la dumnelui cei ce ne-au datu banii, ce i-au fostu de nevoile noastre. Iară noi amu căzutu la dumnealui de ne-au datu banii pã aceale pămînturi ca să fie slătătoare de înu joia Paștelui, Iară dumnealui le-au mai pusu zi pînu haia joi ca să și lă scumpere, iară, de nu le vomu (pu) tea scumpăra, să și—lu It cum taste scrișu mai sus. că noi le-amu vîndutu dumnealui bani: 300. Și marturii Mareșu, feciorulu lui Marco, izbașu de

1) *N. Iorgu: Studii și documente privitoare la istoria romînilor*, vol. al 318-lea, pag. 85—86.

plăeși, i Tănăsie, i Stoica, (i) Ivan. Și amu scrisu eu Gonțea. Și pentru credință pusu — ne-amu și peceți.

Și mărturii Mihailu Faurulu

+ Fuglea, Voici (Iă), Ivan, Frusina, vleatu pistu Ap(rilie) dni 10), 7165. ¹⁾.

Un alt act, din 17 mai 7195—1687, este acela prin care Elena, fata lui Ion Țăranu din Chiojdu din Bîsca dă „popii otu Staru-Chiojdu“ moșia din Chiojdu din Bîsca și din Brădet, partea fraților ei Dragomir, Gonțea și Radu pe care popa Toma să-i slujească, să-i pomenească, i să le facă „4 sărăcuste“ „tîmplîndu-li-să loru moarte și murindu necumunicați și îngropați neslujii“.

Actul, care este semnat ca martor și de „diiacu Eftenie ot Staru-Chiojdu“, este foarte important fiindcă arată împărțirea averilor țărănești, fetele măritate rămînînd cu pămîntul, vitele, cămășoaietele și „măhrămile“ de zestre, iar cele nemăritate stînd neîmpărțite cu frații, pe care-i puteau moșteni.

„Și să știe moșia slătătoare, că mai sînt și alte surori ce sîntu măritate și înzestrate cu boi și cu vaci și-nbrăcate cu rochii bune și cămășoaiete bune și cu măhrămi și cu dă toate, iar eu Elinu amu rămasu cu frații miei și ei murindu, cum scrie mai sus, și neavîndu cine-i pomeni și griji, iată venim la văru-mieu, popu Toma, să-i pomenească elu și să-i grijească“.

Nicolae Iorga ¹⁾ publică încă trei acte de la sfîrșitul secolului al XVII-lea. Două sînt din 16 mai 7199—1691—prin care Dragomir cu frații săi, din Chiojdu din Bîsca, vînd Balii logo făt Chiojdeanului partea din moșia lor din Brădet. Ambele acte sînt scrise de aceeași mină: „Și amu scrisu eu Ionu dascălu, otu Chiojdu, cu zisa loru, din Țara Ungurească, otu gradu Bistrița“, iar martor este, între alții, „eu Neagoe iuz-za dărăbanți otu Clujdu“.

Sub aceste acte, Nicolae Iorga scrie următoarele interesante note: „Cu dogarul său, cu iuzbasa de dărăbanți, cu vatafu Mincilor vecine, Chiojdu din vremea lui Brîncoveanu capătă tot mai multă realitate. Dar nota cea mai interesantă e mărturia că exista aici o școală cu dascălu Ioan și că el venea, cum însuși spune, în slove de o perfectă caligrafie, din „Țara Ungurească“ din altă de dărtată cetate a Bistriței de către Moldova“.

¹⁾ N. Iorga: Note asupra încă unui „Cîmpulung“ muntean: Chiojdule

Ultimul act din sec. al XVII-lea, cunoscut pînă acum, care pomenește numele Chiojdului este din 29 mai, 7200—1692.

Il transcriem în întregime fiindcă aduce înaintea alți locuitori, pe lângă văduva preotului Toma, pomenit mai sus, pe : logofătul Stoica, pe popa Dragomir, pe Drăguleț, pe Triful și Micul.

Actul prezintă și alte fenomene de limbă, ca : Stoichei“, „e-mu vîndutu“, „pi“, „o-u“, „frațui“, etc.

„Adică eu Rada preotesa popei Tomei otu Staru-Chiojdu, împreună cu fiu-meu Vasile scriiamu și mărturisimu cu acesta al nostru zapisu să fie de bună credință la mîna dumnealui Stoichei logofătul otu Staru-Chiojdu, cum să știe că o-mu vîndutu dumnealui moșie în satu înu Chiojdu din Bîsca di peste totu hotarulu, însă partea lui Ionu Țăranu, care moșia o-u datu Elina, fata lui Ion Țăranu, popei Tomei de-u pomenitu pă frațui ei, anume pă Dragomiru și pe Gonțea și pă Radulu și dipă moartea ei și piaie (pe a ei) le-u făcutu pomene și patru sărăcuste.

Dec tîmplîndu-să și o nevoia, o-mu vîndutu dumnealui, Stoicăi log., și e-mu datu și zapisulu care am avutu di la Elina, fata lui Ion Țăranu, la mîna dumnealui și o-mu vîndutu dumnealui dreptu bani gata tl. 8 și cîndu o-mu vîndutu fost-a mulți oameni și mărturii care mai josu voru iscăli și pentru mai adevărată credință ne-mu pusu numele și degetul ca să se vreză.

Și amu scrisu eu Fănădea (șic) diiaconulu cu învățatura loru, mai 29, dn leat 7200—1602. 1).

Mă opresc la începutu secolului al XVIII-lea cu însemnările istorice asupra Comunei Star-Chiojd.

Am arătat — în extrase sau în întregime — toate actele vechi care au fost găsite și tipărite în diferite studii și documente. Cu vremea, sînt sigur, se vor mai găsi și altele, așa cum posedăm acte nepublicate încă — pentru secolele al XVIII-lea și al XIX-lea — pe care le vom arăta într-un studiu viitor.

1) N. Iorga : Note asupra încă unui „Cîmpulung“ muntean: Chioajdele.

Din cele arătate pînă aci, se pot trage următoarele concluzii : Comuna Star-Chiojd este o străveche așezare omenească, dezvoltată pe locul unei așezări gelo-dacice; este cea mai veche comună amintită de documentele muntene — în tot cazul anterioară înființării Principatelor ; este o așezare de țărani liberi, care au fost singuri stăpînitari ai întinsului teritoriu al Comunei, pînă la începutul secolului al XVIII-lea ; toponimia și onomastica sa, ca și limba actelor sub semnătura privată din sec. al XVII-lea, merită un studiu amănunțit.

C. M. Ripeanu
profesor

CUM VEDEAU BOIERII RĂSCOALA POPORULUI DE SUB CONDUCEREA LUI TUDOR VLADIMIRESCU

Acte inedite

Prefacerile economico-sociale, inerente oricărei societăți, intră, în sec. al XVIII-lea, și în țările noastre, într-un ritm mai accelerat. În sînul orînduirii feudale apar germenii viitoarelor relații de producție care se consolidează cu timpul și vor da naștere, în secolul următor, orînduirii capitaliste.

De unde dealungul orînduirii feudale dominase economia închisă, în veacul al XVIII-lea, Principatele Romîne încep a se angrena în circuitul internațional de mărfuri.

Pacea de la Kuciuk—Kainardgi, încheiată de Ruși cu Turcii, în urma războiului victorios din 1768—1774, produce prima spărtură în monopolul comercial al turcilor, interzicînd negustorilor turci de a mai intra în Principate, de unde ei mai mult luau decît plăteau, prețurile date de ei fiind cu mult sub acelea ale pieții mondiale, beliciei trebuind de acum să preia zahereaua la granițele Principatelor.

Locuitorii țărilor noastre, boierii în primul rînd, încep a produce și pentru schimb.

Marile puteri europene, intrate mai de mult în angrenajul economiei de mărfuri, în plină expansiune comercială acum, încep a pătrunde în Principate, foarte bogate în materii prime. Comerțului austriac îi urmează cel german, englez, francez, italian.

Economia naturală face loc celei bazate pe schimbul de mărfuri.

De acum înainte cea ce interesează pe producători este nu valoarea de întrebuințare ci cea de schimb.

Bogăția nu mai consta acum în vite, grîne, stupi, ci în bani, forma ideală a bogăției.

Olii consumatori ai produselor țărănești, boierii devin vînzători, cîci puterea lor depinde acum de bani.

Aceste prefaceri influențează raporturile de producție între boieri și țărani.

În economia naturală boierii aveau nevoie de produse țărănești pentru îndeplinirea propriilor lor trebuințe. Acum le sînt necesare pentru schimb.

Trecerea la noul mod de producție face să se abată asupra țărănimii un nou și sîngeros val de exploatare.

Renta în muncă, claca, sau munca gratuită, prestată de țărani în folosul boierilor, care dealungul orînduirii feudale, a fost de 3 zile, la mijlocul sec. al XVIII-lea se împătrecește; la începutul sec. al XIX-lea (1805), iobagul moldovean prestează 40 zile. Țăranii liberi sînt siliți să facă și ei „boieresc“. Norma de muncă (nartul) ce trebuia efectuată în timpul clăcii este umflată neconținut. Renta în produse, dijma, una din zece la început, crește mereu. Boierimea își intensifică eforturile pentru a limita suprafața de cultură și pășune la care aveau dreptul țăranii din vechi timpuri. Lupta între țărani și boieri, boieri și orașe, pentru stăpînirea pămîntului se ascute. Procesul de iobăgire a țărănimii ia aspect de masă. În 1775 Alex. Ipsilante dăruiește vărului său Ianache Muruz moșia Ploieștilor și Tîrgșorului. Între Ploieșteni și boierii Moruzești începe un lung proces care va dura 50 ani și care se va termina în 1832 abia, cu victoria ploieștenilor. Nu același lucru se întîmplă însă cu Tîrgșorul, a cărui moșie este cotropită și ai cărui locuitori se risipesc.

În goana lor după bani, boierii acaparează toate mijloacele de acumulare primitivă — velnițele, băcăniile, cîrciumile, morile, dreptul de a-și desface cu prioritate rachiurile, vinurile, etc.

Domnitorii, exponenți ai intereselor clasei dominante, întăresc prin scrisoare privilegiul exclusiv al stăpînitorilor de moșii de a ține cîrciumi, băcănii, de a-și vinde vinurile și rachiurile.

Acumularea unor însemnate sume de bani, din renta încasată, negoț, camătă, biruri, capitalul comercial și cămătăresc, permit înființarea primelor manufacturi în țările noastre, privilegiu rezervat boierilor și domnilor, în care apare și munca salariată.

Exploatarea muncii țărănești i se adaugă aceea a proletariatului.

Condițiile grele de muncă impuse țărănimii de economia de schimb, ducînd la vlăguirea ei, i-au umplut paharul amărăciunii.

Un aparat de stat necinstit și abuziv, instrument de asuprire al clasei stăpînitoare, boierimea feudală, îngreuiată și mai mult situația țărănimii și o făcea de nesuferit.

În scrisoarea sa din 5.II.1815, către Glogoveanu ¹⁾ vorbind de locuitorii din jud. Mehedinți, Tudor Vladimirescu scrie că unii (i) de o parte ²⁾ și alții din alta ³⁾ i-au topit de tot“.

Documente descoperite în ultimul timp ⁴⁾ și pe care le publicăm în întregime, în anexă, întregesc imaginea situației țărănimii din țările noastre care devine desnădăjduită la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea.

Astfel locuitorii din comuna Glogova, fostul județ al Mehedinților, cu lacrimi ferbinți, arată într-o jalbă ⁵⁾, Divanului Țării, jafurile făcute de căpitanul Ianache Dănciulescu numai asupra locuitorilor de aici, „căznindu-i tilhărește“, „muncindu-i ca pă mucenici“.

După ce aduc la cunoștință un lung șir de fărădelegi, într-un stil care amintește pe acela al lui Tudor Vladimirescu, locuitorii prădați adaugă: „Sîntem jefuiți și stinși din fața pămîntului, că de două luni de zile umblăm numai pe drumuri bleoși de am rămas de toată agoniseala cîmpului a tot anu, din pricina acestui căpitan Ianache; că au stîns satul nostru cu totul cu acest fel de pricini și năpăsturi.... ci cine îi intră în mîna mai rău dăcînt tîlharii dă codru cînd căznesc oameni(i) să le dea bani. Acest fel de cazne n-am auzit nici la pușcăriile Bucureștilor unde sînt hoții cei mulți, nici la pușcăriile de aici să să facă...“ ⁶⁾.

În timp ce satele erau lăsate în pradă unor oameni de felul căpitanului Ianache, clasa stăpînitoare, la adăpostul ocrotirii turcești, își mărginea activitatea la intrigi de curte și cancanuri, pe care în mod foarte plastic le zugrăvește scrisoarea „mondană“ a unui anonim, din 26 mai, 1820 și care ilustrează preocupările boierimii feudale, în frunte cu boerii divaniți și domnitorul. Pentru că este caracteristică mentalității vremii și constituie unul din rarele documente de acest fel, o publicăm în întregime ⁷⁾.

1) Transcrisă de C. Nicolaescu-Ploșor și pe care o publicăm «în extenso», în anexă, sub nr. 1.

2) Oamenii împărătești.

3) Oamenii domnești.

4) Aflate în posesia Muz. Reg. de Istorie.

5) Publicată în întregime, în anexă sub nr. 2.

6) Ibidem.

7) Documentul nr. 3.

Aceleași preocupări și în scrisoarea lui D. Pîrîianu, din 28 Mai. 1819, prin care cere ajutorul protectorului său Glogoveanu din Craiova și la al cărei sfîrșit găsim adausul „Mă rog a să primi zece pui de găină“ ¹⁾).

De aceea, cînd în 1821 Tudor Vladimirescu ridică steagul răscoalei, cei dinții care au alergat, în speranța că-și vor îmbunătăți situația, au fost țărani.

Faptul că răscoala a avut un ecou mai mare în Oltenia se explică prin aceea că aceasta, legată mai strîns de Transilvania prin valea Oltului și de apus prin valea Dunării, intrase mai de timpuriu în circuitul internațional de mărfuri, ceea ce făcea ca intensificarea exploatării țărănimii să se fi produs aici mai de timpuriu și în mai mare măsură, pe de o parte; pe de alta, aici se formează o pătură mai numeroasă de negustori și mici boieri care se ocupau cu negoțul și care se alătură luptei lui Tudor împotriva marilor boieri, acaparatori ai tuturor mijloacelor de îmbogățire.

V. A. Ureche, într-o lucrare a sa, ne dă următorul tablou pe județe: Slam—Rîmnicul avea 58 mazili și 7 breslași; Buzăul 24 mazili și breslași la un loc; Saacul ²⁾ avea 50 mazili și 24 breslași; Prahova 17 mazili și 28 breslași; Ialomița 118 mazili și 8 breslași; Dîmbovița 22 mazili și 3 breslași; Teleormanul 115 mazili și 112 breslași; Doljul 129 mazili și 46 breslași; Ilfovul 29 mazili și 23 breslași; Vlașca 45 mazili și 3 breslași; Argeșul 92 mazili și 21 breslași; Oltul 72 mazili și 37 breslași; Muscelul 102 mazili și 37 breslași; Vîlcea 144 mazili și 20 breslași; Gorjul 632 mazili și 22 breslași; Mehedinții 401 mazili și 21 breslași ³⁾.

Din acest tablou rezultă că elementele orășenești erau concentrate mai ales în Oltenia.

Această burghezie în dezvoltare, lipsită de drepturi, se va ridica împreună cu țărănimea împotriva protipendadei, a mării boierimi, care frîna dezvoltarea schimbului de mărfuri.

De aici caracterul antiboieresc, social, al răscoalei sub conducerea lui Tudor.

1) Documentul nr. 4.

2) Vechi județ, desființat la 1 inuarie 1845, care cuprindea părțile superioare și de mijloc ale văilor Buzăului și Teleajenului. Se numea Sud Saac, adică Județul Secușenilor. (Romîni veniți din Seculme).

3) V. A. Ureche. O statistică a Ț. Romînești din 1820.

Ac acestea sînt cauzele fundamentale, dar nu singurele, care au dat naștere acestei prime mari ridicări de mase din secolul al XIX-lea.

Seculara stăpînire turcească constituia un stat în care se păstrau numeroase și puternice resturi feudale. Asuprirea socială și națională caracteriza situația popoarelor din Imperiu. Încă din secolul al XIV-lea, Bulgaria, Sîrbia, Grecia, România își pierduseră independența. Mai tîrziu și Albania.

La începutul secolului al XIX-lea, Imperiul se află în stare de descompunere. Despotismul și exploatarea turcească amenințau ființa națională a acestor popoare, aduse pe ultima treaptă a sărăciei.

Slăbirea treptată a autorității centrale dădea naștere la abuzuri și jafuri strigătoare la cer. Pașii și pașalele nu mai au seama de puterea sultanului și întronează regimuri de arbitrar și samavolnicie. Prădarea populațiilor din Imperiu devine un fapt caracteristic.

În aceeași scrisoare din 5.II.1815, Tudor Vladimirescu scrie: „Mare milă am pentru săracii lăcuiitori ai Mehedințului (u)i; că un(i) de o parte și alți(i) din alta i-au topit de tot, numai suda(i) au rămas într-înșii. Dar sumă dintr-înșii, toți oamenii drepti, îi prăpădiră oamen(i) împărătești și domnești; mai mare nevoie au făcut. Arată oameni(i) bătrîni că din vremea tatari (dor) n-au pățit așa. Săracii oameni! Mulți oameni buni s-au murdărit, ei au mers dupe bucate să-și cumpere și i-au prins cei împărătești și le-au tăiat mîinile ce nu s-au făcut de altă lumea. Mare foc și mare jale pentru acest neam ticălos!“.

Accastă situație a dat naștere luptei revoluționare pentru înlăturarea jugului turcesc.

Dezvoltarea forțelor de producție, lupta maselor asuprite, au dat naștere mișcării de eliberare națională a popoarelor din Sud-Estul Europei.

Baza socială a mișcării populare din România fiind legată de mișcarea Decembriștilor din Rusia și Eterie.

Caracterul social, antifeudal, i se adaugă cel antiturc, național.

Baza socială condusă de T. Vladimirescu s-a produs într-o etapă în care micii boieri și negustoria — burghezia în formare — au deținut preponderența economică în societate și nu erau suficient de pregătiți pentru a lua în mîini conducerea

maselor și a cuceri puterea politică, fapt care a dus la înăbușirea răscoalei de către forțele reacționare, protipendada cu sprijinul Imperiului Otoman.

În arhiva secretă a Marelui Ban Grigore Ghica, Domnitor al Țării după înfrângerea răscoalei condusă de T. Vladimirescu, păstrată de urmașii doctorului Arsache, secretar al acestuia, s-a descoperit o serie de acte dintre care unele inedite și din care rezultă că după uciderea lui Tudor Vladimirescu și înfrângerea răscoalei s-au luat măsuri pentru inventarierea averii lui și a tuturor rudelor sale, în vederea confiscării.

Astfel, într-unul din aceste acte, Nr. 5, din 1824, în limba română ¹⁾, ispravnicii județului Mehedinți raportează Domnului Țării că au făcut catagrafia averii lui Tudor Vladimirescu, dar că acesta nu are rudenii în acel județ, ci în Gorj, de unde este de origină.

În documentul Nr. 6 ²⁾, Grigore Mavrodulu raportează către Logofeția cea Mare a Țării că a făcut catagrafia averii lui Tudor Vladimirescu.

În documentele Nr. 7 și 8 ³⁾, din 30 dec., 1824, ispravnicii județului Gorj raportează către Logofeția cea Mare a Țării de Sus, averea de care dispusese vistierul Papa, fratele lui Tudor, pe care la acea vreme o stăpînea Băluța, soția lui Papa, care avea un copil.

Se mai arăta deasemeni averea Dinei, sora lui Tudor,, specificîndu-se că avutul lui Tudor se află în plaiul Cloșani din județul Mehedinți.

Într-un alt document, o scrisoare a lui Grigore Mavrodulu, din 17 III, 1825, în limba greacă, acesta răspunde unui anonim, boier după toate probabilitățile, căci i se adresează cu formula „efgenia“ (nobilimea ta) că a primit scrisoarea sa, a urmat întocmai indicațiile date și a dat dispoziții în legătură cu prețurile lucrurilor „răposatului sluger Teodor“ (Vladimirescu).

Ii trimite corespondentului o foaie privitoare la această

1) Vezi în anexă, documentul nr. 5, transcris «în extenso».

2) Ibidem, documentul nr. 6.

3) Vezi în anexă documentele nr. 7 și 8, transcrise «în extenso».

chestiune. In privința viei, prețul la mezat va fi pînă la 5000 groși ; celelalte încă 500 groși ¹⁾).

Din aceste documente rezultă cele ce urmează :

I. Că Grigore Ghica—Voievod dase porunci ca averea lui Tudor Vladimirescu și a rudelor sale, o soră, Dina, și o cumnată, Băluța, soția lui Papa vistiernicul, fratele său, să fie catalogați.

II. Că inventarierea se înfăptuise la finele anului 1824.

III. Că o parte din modestul avut al conducătorului răscoalei fusese cotropită în perioada de după uciderea acestuia, pînă în 1824.

IV. Că în cursul anului 1825 averea acestuia a fost scoasă și vîndută mai tîrziu la licitație, din porunca Domnitorului Grigore Ghica.

Alt document este ciorna planului unui discurs de apărare a trei boieri care încearcă să se dezvinovățească că ar fi avut legături cu Tudor Vladimirescu. Discursul urma să fie rostit în fața unei excelențe, probabil consulul rus ; ciorna planului este alcătuită în limba greacă. Din context rezultă că o apărare mai avusese loc în fața generalului Minciaki ; acuzația se menține însă.

Ciorna, în rezumat, cuprinde cele ce urmează :

A. „Arătarea momentului zilei și luni cînd am plecat din București și ne-am dus la Brașov.

Se arată atestarea scrisă a directorului carantinei de la Timiș în care se specifică luna și ziua trecerii noastre la Brașov cu o familie grea, iarna, mai multe zile înainte de intrarea în București a lui Teodor Vladimirescu și cu mult înainte de venirea generalului Ipsilanti, precum aceasta este asigurată și de consulatul rusesc și de celelalte consulatate, al Austriei, al Franței și al Angliei, care s-au retras și ele după noi trei. Să se întrebhe mincinoșii și membrii consulatului ca să mărturisescă adevărul. Retrăgîndu-ne cu toții pe atunci la Brașov, ne-am dus la generalul comandant și la guvernatorul Brașovului care ne-au vizitat și ei atunci cînd am ajuns la Brașov. Căderul, boierii și negustorii, cam la 70 de oameni, au iscălit cu noi trei am sosit înainte vreme și că, negăsindu-ne în București, n-am subscris și nici n-am văzut cu ochii pe Teodor Vladimirescu, nici pe ascuns, și nici n-am vorbit cu el și nici nu ne-am înțeles cu un asemenea bărbat.

1) Vezi în anexă documentul nr. 9, transcris «în extenso».

B. Arătarea prin acte scrise vrednice de crezare că iscăliturile noastre, ale celor trei, sînt plăsmuite.

O dovadă sigură a plastografiei este compunerea scrisorii; la fel și aspectul scrisului, căci însuși boierului Hatman Alécu (Villara) a pus pe înscris cele trei iscălituri ale noastre. Dar ele nu se aseamănă exact cu iscăliturile noastre, sînt iscălituri plăsmuite, precum Excelența Voastră poate să-și dea seama cu ochii, comparîndu-le cu cele ce se află în arhive.

C. Arătarea că noi trei nu am avut nici o legătură cu Teodor Vladimirescu; că nu l-am cunoscut și că el nu avea nici-o intimitate sau afinitate cu noi. Acasă, la generalul Minciaki, cînd ne-am dezvinovățit, am mărturisit cu frică de Dumnezeu că nu l-am cunoscut personal pe Teodor Vladimirescu și că nu am avut nicicînd vreo legătură cu el. Nededovici trebuia să vină aci la București și să caute care-i impozitul nostru, conform legilor, și să arate după asta legăturile noastre cele legiuite cu Teodor, prietenii noastre, legăturile noastre și corespondența noastră pe baza mărturiilor unor oameni cu vază și a Romînilor băștinași. Atunci acestea toate vor fi înfățișate la Tribunal și în Divan.

D. Arătarea că boierii romîni înfățișîndu-se la Pini, consulul general al împăratului tuturor Rușilor, în Valahia, i-au propus să dea voie de a se aduce în turburările ce bîntuiau atunci, soldați turci, scriind pașalelor să trimeată un corp de oaste ca să potolească pe răzvrătiții neorganizați, întrucît nu aveam nici-o altă scăpare decît a ne înțelege cu Vladimirescu și cu oștile din țară, care zilnic amenințau cu moartea. Ne apărăm de a fi avut vreme, în acele clipe tragice, să trimitem vreun raport către Consulatul Rusesç și cu observații scrise ca să primim de la generalul și consulul Pini răspunsuri scrise la planurile noastre, ca să ne folosim acuma de ele ca de niște dovezi, ci am rezolvat planurile noastre cu viu grai și am primit de la Excelența Sa deslegări verbale. Aceasta a ajuns așa de cunoscut în întreaga Țară Romînească încît Arnăuții și Heteriștii răsculați, aflînd prin consulat de acest plan al nostru privitor la venirea oștilor turcești, ne amenințau că de vor veni trupele turcești la București, ne vor omorî. Și astfel am urmat sfatul și îndrumarea Consulatului și nu am făcut cea mai mică mișcare și, cînd am văzut că în județele Craiovei înaintează răscoala lui Tudor Vladimirescu, noi trei am plecat: unii la sfîrșitul lui februarie, 1821, ceilalți la începutul lui martie și am ieșit din carantina

de la Timiș pentru a ne duce la Brașov, de unde am scris în patria noastră, precum și către Înalta Poartă și către țarul Alexandru, cerind simpatie și ajutor. Arhieriei, boierii și negușorii Valahiei au dat mărutrie formală asupra celor petrecute și abscutate pe atunci, precum și acuma consulatele din București și Angliei, Franței, Austriei și Prusiei, tot așa acum și generalul Pint, împreună cu toți membrii Consulatului rusesc, în legătura cu planul privitor la turci. Am făcut-o cunoscut și la minister și trebuie să se găsească însemnări în actele Consulatului precum și la consuli Angliei, Franței, Austriei și Prusiei.

Ast document este ciorna memoriului în limba greacă, în care est trei buci caută a demonstra neparticiparea lor la război, sfârșind următoarele:

Bucul îndată ce am aflat de răzvrătirea lui Teodor Vladimirescu am aruncat în su ostile ce erau la fața locului și ne-am dus la pașale și la însuși Înaltul Devlet, făcînd cunoscut că consulatul ne-au desputat cu buiul și am cerut ajutor ca să fie răzvrătiții. Prin înamstille răzvrătîtilui te-am trimis iar agalele arăstare cu scutle ce te aveam pentru paza Bucureștilor, ca să nu se estea oragud cu războiul, doar de nu au mers la înfrîngerea răzvrătîtilui. Am fugit la Brașov iar de acolo am scris țarului Alexandru și Înaltului Devlet ca să ajute nenocentia Țara Romîneasca, ca să ne elibereze din mîinile răzvrătîtilui și ca să ne întorecîn alcea. Nu am avut nici un fel de le-ajutor cu el. O scrisoare, scrisă de mîină streină, nu am scris-o bui est trei. A plasmuit-o cineva ca să se creadă că-i dăm scutlere, deoarece răzvrătîtilui ceruse o făgăduială cu privire la scuturile lui. Dar clasa tuturor boierilor din Țara Romîneasca nu putea plăti așa sumă. La București am văzut hîrtia. Era valo de 240.000 grosi și cu cele trei iscălituri ale noastre, era sigin că hîrtia nu va cădea în mîinile lui Tudor Vladimirescu. Dar după moartea răzvrătîtilui s-a întîmplat din partea tova-rajilor lui, Hagi Prodan, Menedehis și alți, să se dea în vileag plasmografa.

Intreții se întîmplă să fie Săptămîna Patimilor Domnului Iisus Cristos în care ne apărăm în privința hîrtilor pe care ni le-ați arătat și mai cu seamă în legătură cu scrisoarea cu cele trei iscălituri plasmuite — ceea ce au mărturisit plasmuitorii, nici data de 15 ianuarie 1821 nu o cunoaștem. Cît

despre un bărbat ca Vladimirescu sau ca Nedenovici Sîrbu, nu am avut nici într-un chip legături cu el, nici prin mijlocitori și nici personal nu l-am cunoscut, nici nu am auzit glasul lui vreodată, ci mărturisim că sîntem cu totul nevinovați, iar așa hîrtii sînt niște plastografii. Iar deoarece am păstrat cu grijă cele 2 scrisori, anume cea cu cele 72 de iscălituri este olografă, scrisă de mîna boierului hatman Alecu Villara, alcătuită și scrisă de domnia lui, iar cea cu cele trei iscălituri ale noastre este imitată la scris, perioade, expunere și conținut de către plastograf după însuși scrisul obișnuit al boierului hatman Vilara cu multele iscălituri de clerici, boieri și negustori, iar dumnealui boierul hatman a cerut neapărat să se confrunte iscăliturile noastre cu cele trei plăsmuite. Se va prezenta în fața noastră și a Excelenței Voastre ca să aibă de a cerceta toate hîrțiile care ni s-au arătat, în număr de cinci“.

Documentul Nr. 10 cuprinde memoriul celor 3 boieri, în limba română, de data aceasta, în care ei afirmă că:

I. Înscrișul de la 15 I, 1821, este cu totul neadevărat fiindcă nu conține o sumă fixă ci numai făgăduința de a cheltui ori cît ar voi Tudor Vladimirescu.

II. Că dacă ei ar fi dat un asemenea înscriș nu ar fi îndrăznit să scrie atîtea cărți de imputăciune, să trimeată oameni înarmați împotriva lui Tudor; să trimeată scrisori și boieri la pașii turci ca să vie în țară spre a goni pe apostatați.

III. Nimeni nu știe de existența unui sîrb Neșadovici care l-ar fi împrumutat pe Tudor cu 500.000 de groși.

IV. Prin silnicie Tudor a luat înscriș de unire și însoțire de la toți boierii și negustorii din București.

V. Tudor n-a vorbit nimănui despre înscrișul ce i l-ar fi dat.

VI. Nicolae Kinopsi, grămăticul lui Tudor, nu știe nimic despre un atare înscriș și nici Tudor nu i-a vorbit niciodată în acest sens.

VII. Înscrișul este o plastografie. El se aseamănă cu slova hatmanului Aleco Villara ¹⁾.

Din cele mai sus expuse rezultă cele ce urmează:

I. Documentele, aflîndu-se în arhiva Dr. Arsache, secretarul particular al lui Grigore Ghica, Doșn al Țării Romînești între 1822—28, Mare Ban în 1821, i-au aparținut.

1) Vezi documentul Nr. 10, transcriș „în extenso”, în anexă.

II. Deținerea acestor documente nu este explicabilă decît prin faptul că Marele Ban este unul dintre cei trei semnatari ai memoriului.

III. Prezența în răscoală a cîtorva boieri se datorește faptului că unii dintre ei erau interesați în comerțul de cereale și deci la înlăturarea stăpînirii otomane.

IV. Unul dintre aceștia a fost, probabil, și Marele Ban, care a semnat înscrisul împreună cu alți 2 boieri.

V. Devenind Domn, fostul Mare Ban este acuzat, de protipendenta și de puterile reacționare, de participare la răscoală. Capetele de acuzație esențiale erau trei:

1) Existența înscrisului despre ale cărui iscălituri boierii spun numai că nu se asemănă „exact“.

2) Deținerea unor documente al căror rost nu se vede decît în vederea unei viitoare apărări.

3) Încercarea de a obține din partea consulului rus, de Pini, răspunsuri scrise la plecarea din București, pentru a le folosi mai târziu ca dovezi.

Același substrat îl are și înscrisul celor 70 boieri, arhierii și negustori fugiți la Brașov care dă „mărturie oficială asupra celor petrecute și discutate pe atunci“.

Pentru a se apăra ¹⁾, Domnitorul alcătuiește un discurs al cărui plan îl anexăm și un memoriu, transcris în întregime.

Din ele rezultă atitudinea trădătoare a Banului și a celorlalți boieri. Din actele publicate rezultă că boierii l-au trădat pe Fuțor, „îndată ce au aflat“ că acesta a ridicat steagul răscoalei.

Pentru ei, prima mișcare revoluționară din sec. al XIX-lea, îndreptată împotriva jugului boieresc și turcesc este „răzvrătirea“ ²⁾, pentru a cărei înăbușire au „urmărit-o cu oștile ce erau la fața locului“ ³⁾. Cerînd ajutor protectorilor de la Constantinopol, s-au „adresat la pașale și la însuși Înaltul Devlet... și-au cerut ajutor ca să fie potoliți“ ⁴⁾.

Fuțor la Brașov, „au scris țarului Alexandru și Înaltului Devlet ca să ajute nenorocita Țară Romînească“ ⁵⁾ (pentru că începuse lupta pentru eliberare).

1) Prima oară în fața generalului Minciaki.

2) Vezi Doc. citat în text.

3) Ibidem.

4) Ibidem.

5) Ibidem.

Pentru boieri, Tudor Vladimirescu este un „răzvrătit“ și „apostat“, pentru că încă din 1815, scrie lui Glogoveanu, la Craiova ¹⁾ „toți acei răzvrățitori cîți sînt de lege[a] noastră au mult[ă] nădejde la mine ce cînd va fi vremea să capete izbăvire căci mă știu ei dinainte ; mulți mi s-au și rugat...»

Pandurii răsculați împotriva asupraii boierești sînt numiți „tîlhari“ ²⁾, iar acțiunea eliberatoare este calificată de ei „tîlhărie“ ³⁾.

Din cele de mai sus expuse rezultă că în timpul răscoalei poporului sub conducerea lui Tudor Vladimirescu, țărănimea, muncitorii, o parte din mica boierime și burghezia în formație s-au situat pe poziții progresiste, alcătuiind forțele revoluționare, în timp ce protipendada apăra pozițiile trecutului, fiind principala forță contrarevoluționară, care-înăbușe răscoala cu ajutorul stăpînirii otomane.

N. I. Simache

1) Doc. Nr. 1, transeris de C. Nicolaescu-Ploșor.

2) Doc. Nr. 12.

3) Ibidem.

DOCUMENTUL Nr. 1.

/1815, februarie 5/

Cu multă plăcăciune sărut cinstita mina dumi'tale cucoane Nicolae.

Prea cinst'ită/ cartea dumi'tale/ din 31 ale trecutel' luni gen'a/r'ie/ tocmai astăzi 5 februarie/ cu mult/ă/ ple-că/ciune/ am primit și întâi au săltat sufletul slugii dumi'tale/ înțelegînd pentr'u/ sănătatea dumi'ta/le. Am înțeles și toate cele cuprinzătoare. Pentr'u/ coconița Masinca' să nu fii dumn'ea'ta/ la nici un fel de mîhnire, că pentr'u' așa înțger de copil și eu am durere de suflet ca și dumn'ea'ta/. Și nu știu cine va fi acela ce n-ar avea grijă pentru așa juvaer de cop'l/l/. Adevărat că pe dumn'ea'lui/ boer'u/l/ nu eu ci nimeni nu-l are la credință măcar de un grăunțe de muștar, că va trebui mult/ă/ vreme pînă a povesti dumi'tale/ toate urmările dumn'ea'lui/. Numai eu dacă am văzut pornirēa dumn'ea'l/ui pentr'u/ oprirea coconiței, apoi m-am înțales și m-am încredințat cu domnu'/ baron Langifert ca este un om prea cinst'i'i/ și cu suflet mare și din tot sufletul tubște pe coconița Masinca asămene și coconița pe dumn'ea'lui/. Și pe acel obraz îl cred eu că va avea toată purtarea de grijă pînă ne va veni bine să o aducem sau dupe ce ne vom înțilni vom vorbi cum trebuie să se facă și-o vom așeza acolo pînă va crește și să va învăța. Iar de a rămînea mult/ă/ vreme în casa boer'u/lui, acela nu este nici de a o gîndi cinevaș. Coconu Matei adevărat că nu este bolnav dar nici bine sânitos; asămene și coconițele. Numai pînă acum încă nu est'e/ ohtică, dar curînd vor cădea. Coconului Matei adevărat i-ar fi trecut. Nici coconi-tale n-ar fi avutu nimic, dar tirania cea mare a boierului. Îi to-neste mai mult foamea și golătatea și altele nepovestite. În scurt umările dumn'ea'lui tot neamul rumînesc boerese adecă slava cea mare care au rumîni/l/ în Evropa dumn'ea'l/ui/ au strîcat-o de tot. Acel zăpis de ar fi intrat mina mea nicidecum nu m-ar fi înștat, dar n-au intrat că au fost la dumn'ea'l/ui și dumn'ea'l/ ui au fost chezași la acel neg'u/țător; mai în scurt au fost la

dumn/ea/!/ui acea datorie. Și pentru siguranța dumn/ă/sale, au făcut zapisul pe alt nume. De a veni eu pe la Sibiu sau Brașov, mă discolipsăse prea tare pentru chelt/u/ială, că sînt de aici 49 de poște ca [și/ la Viena. Și mi se cutremură creer/ă/ din cap pentr/u/ așa gro/a/znică chieftuială a aceștii țări. Ci am socotit să mă stricor pe supt munte, fiindcă am vrednici oameni. Și cu mine voi aduce și lucrurile. Inșă dupe ce voi primi cinstit răspunsul dumi/tale/. Iar de vei socoti dumn/ea/ta/ că nu va fi de venit acolo, apoi cînd va merge de aici vre-un prietin le voi trimite eu toate supt pecet/e/ dupe porunca dumi/ale/ și apoi cînd ne vom înfilni vom vorbi pentru toate. Că doar să va mai face cumvași fiindcă și eu prea multe lucruri am în țară și eu unii alții și mă tot păgubesc de toate părțile. Acea răsvrătire adevărată că și dumi/tale/ și mile mare pag/u/bă ne făcu. Pe multă lume au stins dar pe noi mai mult. Adevărat că de ai fi șilut dumn/ea/ta/ mai nainte să fi făcut accia care ai avut mijloc ar fi fost minunat. Ci tot să ai grijă și despre răsvrătitorii aceia. Eu numai cu pandurii țării/ă/ fără de nici un ostaș striin voi face de nu să va mișca o iarbă din pămîntul țării. Inșă fiind și d/u/mn/ea/ta/ isprav/ni/c care știi toate trebuințele ostășești și eu și lăcuiitorii credință la dumn/ea/ta/ de poți totdeauna întîmpina cele de folos. Toți acei răsvrătitori, ciți sînt de lege/a/ noastră, au mult/ă/ nădejde la mine ca cînd va fi vremea să capete isbăvire căci mă știu ei dinainte; mult mi s-au și rugat. Apoi de cea/lal/ți rămîn puțini; cu un cuvînt noaă ne stă la mină acest lucru. Mare milă am pentru săracii lăcuiitori ai Mehedintul/u/ă, că un/ă/ de o parte și alții din altă i-au topit de tot, numai sufletu [1] au rămas într-inșii. Dar sumă dintr-inșii toți oameni drepti li prăpădiră oameni [i] împărătești și domnești; mai mare nevoie au făcut. Arată oameni bătrîni că din vremea Tătării/lor/ n-au pățit așa. Săracii oameni; mulți oameni buni care-i cunosc ei au mers dupe bucate să-și cumpere și i-au prins cei împărătești și le-au tăiat mîinile ce nu s-au făcut de cînd e lumea. Mare foc și mare jale pentru acest neam ticălos. ¹⁾

Și cu multă plecăciune sînt ai dumi/ale/ plecat/ă/ slugă.

Theodor

Doica se aila tot aici bolnava tare dar pe cit am pu/tut/ o cant. ¹⁾

¹⁾ Arhiva Muzei. Rog. de Istorie.

DOCUMENTUL nr. 2

Cu lacrimi fierbinți arătăm cinstitului Divan jafurile ce ne-au făcut căpitan Ianachie Dănciulescu numai cei care ne aflăm aicea din satul Glogova. T (a) 1 (eri) 122.

Au luat dă la mine Pătru Cocîr cu cuvînt că am spart o groapă cu balne a lui Marin Curălea, scoțînd colăcaș pă un Nicola Bivolaru și căznindu-l îlhărește l-au făcut dă frică și au luat colac (a) 1 (eri) 10, din mina căpitanului și au arătat dă hoț pă Avram Răcănel și pă Pătru Răcănel; Radu Cocîr ce au murit și Gheorghe Răcănel care ne aflăm aici și pă chiar păgubașu Marin Curălea că este hoț. Apoi dă este de crezut și păgubaș și hoț pă lucru său numai această să să judece de cinstitu [1] Divan din ce groază și am arătat cu Nicola Bivolaru pă aceștia. Și pînăindu-i căpitanu [1] l-au băgat la pușcărica ot Jupca și șăzînd la pușcărie două zile l-au scos și muncîndu-i ca pă mucentoi ca să mă arate pă mine dă tovarăș al lor m-au dat alît pă mine cîl și pă Vintilă Cocîr, frate-mieu, că sintem tovarăși cu ei la spargerea acei gropi. Vinovați nu ne știm dar Avram Răcănel și cu ceilalți pă care l-au căznit și după ce au scăpat dă la căpitan și acum mărturisăse că nici ei hoți nu să știu nici pă noi căci dă nu ne arăta pă noi hoți pă ei tot li amăra cu bătaea care și în cinstitu [1] Divan prin grai voi arăta căci numita [1] dă colăcaș este dă față și în ce chip li este colăcărica, arătăm cinstitului Divan că, trimițînd sluj (itori) au rădicat pă un Ion Cocîr care-i dat dă față care și el zice că într-acea groapă a lui Marin Curălea au avut și el burfe și întîi l-au bătut ca să să facă colăcaș. El au arătat din bătae că este colăcaș Nicolă Bivolaru. Au trimes colnicie și l-au adus pă numitu [1] Nicola și avînd pizmă pă el pentru că s-au judecat cu numitul căpitan la dumnealui Clucer Dinea Brăiloiu, aflîndu-să ispravnic cum l-au adus, după cum va arăta inuși, l-au bătut dă moarte ca să să facă colăcaș și el neștiînd nimic l-au aruncat bani de-a sila, și apoi l-au început a căzni ca să arate pă cine știe dă hoț acei gropi și pierzîndu-să dă frică

ne-au arătat pă noi numiții, lucru care nu s-au mai auzit să să bată colăcaș și în silă să ia colacul; judece-să de către cinstitu Divan acest jal ce s-a făcut dă iaste cu vreun cuvint drept arătăm noi toți cei jăfuiți ce lucruri ni s-au luat dă numitu[li] căpitan pentru pricina acei gropi ce s-au spart de ani 14:

40: Un ban au luat dăla mine Avram Răcănel gloabă pentru această groapă.

6: Ipac bani.

40: Au luat o vacă cu vițal dă la nevasta lui Pătru Răcănel ce au murit.

6: Ipac bani.

40: O vacă cu vițal au luat dă la Gheorghe Răcănel tot pentru acea groapă.

6: Ipac bani.

.. Dă la Vintilă Cocir o iapă-pă care după ce au venit logofătul Mihai cercetător asupra căpitanului m-am dus de ne-am luat iapa.

60: Ipac dă la mine Pătru Cocir, furându-mi din casă t (ă) l (eri) 30; 2: cămăși, un șorț; 2 peșchire; m-am prepus pe patru oameni că aceia mi le-au furat pă care cercetându-i căpitanul nu i-au găsit vinovați ci pă dintreg i-au globit cu t (a) l (eri) 60 și trgându-mă numiții oameni pă mine la ispravnic m-au îndatorat să le întorc banii înapoi, ca unli ce au fost nevinovați pă care i-am și întors și mie să mi-i întoarcă căpitanul și până acum nu mi-au mai dat.

25: Un belezic dă pistol, pentrucă trimițându-mi un copil ca de ani 10, într-o nuntă, au mers după obicei cind pleacă nuntașii cu mireasa și au luat un steag de brad s-au pricis cu alt copil care să-l ia mai întâi ceartă s-au făcut; bătae nu s-au făcut și după ce i-au ținut două zile în pușcăriea Rupei m-au globit cu acești bani și celălalt băeat cu care s-au întrecut la steag cu t (a) l (eri) 8; treabă care nu este a căpitanului a o cerceta dă gilecvuri ci treaba zapeilor și zapeii nu m-au supărat întru nimic pentru că au cunoscut că nici o bătaie nu s-au făcut; așațmenes au trimis catanile dă au luat cît fin am avut zicînd că sint hoț și rămînînd vitele flămînde me-au murit două vaci; ne fiind eu seas me-au dat foc casii.

- 22: Am dat cu Ion Pătru, învinovățindu-mă că am furat o vacă pă care noi după ce am șazut o săptămână, id pușcăria căpitanului au dat jalbă dumnealui Păharniculul Nicolăiță Brăiloiu, aflându-se în satul nostru Glogova și luându-ne din pușcărie ne-au cercetat și am eșit oameni drepți ne-au dat drumul fără de a ne lua nici...—; pă urmă, căpitanu Ianachie, după plecarea dumnealui Paharniculul Brăiloiu ne-au apucat de l-am dat gloabă, învinovățindu-ne că de ce am jălut la boieri
- 17: Dă la mine Matei Croitoru, cercetat dă dumnealui Paharnicul și nu am fost vinovat
- 22: Dă la mine Vasile Păun, tot cercetat dă dumnealui Păharnicul și drept fiind m-au slobozit și pă urmă m-au globit căpitanu că de ce am dat jalbă; și ne-au mai găsit vina la noi mai suz numiții de ne închisră capitanu că de ce să mergem martori pentru un sătean al nostru anume Nicolae Cîrîndeanu și să arătăm ca nu este hoț; noi, ca unii ce am crescut acest băest în mîinile noastre și nu-l știeam nici cu un pui dă găină ce a furat, ne-am dus mărturii, arătînd în frica lui Dumnezeu că nu-l știm dă hoț; că datorlea ne făcea ca la un sătean al nostru și vecin să sărîm pentru dînsul, și pentrucă mai în urmă căznîndu-l căpitanul s-au dat însuși hoț pentru o vacă a lui Gheorghe Grosu că au furat o el cu alți trei inși. Noi, în urmă, auzînd dă aceasta, ne-am trăs și cu aceasta, ne-au băgat vină că de ce să eșim mărturie pântru hoți și că trebuie să-i fim tovarăși. Hoțu trăește; destule cazne i-au făcut dă ruorte și mai mult decît pă trei tovarăși nu au arătat pă care l-au și globit dumnealui Păharnicul Nicolăiță cînd să afla la Glogova, iar pă noi, după cum arătăm, cînoscîndu-ne drepți, ne-au dat drumul. Și după plecarea dumnealui ne-au globit.
- 40: Am dat eu Costan Grosu pentrucă au venit Ilie Hăltu care erca hoț la mine dă ne-au luat un codru dă maia și dînd dă știre peleri(l) și zapclilor dă atunci tot m-au învinovățit dă gazdă m-au globit. În urmă au venit dumnealui Sărdar Iamandi; iarăși m-au cercetat; nu m-au găsit vinovat dar m-au globit și dumnealui. Acum de al treilea, m-au jăluit și căpitanul, lucru care nu s-au

mai auzit un om și vinovat să fie să să judece dă loți zobiți care să vor orîndui după vreun lucru care nu s-au mai pomenit ca și arătarea care zice că i-au iăcut Costan Tămăș pentru mine ; acela este dă hoț și gazdă dă hoț că au șazut trei ani în oenă după a lui faptă, că și cînd m-au globit mai înainte dă cei mai sus ziși, iarăși după pira unei fele a lui Costan Tămăș m-au globit, nevinovat fiind.

3 : Cai ipac me-au luat căpitanul Ianachie tot pentru această învinovățire ; vin, rachiu, găini, porumb și alte mărunțșuri pã care le-am arătat în jalbă citeva ; cu un cuvînt numai pereșii cași și cenușa din vatră nu mi-au luat-o căpitanu Ianachie.

22 : Am dat și eu Dinu, învinovățîndu-mă pentru că furînduse un cîntar și o săcure dă la niște șalari, fiind tabăriți noaptea aproape dă casa mea. Am dat zapis dimineața șalarilor dă t(a)l(eri) 100, că dă mă va afla pã mine dă fur să le dau acești bani. La urmă, aflînd căpitanul Ianache dă această, m-au globit cu acești bani, zicînd că din casa mea s-au furat cîntaru, avînd un băeat slugă și că acela l-ar fi furat ; fără dă nici un colăcaș m-au prădat pã dintreg. Dă ce nu m-au pus faș(ă) cu păgubașu și cu colăcașu și atunci ca un hoț să mă fi globit.

Prea cinstite Divan ! Aceste arătări ale noastre cînd nu vor fi adevărate și ne vor dovedi vinovăția să ne pedepsim cu cea mai mare pedeapsă iar cînd pã dintreg, după cum arătăm, slătem jăfuiți și stîngi din fața pămîntului, că de doi luni dă zile umblăm numai pã drumuri ticăloși, de om rîmus de toată agoniseala cîmpului a tot anu, din pricina acestui căpitan Ianache ; că au stîns satul nostru cu totul cu acest fel dă pricini și năpăstuirii ; ci cu lacrimi fierbinte ne rugăm ca de va mai pricinui împotriva acestor arătări ale noastre cevaș, să să îndatoreze silitu dă colăcaș Nicolae Bivolaru să primească jurămînt pã adevăratele arătările lui, cu cazne și bătae au arătat pã cine au zis căpitanul și sluj(bașii) săi, că nu te căznesțe ca oameni(i) și alți căpitani ci, cine îi intră în mină, mai rîu dăcît tilharii dă codru cînd căznesc oameni să le dea bani. Acest fel dă cazne n-am auzit nici la pușcăria Bucureștilor unde sînt hoții cei mulți nici la pușcăria dă aici să să facă dă vreau

zobit și cum duhul sî(int) va lumina pă cinstitul Divan asupra atingerii noastre ce ne-au făcut căpitanul Ianăchie.

Ai dumneavoastră prea plecați: Pătru Cocir, Avram, nevasta lui Pătru, Gheorghe Răcănel, Ion, Matei Croitoru, Trăilă Boghici, Vasile Păun, Costan Grosu și Dinu ot satu Glogova, sud Mehe(dinți).

Pe pagina patra, scris de altă mină.

Ta(l)eri, p(a)r(ale), vaci, oi :

14 : Am dat eu Mihai pentru doi ju(n)ci ce e au rămas dela sfinta Maria fii(n)du eu în brodeala la numita ; arătînd Vasile al Dăliei că le-am furat, m-au globit cu t(a)l(eri) 14. Dela mine Constandin Săn(ă)tescu me-au lo(a)t doi boi și o v(a)că cu vițalu după ia pentrucă am fost an la bilci, la sîn (Pă)tru și am prins o vacă pe drum cu funiea în cap și am prins-o din drum și am me(r)si cu vaca în satu meu unde mă aflu cu șederea și am arăt(at)it pîrcălabului și pîrcăliba au momit un vițal care (au) umblat cu el după bani și au le(a)t vaca și a dus-o la zapcî și s-au găsit hol cu vaca și au lo(a)t zile zapcî și apoi ne-au făcut hoți căpitanu Enachie și me-au le(a)t doi boi și o vacă cu vițalu dup(ă) ia.

11 : Dă la mine Barbu fu Matei pentrucă au găsit o șăcure pă urma unui car un copil al meu și cînd s-au dovedit a că e, am dat-o și m-au globitu t(a)l(eri) 23.

Eu Dumitru... am cu(m)părat un berbec dela ungueni și m-au făcut că sint hoț și me-au le(a)t doi eși și Ilie-mea Oprieana au rădilat-o și să-și... vaca și au globit-o cu t(a)l(eri) 85. ')

1) Transcrieri de C. Nicolaescu—Ploșcor.

DOCUMENTUL Nr. 3

*Cu multă plecăciune închinându-mă,
sorul cinstită mine dumitale.*

Am primit cinstit pitacul dumitale, împreună și cu scrisorile dumnealui Paharnicul Almăjan pe care le-am dat și luind răspunsuri le voi trimite. Am dat și scrisoarea dumitale Medelnicerului Stefică și dă răspunsu mă voi sili.

Dumnealui Spătaru(l) au plecat dă cind am arătat dumitale.

Vechil nu au lăsat pă alt, ci pă Medelnicerul Stefică să iscălească în lipsire. Dumnealui Vistierul Romanitu dă ieri, Sămbătă, au plecat la Târgoviște și de acolo trece la Cimpulung cu postelniceasa, cu sora Măriei Sale lui Vodă și cu alte două cocoane, (în) plimbare.

Dumnealui Ban Vacărescu și-au luat voie dă o lună și au plecat la Jălava. Logofătul Bălăcean au ieșit la Costeci pînă la Ioannă să șază. Vornicul Fotache Drăgănescu au venit din Brașov și pă cocoana dumnealui au trimis-o la Tigănești să postească. Ghinărăleasa Vărlămoaia, eri, Sămbătă, în ziua dă Sfînta Efrusina, au lăsat dumneavostre sănătate. Ingropăciune prea frumoasă au avutu. Au îngropat-o la biserică din..... lîngă Goleșcu cel bătrîn. Iar pă dă altă parte, Măria Sa Vodă au scris cu olac în Brașov, părintelui Mitropolitului Dosidie, ca să primească pă ghinărar Varlam și să nu auză dă moartea cocoanei dumnealui. Să iconimisească pînă va ieși din Brașov. Și cind va ieși să înștiințeze pă Măria Sa Vodă ca să știe a întimpina cu boierii spre parigorie.. Iar pă Vărlămoaia au poruncit Măria Sa Vodă ca să nu o îngroape pînă astăzi Duminecă.

Unii zic că ar fi și spintecat-o să vază ce au fost în inimă, fiind căutată dă dumnealui doftoru și în cinci zile murit. Au murit și Tufearca cea bătrînă. Dumnealui Costache Ghica n-au logodit pă nici o cocoanță. Cine au vorbit n-au știut, iar consi

Costache Filipescu, brat Modrogan, s-au logodit cu o conică a răposatului Ban Isac și Duminecă, astăzi săptămână, s-au și comunatu. Vornic dă poliție au făcut pă Conu Neculache Ghica, ginerele Domniții Nastasii, în locul Vornicului Bălan. S-aude că Agă o să facă pe boierul Bălean și Spătar pe Aga. Inșă cînd îi să va umplea soroacele, va să fie acestea schimbări; iar pentru celelalte boierii, că nu s-au schimbat, din cîte sînt a să schimba, stau pă loc. Pricina hătămănia fiind, că hătămănia este legăduită dumnealui Clucerului Filip. Și este vorbe între boieri; ce vor alege nu știu. Vorbe au fost și la facerea ispravnicilor dar n-au ales nimic. Dumnealui Paharnicului Almăjan, să-i scrii dumneata, că cu jalba ce au datu după tăcere și nedare... precum auz vorba mai nimic nu folosește pentru. Peștinaru meu dar ispravnic să află. În mîna bani îi pică, lucru dă moșii părintești, strămoșești, să lase a să strămuta la alt neam. Dumnealui în viață fiind (vorbesc alții) dacă va socoti dă au să totărit Măriea Sa Vodă cu pricină dă întărește și folosește cu dare și vechil... că pă lucruri părintești nu este stăruind fraji ci numai pă ale sale să i le scrii dumneata. Iar jalba stă nebusordisită; cea dată pentru pinză am fost la Lazăr pinzar ca să văz ce tar îi trebuie sau bumbac și mai înții s-au scitat că dumnealui Ban Costache Ghica i-au dat copil (?) la el cu cuvînt că nu-i trebuie acest fel dă prăseală și-i ține acolo. Pă nevasta lui o ia totdeauna la lucru, la curte, și că o să-i dăspărtă. Iar pinza șade dă trei săptămîni în război; ne avînd băntura, numai jumătate este țesută. Luai probă dă tortu și adu-și dă arătai Marghioali (1) ca să văz dă are tortu sau bumbac. Și făcu mare jurămint că nu are, întristîndu-să că nu i se întimplă. A săvirși porunca, am căutat și la cumnată-mea. Doar voi găsi, și nu avu. Mai căutai pîn vecine doar voi găsi cum și la Hagica și nu avu. Rămăseicu ca să caut pă la pinzari să tort așa subțire sau bumbac răsucit să cumpăr, pentrucă este subțire și nu să găsește cu lesnire, precum voi vedea și dumneata această probă dă care să află pinza, numai cine va fi mai întă adinsu acest fel de tortu poate să aibă. Eu în tot chi-putu mă voi sili a găsi dă va sta mijloc să găsească că poate să mai trebuisească ca o litră dă voi găsi; dă nu voi găsi iar voi scîntuța.

La Tarigrad, congres mare; cere împăratu(1) rusesc dă la împăratu(1) turcului șaptezeci dă milioane datorie rămasă dăle împărătesa Ecaterina. Cere rămasurile răposatului Ipsilant;

cere ca cite corăbii vor trece pã mare ori cu marfã sau ve-
cum, sã nu sã întrebe; cere și un liman pentru corăbii, sã aibã
unde sã opri; cere și douã cetăți ce vin aproape dã Rusia; cere
Dunărea hotar; cere ca și Sîrbii sã fie de cap lor a-și pune d-
sine-și stăpînitóri fãr dã a sã mai orîndui dã la Poartã; cere și
împãratul nostru dã la Caucaz un liman dã corăbii pã Mare
Neagrã; cere și ca sã-i rãspunzã acele șaptezeci dã milioane
fiindcã au fost pus amanetu pentru această datorie la împã-
teasa Katerina și altele ce va mai fi cerînd nu știu. Împãratul
nostru are pã neamțu și pã englez. Ce sã va alege dã acest
congres nu știu pãnã cînd va rãsufla. Copil s-au bote-
zat puindu-i-sã numele Constandin. Domnul Dumnezeu
întu ajutor dumneavoastrã, a fi dupã pohta inimii dumnea-
voastrã întu toate și la cununie sã te învredniceascã milostivu
Dumnezeu a o sãvirși; orice altele vor mai fi, la urmã voi în-
știința iar pînã astãz acestea. Această scrisoare la Logofãtu
Stefi Romãnescu sã va trimite pã cinevaș. Medelniceru Stefic
zice cã la scrisoarea ce-i scrii dumneata sã îngãduie și pînã va
veni dumnealui Spãtaru și atunci va arãta scrisoarea dumitale
și cum va hotãri, așa va face.

Dumnealui Aga Vilars au zis cã va face rãspunsu dumnea-
lui Paharnicului Almãjan. Dumnealui Paharnicu(l) au zis cã-
va da rãspunsu. Primindu-l, îl voi trimite însoțit cu al Pit (ar-
lui) Gheorghe. Dumnealui Medelniceru Dirjean, sã allã bolnav
Sã scrii dumneata Paharnicului Almãjean. Și cu multã sãnãtate

Prea plecatã

slugã

820 :

Indescifrabil

DOCUMENTUL Nr. 4

Cu multă plecă(ciuene) inchișându-mă, sărut cinst(ita) mână d(umita)le cocoane.

Înștiințazi du(mita)le că după ce am venit de la Craiova, unde am găsit soția bolnavă, după ce și-au venit în fire din spaima ce i să dedeasă de arnăuți(i) ce venisă(ră) de m-au rădical cînd m-au adus acolo la Craiova- fiind însoțiți cu doi săteni birnici de la satu(l) Ceplea; și într-aceia spaimă cînd au venit acei doi săteni cu arnăuți de au dat-o în mână-le avînd și de galbeni asupra-și i-au pierdut atunci; și tocmai după cum arăt mai sus; după o săptămînă de zile mi-au arătat. Și de loc am și trimis jălba du(mnea)lui caimacamului pentru acei săteni, care nici o treabă n-au avut a să amesteca. Și trimindu-să porunci cătră dum(nea)lor boieri(i) ispravnici ca să cerceteze această pricină, dum(ne)alor încă de alături duminca au trimis pă un logofătăl de scaun, cu doi slujitori, care cînd au mers la casa Cepleanului unde să afla acei săteni și pînă i-au luat în destul zor au tras de Cepelanu și de soția lui, omîndu-să cu pari pă dînșii, de au bătut atît pă logofăt cît și pe slujitori, văzînd că au luat pă acei săteni. Și încă ducîndu-i la Tîngu(l) Jiului, după drum, de la satu(l) Rovinari, cu meșteșot(i) lor tot au mai scăpat unul; și fiindcă Cepleanu deloc nu sbergat acolo, la Craiova, cu muierea lui ca să mai facă pîre neadevarate, avînd acolo și pă Dima, vechilul agenției rusăști de-l moseama spre răzvrătire. Știu că îndestul pîră vor face către înst(itul) divan, văzînd că umblu să-m(i) caut dreptățile ce am prin pagubile cite mi s-au pricinuit. Mă rog dumitale ca unui bun și milostiv stăpin, la cele ce vă arăt prin puțință, să am bunul dumitale ajutor: cu a mai aduce aminte dumnealui caimacamului, a nu da crezămînt pîrălor vrăjmașilor, căci știut iaste dumitale cite mi s-au întimplat de la acești vrăjmași care... cu acest fel de netrebnicii viclene. Binevoînd bunătatea dumitale să vă cerceta dumnealui Slușer Preda, că știu că destule jălbi vor fi dat pînă acum. La care mă rog dumitale ca să bine-

voești a să arăta dumnealui Slugerului a să buiurdisi Intil
dumnealor boieri(i) ispravnici fiindcă mă aflu și eu în judecată
cu acei săteni ai săi. Înfrîndu-mă aci la satul(1) Ploșșoru e
acest fecior de la Glogoca ce vine la dumneata, cu care scri
cuciana Săftica Moneasca, Stăncuței, ca să trimiță nește săpu
ce iaste la noi și fiindcă socotim a să trimitē cu nește pinzā
care s-au facut șervete și prosoape, eu rāmas a să trimitē
noi împreună. Să va arăta dumneaei coconiței că-i sărutā
cinstita mină și întorcîndu-să de la Tîrgu-Jiuului să vor-
tine fără de zăbavă.

Și cu multă plecăciune sint al dumitale plecată slugă.

1819. mai 28.

D. Pirlianu

Mă rog a să primi zece pui de găină.

DOCUMENTUL Nr. 5

Prea Înălțate Doamne !

Luminată porunca Mării Tale poruncitoare ca să facem cartografia atât de avutul mortului Slugerului Teodor Vlădimitescu, cit și de rudele ce va fi avînd într-acest județ, cu multă plecăciune primindu-o, am și făcut urmare întocmai și iată s-a trimis chivernisită foale de tot avutul său supț Iscăliturile noastre. Iar rudeni într-acest județ nu are, fiindcă de neamul său nu fost din județul Gorjului, unde ne-am înștiințat că are și rudeni.

Pentru care după supusa și neașteptată datorie nu lipsirăm cu multă plecare a înștiința iar arhivă Măriei Tale fie de la Domnul Dumnezeu mulți și fericiți.

Ai Măriei Sale

Prea plecate

slugi

DOCUMENTUL Nr. 6

*Către Cinstita Logofeție cea Mare de la Ispravnicul
Mehedințului.*

După luminata poruncă, emberedisim cinstitei Logofeții prea plecata înștiințare către Măria Sa Vodă, prea înălțatul nostru Doam, cum și foale de alot avutul Slugerului Teodor Vlădimitescu, de a cărora primite ne rugăm cinstitei Logofeții a ni să trimite răspuns.

1824, Decembrie 22

Grigore Maurodulu

*Însușirile de avutul răposatului Slugerului
Teodor Vlădimitrescu*

— Via cu pivnița de zid și casă deasupra și un grajd și șopron iarăși de zid și cu cîtva pomel ce are înprejur în porul Poiana Hojească.

— Morișcă pã apa Pleșuvii, cu o piatră.

— Vad de meară cu cîtva loc înprejur, pã moșia Severin.

— Casă morii, cu pietre vechi, care fiind pusă în silos, pricinuitoare de stricăciune celor mai vechi mori după pînă ce au dat orășenii, s-au hotărît a să strica.

— Cîrciumă ipac pentru locuință morarului.

— 25 silinjeni dă moșie. Aceștia sînt în pricina și judeci cu izii din moșnenii ot Severin.

— 4 locuri de casă slobodă, într-o ruahala de a Carnău.

— Casă de zid cu grajd ipac și loc de grădină din Cerna.

(1)824, Dec. 22

Grigore Maurodulu ¹⁾

1) Semnătura în grecește.

DOCUMENTUL Nr. 7

*Valte Cinstita Logofeție cea Mare a Țării de Sus
de la ispravnicii Gorjului.*

După luminată porunca prea Înălțatului nostru Domn ce
s-au făcut poruncitoare ca să facem cercetare de avutul și
ce se va avea Teodor Vlădimirescu într-acest județ.

În toamă următori fiind, am făcut cu demândinsul cerce-
tării și Bonda Vlădimirescul avuturile și le-au avut în plau
peste din sud Mehedintși, aici s-au găsit numai ale frățini-
i. Vădușnicul Papa, care le arătăm mai jos pă anume fieșcare
ce țară rufe s-au găsit acestea, adevă Băluța, soția Papii
cu copiii mie și Dina, văduva, sora lui Teodor, cu 2 copii și o
ce și căreia avut iarăși să arată mai jos.

Fi după luminată porunca Măril Sale lui Vodă nu lipsirăm
cinstita Logofeție, rugându-ne a ne învrednici cu
ce răspuns.

1824, Decembrie 30

DOCUMENTUL Nr. 8

*Avuturile Visiternicului Pope, fraicel lui Teodor
care să stăpânește de Băluța, satia Popii.*

stînjină moșie

120 — cumpărați de la Stăicu-Suțul.

90 — cumpărați de la Matei al Mîndruței.

152 — cumpărați de la Ivan Siavu.

10 — cumpărați de la Popa Mihai.

60 — cumpărați de la Mihai Nicoveră, înfundat în lung
în lai.

o vie de 60 rînduri pînă moșie străină.

o pivniță cu șoprun, în deal la vie.

o casă, în sat șindriliță.

un pădul, șindriliță, în șasa tuse.

un șoprun ipac.

Avutul Dintil, sorții lui Teodor și a Popii.

un pomel cu prune pînă moșia fratelui său Pașii și pînă
Dobromir Ciupăruș.

o vacă cu vițel și un mînzol.

DOCUMENTUL Nr. 9

*Insemnare-dă-avutu
răposatului Slugerului Teodor Vlădimirescu*

1000 = Via cu pivnița dă zid și casă deasupra și un grajd
(gros)

cu șopron iarăși dă zid
și cu citva pomel ce are împrejur, în poporul Poiana
Hojească.

300 = Morisică pă apa Pleșuva cu o piatră.
(gros)

-- = Vad dă meară cu citva loc împrejur, pă moșia Seve-
rinului *este pierdut*.

-- = Casa morii cu pietre vechi care fiind pusă în silnicie
și pricinuitoare de stricăciune celor mai vechi
mori după jălbile ce au dat oroșanii, s-au hotărît
a să strică.

-- = Circumă ipac pentru lăcuința morarului.

-- = 25 stinjeni dă moșie. Aceștia sînt în pricină și jude-
cată cu unii din moșnenii ot Severin.

500 = 4 locuri de casă, slobode, într-o mahala dă ale Cer-
(gros) neșului.

1500 = casă dă zid, cu grajd ipac i loc dă grădină din
(gros) Cerneș.

(1)824. Dekembrie, 22

(Grigore Mavrodolu¹⁾)

1) în l. greacă.

DOCUMENTUL Nr. 10

Cu cinste am primit ofisul d-voastre de la 12 ale următoarei, cuprinzător dă îndreptările ce ni s-au cer la hîrutiile ce ai binevoit d-voastră să ne arăți, din care într-una figurarisesc iscaliturile noastre.

Zăbava ce au mijlocit pînă acum la al nostru răspuns este numai din pricina sf. săptămîni ce au trecut întru care fieșcare au căutat să îngrijască de cele sufletești după a le creștinătății datorii și din pricina acestor zile ale praznicului, întru care să-vîrșindu-se obicinuitele țereimonii nu ne-au slobozit vreme dă o asemenea îndeletnicire. Anume însă răspunzînd, avem cinste sa poftorim ¹⁾ către dumneavoastră cele ce și prin graiu am arătat.

Că adică dintr-acēle trei hîrtii ce ni s-au arătat cu feliori dă iscalituri, cea cu dată de la 15 Ghenarie, 1821, între carea să figurarisesc iscaliturile noastre, este cu totul neadevărată și mincinoasă, nu numai prin cîte cuvinte am arătat către d-voastră la întrebările ce ni s-au făcut, ci încă și pentru cîte observații făcînd la vale, socotim că dăm în dăstul prilej stăpinirei ca să cerceteze pricina mai cu adîncime și să dovedească adevărul.

1. Este știut în toți Bucureștii că la 15 Ghenarie, Vlădămirescu să afla aici cunoscut și pitit în casa răposatului Vornic Samurcaș, dă unde s-au și împuternicit cu bani și cu arnăuți dă ai eteriștilor, pre cum și cu legătura lui Hagi Prodan și a lui Makedonski, șazători aceștia amîndoi în Craiova și încă din vremile trecute ciraci a lui Samurcaș, după care și pornindu numaidecît după moartea Domnului Suțui, carea s-au întamplat la 19 Ghenarie.

La 21 Ghenarie s-au iuvit cu 33 arnăuți în județul Argeșul, și dă acolo trecînd înainte Oltul pă munți, ajungînd pînă în județul Gorjului, rădicînd ispravnici și cinovnici în fiară, închi-zîndu-i în mînăstirea Tismana, propoveduînd feliori de minciuni

¹⁾ Repetăm.

și mai virtos invitând pandurii ce slujiseră în războiul trecut și prin silnicie să dedesără în dajdie să către Domnul Caragea și slobozindu-le voia răpirii și a jefuirii, iată că numaidecît s-au împuternicit cu o sumă să dă oameni înarmați.

Asemenea și cei din Craiova întovărășiți ai lui Prodan și Makedonski, strângînd cîți arnauți au putut și trimetîndu-li-să și alți de la eteriști să aici iarăși pã temeiu fãgãduinții răpirii, deodată s-au înmulțit tilharii fără nici o cheltuială și fără nici o simbrie, căci simbria era jaful și răpirea ce au urmat în toate părțile fără milostivire, încît și ucideri să oameni însemnați s-au împlat.

Acum, aflindu-să Vlădămirescul aici, să am fi fost și noi într-o asemenea cugetare, să ce să-i dăm înscris acest feliu să carte la mînă ca cînd ar fi fost în dăpãrtare și încă cu atîta slobozenie ca să poată cheltui sau să arată că au cheltuit oricît va voi, încît să nu ne putem plăti cu toată averea noastră și să nu-i facem o sumă hotãrîtă să bani să-i dăm în mînă, pentru că nici unul nu eram în lipsă ¹⁾.

Al doilea. Să am fi dat noi numitului asemenea carte la mînă, alcătuită cu o nemãrginită socotință, cum am fi îndrãznit să scrim pã urmă, în curgerea tilhãriilor sale, atîtea cãrți să împuțaciune; să armăm atîția oameni, să trimitem a-i rãsipi pã ai săi, și în cele dupã urmă să gãtim și scrisori și boeri a trimite cãtre pașii vecinãtãții ca să vie în țarã cu ostași turci să gonească apostafii și carea numaidãcît s-ar fi pus în lucrare să ne-ar fi îngãduit cel să atunci Genãral Consul, domnul Pini, zicîndu-ne că atunci numai am putea face acest feliu să pornire cînd am luao pã a noastră rãspundere, că nici un turc nu va face cea mai mică bîntuire sau neorînduială, întrînd odată în țarã, cerere care de la oștiri distiplinate nu poate să facă cinevaș într-acest feliu să dãsãvîrșire, cu cit mai virtos să la oștiri turcești.

Al treilea. Vlădămirescul pã cită vreme au fost aici în viață, nimenea nu cunoaște că s-au gãsit și vreun asemenea sîrb, sub numele de Nenadovici, care să aibă atîta bogãție încît să-l împrumute cu lei 500 mii și apoi să ar și fi fost pã ce temeiu putea să încredințeze un asemenea împrumutãtor, care nici pã noi ne

1) Urmează apoi urmãtorul pasaj, șters în manuscris: «sau neavînd dësãvîrșitã credință într-însul să ne chezãsuim încredințarea ce i-am fi dat prin vreun neguțãtor cunoscut și nouă și lui ca dupã urmãrile ce va face și trebuințele ce va avea, (ar fi avut), să fi primit și banii să la acela».

cunoștea, nici iscăliturile noastre, nici au văzut vreo poliță în formele cerute, la carea făcându-ne știre obișnuit să poată zice că are document temeinic spre a-și cere împrumutarea.

Mai mult. Vlădămirescu, invitând pandurii și arnăuțimea și hrănindu-i cu luarea de bucate și dă vite după unde găsea, fără nici o plată, prin făgăduința răpirii, este văzut și cunoscut în toată Țara Românească, că într-atîta lipsă dă bani să afla încît și prin județe răpea oricîți bani ai visteriei găsea și aicea ajungînd în strimtoare, pă boeri ce să afla aici să-i dea bani. Încă în cele du pă urmă, au cugetat (dar vremea nu l-au îngăduit), să rădice toate argintăriile bisericilor, să le topească și să le facă bani și toate acestea numai supt socotința dă bogăție, căci trebuință de a cheltui nu avea, neadmițînd pandurilor nici căpeteniilor arnăuților vreun ceas nici pentru hrană nici pentru leafă.

Caci amînduo acestea să săvîrșea prin sălnecă luoare și prin răpire precum s-au zis și precum să poate mărturisi dă oricine să va întreba și va voi să arate adevărul.

Al patrulea. Vlădămirescul, îndată ce au venit aici, prin silnicia armelor sale, au luat înscris, unire și însoțire de la toți boerii și neguțătorii ce să afla în București. Spre însuflețirea acestora cum li-au arătat și iscăliturile noastre, dă prea adevărate, ca să arate către obște că nu este singur ci are o legătură pregătită și cu noi, carea pă mulți ar fi înșălat.

Al cincilea. Tot acest Vlădămirescul, în curgerea vremii, ce au fost pă aici, dă era siguraripsit cu iscaliturile noastre, cum nu au vorbit pentru acesta către cinevaș și mai vîrtos către arhieriei și boerii cu care au lăcuit aici în Belvedere, dă vreme ce toate celelalte taine a le lui le-au spus ?

Al șaselea. Grămăticul Vlădămirescului, Neculae Kinopsi, care trăiește pînă acum și este în București și care avea toată canțelaria asupra-i, mărturisește că dă acest înscris cu trei iscălituri nu numai nu cunoaște nimic ci încă nici pă Vlădămirescul nu l-au auzit vorbind vreodată pentru acesta. Acesta adaogă că și în dresul (?) lui Teodor întemeiat pă acest înscris de la 15 Ghenarie trebuia să fie mincinos pentru că iscalitura sa putea să o facă fieștecine și mai vîrtos că el să iscălea numai Teodor iar nu și Vlădămirescul. Acesta să-l aducă înaintea d-voastre să mărturisească adevărul.

Al șaptelea. Putem încredința în cele după urmă că în tot acest înscris este plastografie, nu numai iscaliturile ci și chiar

slova scriitorului, pentru că pă alocurea și în cuvinte. Întregi și pa alocurea în slove numai, să aseamănă cu slova Hatmanului Aleco Vilara.

În vreme ce poate să întrebe Hatmanul să mărturisească dacă au scris vreodată un asemenea înscris ori din a noastră povătuire sau măcar și întru a însuși știință.

Către aceasta Vlădămirescul era în corispondență cu Pașa Silistrei, trimițînd și deputați către dînsul; dacă avea un asemenea înscris îl trimetea negreșit pentru îndreptare; apoi, Poarta cum ar fi putut să orînduiască Domn chiar pre unul din trei cei iscăliți?

Acestea toate supuinđu-le cunoștinței d-voastre și cunoscînd și voința atît a d-sale d. dă Pini, Împuternicit Prezident, cît și a d-voastre, că după temeiul iubirii dreptății nu privește la alt nimeni dăcît nimic la dovedirea adevărului, ne rugăm nu numai să să cerceteze cum arătăm cu toată scumpătatea, ci și găsind plastograful să i să facă cuvenita pedeapsă, ca după aceste, răportuind mai dăparte, curgerea pricinii, să rupă acest heliu dă hîrtie mincinoasă, carea și judecătorilor poate să aducă bătaie dă cap, și nooă ponos împotriva cinstei și a caracterului nostru, în vreme ce pînă în vîrstă la care ne aflăm, am dat, cu neîncetare, dovezi către stăpînire și către patrie dă a noastră rivnă și credință și niciodată nu s-au întîmplat nici măcar să cugetăm la asemenea netrebnice și dăfăimătoare dă cinste fapte, care sînt lucrări numai acelor întru toate dăznădăjduiți, iar nu dă oameni carii s-au obișnuit într-o petrecere cinstită și respectuită dă a lor compatrioți.

Aceasta din urmă ne este cea mai dinadinsul rugăminte și către Dl. dăplin Împuternicit Prezident, prin mijlocirea d-voastre și chiar către d-voastră, care ne știi dă mai nainte și ne cunoști toată petrecerea.

*Avem cinste să fim
ai d-voastră*

DESCOPERIRI MONETARE ÎN REGIUNEA PLOIEȘTI

1. *Țintea*. R. Cîmpina, Reg. Ploiești.

În anul 1935—1936, la schela Țintea, cînd s-a scos burghiul, odată cu țîșnirea țîciului, a ieșit la iveală o ulcică de lut cu mai multe monede identice, de argint, macedonene, de la Filip al II-lea. Haed, *Hist. Num.*, 223—224.

Trei exemplare din acestea sînt păstrate la Cabinetul Numismatic al Ac. R.P.R., inv. nr. 242.

Cf. Constantin Moisil, Creșterea colecțiilor Ac. Rom. 1938-42, Cabinetul Numismatic, p. 2, nr. 5—7; idem, *Buletinul Științific al Ac. R.P.R.* 2 (1950), 54, în extras, p. 2.

2. *Moroieni*. R. Pucioasă, Reg. Ploiești.

În anul 1916, cu ocazia săpăturilor făcute pentru instalarea unei baterii grele, s-au găsit monede dacice de argint, imitații ale tetradrahmelor lui Filip al II-lea.

Cf. Constantin Moisil, *Cronica Numismatică și Arheologică*, 10 (1934), 52.

3. *Eliza Stoenști*, R. Urziceni, Reg. Ploiești.

În albia veche a Ialomiței, în apropierea comunei Eliza Stoenști, s-a găsit o monedă dacică de o execuție rudimentară, care seamănă cu tipul 8, fig. 19, din studiul acad. Constantin Moisil, *Buletinul Societății Numismatice Romîne*, 15 (1920), 75.

AR 25 mm diametru.

Cf. V. Budo, *Cr. N. A.*, 6 (1925), 40—41.

4. *Inotești*, Com Colceag, R. Cricov, Reg. Ploiești.

În anul 1914 s-a descoperit în această comună un tezaur de 64 monede dacice de argint, imitații ale tetradrahmelor lui Filip al II-lea.

În medie au 5,90—6,65 gr.

Cf. Dr. G. Severeanu, *Buletinul Societății Numismatice Române*, 21 (1926), 7—10 și planșa I.

5. *Sinaia*, R. Cîmpina, Reg. Ploiești.

În apropiere de Sinaia s-a găsit o monedă dacică, imitație a tetradrahmei lui Filip al II-lea. Moneda are 12,36 gr. și se găsește la Viena.

Cf. K. Pink, *Die Münzprägung der Ostkelten und ihrer Nachbarn*, 51, fig. 108.

6. *Gura Ocniței*, R. Tîrgoviște, Reg. Ploiești.

În anul 1953 s-a descoperit pe șoseaua dintre Gura Ocniței și Adîncea un tezaur de monede dacice compus din 26 piese, identice cu tipul București-Comana și 3 tetradrahme thasiene, dintre care două cu tăietură.

Monedele sînt păstrate în muzeele din Tîrgoviște și Ploiești.

Cf. R. Gioglovan, *Studii și referate privind Istoria Romîniei*, 1954, p. II, p. 1868—9.

7. *Ochiuri*, Com. Gura Ocniței, R. Tîrgoviște, Reg. Ploiești.

S-a descoperit un tezaur de monede dacice identice cu tipul București-Comana, la punctul numit Ochiuri, la 5 km. de Gura Ocniței, spre Ocnița.

Tezaurul s-a împrăștiat.

R. Gioglovan, *idem* p. 1869.

8. *Cojasca*, R. și Reg. Ploiești.

Fostul grefier al Tribunalului, Chioveanu I., din București, str. Miracolelor nr. 4, a primit de la un fin al său un tezaur de monede de argint. Finul era din satul Cojasca și a descoperit tezaurul în anul 1936. În timpul aratului a dat cu plugul de un vas de pămînt, care s-a spart și monedele din el, ieșind la suprafață, au fost observate de cel în cauză.

Chioveanu a vîndut tezaurul. O parte a fost cumpărată de Cabinetul Numismatic al Acad. R.P.R., (11 monede dacice, 20 tetradrahme Macedonia I și 14 tetradrahme Thasos, inv. nr. 119), o altă parte de Muzeul Numismatic al Băncii R.P.R. (12 monede dacice, 40 tetradrahme Macedonia I, 15 tetradrahme Thasos); 10 monede dacice au fost cumpărate de I. Negrescu din București, iar restul de 43 de monede de către Mina Pauker (avem informația că în ultimul lot a fost și o tetradrahmă Macedonia II).

În tezaur erau 165 monede de argint și anume: tetradrahme Macedonia I și II, tetradrahme din Thasos și monede dacice, imitații ale tetradrahmelor lui Filip al II-lea.

Cf. Florica Moisil, Cr. N. A. 12 (1936), 232; Analele A. R. sed. LVII (1936—37), 113; S. P. Noe, A. Bibliography of Greek Coin Hoards 1937, 78 și 257; Constantin Moisil, Cr. N. A. 17 (1943), 160; idem, Bul. lunar, Bibl. Ac. Rom. 3 (1947), 10; Comunicare I. Negrescu, București.

9. Nucet, Com. Gornet-Cuib, R. Teleajen, Reg. Ploiești.

În această localitate s-au găsit mai multe tetradrahme thasiene și Macedonia I.

Exemplarul intrat în Cabinetul Numismatic al Ac. R.P.R. din această descoperire, este o tetradrahmă Macedonia I. AR 29 mm. diametru, 16,86 gr.

Cf. Constantin Moisil, Creșterea Colecțiilor etc., p. 4, nr. 31; idem, Cr. N. A. 17 (1943), 160.

10. *Pietrari*, R. Tîrgoviște, Reg. Ploiești.

Pe teritoriul acestei comune s-a descoperit un tezaur de monede dacice, imitații după tetradrahmele lui Filip al II-lea și Alexandru cel Mare.

Cf. Bucur Mitrea, Ephemera Dacoromana, 10 (1945), 34.

11. *Buzău*, R. Buzău, Reg. Ploiești.

Tezaurul găsit în anul 1906, în apropierea orașului Buzău, este una din rarele descoperiri monetare din cauza compoziției sale. Împreună cu monede romane, 77 dinari consulari dintre anii 209—53 î.e.n., s-a găsit și o monedă dacică, imitație a tetradrahmei lui Filip al II-lea (av. capul lui Zeus executat rudimentar, rs. cal spre st. și călărețul reprezentat prin trei puncte).

De obicei, monedele dacice în descoperirile monetare de pe teritoriul țării noastre nu sînt amestecate cu monede romane, afară de rare excepții, fapt care constituie o interesantă problemă în circulația monetară a vremii și care numai în viitor, în urma descoperirilor sigure și verificate pe teren, căpăta o soluție justă.

Cf. Constantin Moisil, B.S.N.R. 11 (1914), 25, nr. 38; idem, Cabinetul Numismatic al Ac. Rom., în Ac. Rom. Desbateri... 37 (1915), 148.

12. *Mărăcineni*, R. Buzău, Reg. Ploiești.

În anul 1938 s-a găsit în com. Mărăcineni două imitații ale drahmei lui Alexandru cel Mare. Head, Hist. Num. 2, 226, care se prezintă astfel:

Nr. 1 av. Capul lui Heracle spre dr., acoperit cu blana leului din Nemea, într-un cerc perlat, executat cu multă stîngăcie față de cele care au circulat pe teritoriul țării noastre.

rs. In loc de legendă semne care seamănă cu 3 litere v alăturate : vvv. Zeus șezînd, spre st., ține în mîna dr. acvila, în st. sceptrul; în cîmpul st. monograma deformată din literile M. I. D.

AR. 17---18 mm., 2,18 gr., drahmă cu reversul puțin adîncit (schifat), fig. 1.

Nr. 2 av. Capul lui Heracle spre dr., acoperit cu blana leului nemean într-un cerc perlat, de o execuție rudimentară, neobișnuită în descoperirile monetare de la noi.

rs. Nu are legendă. Zeus șezînd spre st., în mîna dr. acvila, în st. sceptrul, în cîmpul st. monograma M.L.D.

AR. 17 mm., 3,30 gr., drahmă cu reversul adîncit (schifată) fig. 2.

Piesele sînt păstrate într-o colecție particulară.

13. *Tinosu*, R. și Reg. Ploiești.

In această localitate s-a găsit o monedă imitată după drachma sau triobolul lui Alexandru cel Mare și o monedă romană de bronz de la Agripina senior.

Cf. E. Vulpe, *Dacia*, 1 (1924), 212---213; Bucur Mitrea, idem, 10 (1945), 40, 51 (v. și nota nr. 1), 112.

14. *Gura Nișcov*, R. Buzău, Reg. Ploiești.

In comună s-au găsit trei monede romane, republicane, care sînt din anii 225, 200 și 70 î.e.n.

Cf. C. Orășeanu, *Monede romane găsite în Buzău*, în „Universul“ din 27 oct. 1932; Bucur Mitrea, idem, 10 (1945), 112 nr. 107.

15. *Fintinele*, R. Mizil, Reg. Ploiești.

Pe teritoriul comunei s-a găsit o imitație după o monedă romană.

Cf. Bucur Mitrea, idem, 10 (1945), 112. nr. 103.

16. *Borcănești*, R. Urziceni.

In timpul lucrului la cîmp s-a găsit în această comună, în anul 1929, o monedă bizantină de AV schifată, de la împăratul

Mihail Ducas (1071--1078), Wroth, v. II, p. 530, nr. 8, pl. LXII, nr. 9.

E păstrată în Muzeul Regional de Istorie, Ploiești.

17. *Tega*, R. Cislău, Reg. Ploiești.

Cu ocazia unor lucrări de sapă, executate în toamna anului 1934, s-a găsit în comună o monedă bizantină schifată, de la împăratul Mihail Ducas (1071—1078), Wroth, v. II, p. 530, nr. 4, pl. LXII, nr. 8 (Labarul cu glob seamănă cu nr. 8, pl. LXII, nr. 9).

Piesa e păstrată în Muzeul Regional de Istorie din Ploiești.

18. *Ploiești* (regiune).

În anul 1875, într-o localitate rămasă necunoscută, pe teritoriul fostului județ Prahova, s-a descoperit un tezaur compus din monede românești de la Vladislav I și Radu I, precum și monede bulgărești de la Asen și Stracimir.

Cf. D. A. Sturdza, *Analele Ac. Rom.*, 1878, p. 167, notă ; Constantin Moisil, *B.S.N.R.* 11 (1914), 57, nr. 49.

Dimian E. Irimia

— va urma —

MEDALII DIN REGIUNEA PLOIEȘTI

1. *Medalia luptei de la Tîrgoviște (1595)* *și a cuceririi cetății Raab (1598)*

Av. SIGIS. BATH. TRANSYL. PRINC. AQVILAE ET STELLAE CRINITAE FOELICISS. PRAESAG. CAES. TURCAS. INTER. DANUB. ET. SAU. FLV. AD TERGOVIST. FORTITER FUGAVIT A MDVCDXVIII OCTOB (circular gravat).

În mijloc, Transilvania pe tron, ține în mîna st. sceptrul și e încoronată de Victoria. Jos, Dunărea și Sava, ultima șezînd pe un porc. În fund, armată în asalt; deasupra, înconjurat de nori, un cap de înger, o acvilă și o semilună. Lîngă nori o cometă luminează cetatea Tîrgoviște.

Rs. IAVARIN AVTORE DEO ACSPICIO RUDOLPH II. CAES. NUBE OPORTUNISS. LUNAM OBDUCTENTAE DIRECTORE ADOLPH COM. A SCHWARZENB. RECUPERATUR A MDIICDXXIX MART (circular gravat).

La mijloc Victoria încoronează Transilvania, care cuprinde cu mîna dr. o coloană, deasupra căreia stă o acvilă, iar cu mîna st. ține de păr o femeie goală, aplecată și cu mîinile îndreptate spre picioarele sale.

Sus, între nori, Diana și Iunona, sub care o acvilă cu aripile desfășurate și orașul Raab în flăcări, asaltat de mai multe coloane de ostași.

Pe partea de jos a medaliei, scuturi, un coif și un caduceu.

Argint, bronz și zinc, cu variante, 78 și 83 mm.

Cabinetul Numismatic al Acad. R.P.R., inv. nr. 3879 - 3880.

Cf. A. Resch. Siebenbürgische Münzen und Medaillen, 1901, p. 219 - 220, pl. 63—64, nr. 19; T. G. Bulat. *Cronica Numismatică și Arheologică* 6 (1925), 54, fig. 1 și 2.

2. Medalia societății economice române din Ploiești.

Av. - SOCIETATEA ECONOMICA ROMÎNA - FONDAT LA APRILIE 1884 (circular, între două cercuri), VIITORUL (sus în semicerc), PLOESCI (jos) în mijloc, o rîndunică în zbor, avînd în cioc două ramuri.

Rv. LA FAPTE BUNE PUCINI S'ADUNA DAR MULT POT PUCINI BUNI ÎMPREUNA (circular), UNI REA (în semicerc în st. și în dr. Maicii Domnului), PACE PUTERE (în semicerc jos). În mijloc, Maica Domnului, cu mîinile întinse lateral; pe piept, pare a purta pe Mîntuitor în medalion; mai jos, în dr. și în st., trei figuri omenești în picioare; la mijloc și sub Maica Domnului, o figură omenească culcată cu fața în sus.

Bronz, cu toartă, 34 mm.

Cabinetul Numismatic al Acad. R.P.R., inv. nr. 3019.

3. Medalia Societății Unirea a lucrătorilor meseriași din Ploiești.

Av. SOC. UNIREA A LUCRATORILOR MESERIAȘI DIN PLOESCI (circular) ; sub un mănunchi de diferite unelte de cismărie : FOND 20 IULI 889.

Rs. TOȚI PENTRU UNU ȘI DUMNEZEU CU TOȚI (circular) UNIREA (sus). În mijloc, două mîini împreunate sub care se vede o ramură de stejar și una de lauri.

Bronz și bronz argintat, cu toartă, 33 mm.

Cabinetul Numismatic al Acad. R.P.R., inv. nr. 1696 și 2974.

Cf. Buletinul Societății Numismatice Romîne, 3 (1905—1906), 65.

4. Medalia societății birjarilor din Ploiești.

Av. „FRATIEA“ SOCIETATEA BIRJARILOR DIN PLOESCI (circular), FONDATA ÎN 1890 (în semicerc sus). În mijloc, o cheie de trăsură și un biciu, deasupra cărora sînt două mîini împreunate; pe partea de sus medalială are o coroană.

Rs. SF. ILIE (sus), în mijloc, deasupra norilor, un car cu două roate tras de patru cai, din care Sf. Ilie cu mîna st. aruncă fulgere, iar în mîna dr. ține un drapel cu inscripția ÎNFRAȚIȚI-VE.

Bronz, cu toartă, 33 mm.

Cabinetul Numismatic al Acad. R.P.R., inv. 2982.

Cf. idem, p. 67—68.

5. *Medalia societății economice din comuna Urziceni.*

Av. SOCIETATEA ECONOMICA RINDURICA DIN COMUNA URZICENI (circular). În mijloc, o rîndunică în zbor, sub care în trei rînduri : FONDATA (LA 9 IANUAREI) 1891.

Rv. LA FAPTE BUNE PUȚINI S'ADUNA (circular). În mijloc figura Sf. Nicolae, sub care și în jos : DAR MULT POT (PUȚINI) BUNI ÎMPREUNA.

Metal alb, 28 mm.

Cabinetul Numismatic al Acad. R.P.R., inv. nr. 3009.

Cf. Idem, p. 68.

6. *Medalia de ajutor pentru înmormîntare din Ploiești.*

Av. „SOCIETATEA DE AJUTOR PENTRU ÎNMORMINTARE“ (circular între două cercuri și textul începe de sus). În mijloc, Sf. Nicolae în odăjdii, cu mitra pe cap, are în mîna st. evanghelia, iar cu cea dr. binecuvîntează ; în st. sfîntului literele SF; la dr. NC.

Rs. FONDATA (ÎN) ANUL 1894 (Mai 14) PLOESCI (pe cinci rînduri). Cu patru ornamente la margine : sus, jos, dr. și st., și jos două ramuri de lauri.

Argint, bronz, 33 mm.

Cabinetul Numismatic al Acad. R.P.R., inv. nr. 2973.

Cf. idem, p. 81.

7. *Medalia Societății internaționale a chelnerilor din Ploiești.*

Av. SOC. INTERNAȚIONALĂ A CHELNERILOR DIN PLOESCI (circular între două cercuri), FONDAT (1 APRILIE) 1896 (în mijloc pe trei rînduri).

Rs. SF. (la st.) ANA (la dr.). Între două ramuri de laur icoana Sf. Ana.

Bronz cu toartă. 20,05 mm.

Cabinetul Numismatic al Acad. R.P.R., inv. nr. 2993.

Cf. Idem, p. 87.

8. *Medalia Societății de sport din Prahova.*

Av. PLOEȘTI (circular, între două grenade), SOCIETATEA DE SPORT DIN PRAHOVA (circular, de la st. la dr. între două cercuri). Sf. Gheorghe călare spre st.; sub balaur, 1904.

Rs. CONCURS ANUAL (PREMIU) DE INCURAJARE (pe patru rînduri, rîndul de sus în semicerc). Jos, pe două ramuri de laur și stejar, două carabine și două săbii încrucișate.

Cabinetul Numismatic al Acad. R.P.R., inv. nr. 1592, 2893 și 3396.

Cf. Idem, p. 131.

9. Medalia expoziției agricole din Urziceni

Av. EXPOZIȚIA ȘI CONCURSUL AGRICOL URZICENI, 1912 (circular). Bou spre dr.; sus, plug sub care se văd alte unelte agricole.

Rs. SINDICATUL AGRICOL AL JUDEȚULUI IALOMIȚA (circular). Stema județului, deasupra coroana.

Bronz aurit, metal alb, din 1913, 60 mm., atelierul Carniol Fiul, București.

Cabinetul Numismatic al Acad. R.P.R., inv. nr. 1323.

Cf. Mina Pauker. Cr. N. A. 11 (1934), 43.

10. Medalia Societății Caritatea a doamnelor din Ploiești.

Av. SOC. CARITATEA (A) DOAMNELOR (DIN) PLOIEȘTI (pe șase rînduri), între două ramuri de laur.

Rs. 1880 (pe o ramură sus), 1930 (pe o ramură jos). În mijloc, vederea unei clădiri.

Bronz, 61 mm., atelierul Carniol Fiul, București.

Cabinetul Numismatic al Acad. R.P.R., inv. nr. 1236.

Dimian E. Irimia

— va urma —

— va urma —

ECOUL RĂSCOALEI LUI TUDOR VLADIMIRESCU ÎN REGIUNEA PLOIEȘTI

Pe filele îngălbenite de vreme ale ceasloavelor uitate în ungherele bisericilor, se găsesc însemnate de multe ori fapte și evenimente interesante. După astfel de file am cules cele trei însemnări despre răscoalele lui Tudor Vladimirescu și Alexandru Ipsilante, pe care le redau mai jos.

Prima însemnare am găsit-o pe coperta unui penticostar ce se păstrează cu multă grijă la biserica din Comuna Chiojdeanca, raionul Cricov. Dintre cele trei însemnări aceasta cuprinde informații mai ample.

„În a(ce)st an, o mie opt sute douăzeci și unu au fost mare răzmeriță în Țara Rumînească încît s-au băjănărit tot cîmpu de frica turcilor, că s-au venit doi crai asupra boierilor, unul de la apus, anume Tudor cu oastă și altul de la răsărit anume Ipsilat cu arvagii greci, sîrbi, tot asupra boierilor; iar boierii au fugit unii în Țara Ungurească, iar unii au rămas în ța(ră). Pre aceștia i-au prădat de bani, de vite, de haine, și de arme și mulți pînă la moarte; unde da arvagii de ciocoi nu era putință de a mai scăpa și pre mulți i-au tăiat. Apoi, au ieșit turcii asupra arvagiilor și asupra boierilor și a sîrbilor, dar creștinilor nu făceau nimic. Și s-au ivit acei crai în luna lui februarie, 19.

Și am scris eu popa Ion sîn popa Ion ot Nucet.

Din primele rînduri ale însemnării reiese efectul pe care l-a avut răscoala asupra maselor populare și asupra clasei dominante și poziția acestora față de răscoală.

Din afirmația :

„Au fost mare răzmeriță în Țara Rumînească încît s-au băjănărit tot cîmpu de frica turcilor“ reiese clar că populația nu a fugit de frica răsculaților, ci de frica turcilor care, este știut, au vent în țară chemați de boieri. Situația este confirmată de însemnare, cînd se justifică prezența turcilor în țară: „că s-au

venit doi crai asupra boierilor, unul de la apus anume Tudor“...

Caracterul social al răscoalei reiese din întreg textul însemnării. Violența cu care erau tratați boierii de „arvagii“ lui Alexandru Ipsilante și teama boierilor față de aceștia, explică legăturile și scopul comun al răscoalelor lui Tudor Vladimirescu și Alexandru Ipsilante.

„Unde da arvagii de ciocoi nu era cu puțință de a mai scăpa și pre mulți i-au tăiat“.

Este cert că atât răsculații lui Tudor Vladimirescu cât și ai lui Alexandru Ipsilante au adoptat aceeași atitudine față de clasa dominantă. Aceasta se poate verifica și în însemnarea de față: „au venit doi crai asupra boierilor, unul de la apus, anume Tudor, cu oastă, și altul de la răsărit anume Ipsilat cu arvagii greci, sîrbi *tot asupra boierilor*“.

Posterior răscoalei, autorul, popa Ion din Nucet, a sintetizat esențialul asupra răscoalei, confirmînd prin precizările pe care le face și fără interpretări, lezele susținute de istoriografia actuală: caracterul social al răscoalei, legătura între răscoala lui Tudor Vladimirescu cu eteriștii și intervenția turcilor la chemarea boierilor.

Insemnarea următoare provine din Raionul Beceni, Comuna Vintilă Vodă, satul Bodinești. Este scrisă tot pe un penticostar, tipărit în 1793, care se păstrează de preotul Ion Popescu.

„La leat 1821 au murit dumnealui Ion Alex. Nicolaie Șuțu Voevod. în Țara Rumînească; apoi s-au făcut răzvrătire mare între boieri și frică între ei, căci au ieșit volintirii și s-au strămutat de pă locurile lor prin munți pentru frica aceasta“.

Alexandru Constantin.

Ultima însemnare se referă la eteriștii lui Alexandru Ipsilante. Se găsește pe un ceaslov de la biserica din Comuna Corlătești, Raionul Ploiești.

„Să se știe de cînd au venit Ipsilat cu arvagii în țară de au fugit boier în Țara Ungurească și au șezut unii care au fost mai mari un an încheiat și s-au speriat toată Țara Rumînească și toți creștinii.

Leat 1822, ghenarie 26, p(reot) Gîlgore.

Spre deosebire de cele anterioare, această însemnare remarcă panica *mării boierimi* în fața răscoalelor („au fugit boierii“ în Țara Ungurească și au șezut care au fost *mai mari* un an

incheiat), în interesele căreia loveau în special revendicările răsculaților și împotriva căreia se descătușa ura maselor oprimăte.

Succinte și cuprinzînd unele erori cronologice, importanța acestor informații constă în faptul că ele transmit părerea maselor despre cele două mișcări revoluționare.

Scrise cu caractere chirilice, de mîinile stîngace ale preoților sau cîntăreților bisericești, care trăiau în mijlocul poporului și care nu aveau nimic comun cu oficialitățile, este firesc ca ele să consemneze evenimentele în lumina în care s-au reflectat în mase.

Culese din trei părți diferite ale Regiunii, însemnările acestea se remarcă prin unitatea de informații și autenticitatea lor.

Margareta Gouziec

DIN VIAȚA ECONOMICĂ A PLOIEȘTILOR DE ALTĂDATĂ ¹⁾

În anul 1819, Noemvrie 14 ²⁾, Domnitorul Alexandru Șuțu dă un hrisov de reorganizare a breslelor și în special a breslei unite: lemnari, tîmplari, zidari, cărămidari, nisipari cu Mai Mare Bașa.

Breasla va purta pe viitor numele de *Companie* și va avea un staroste și epitropi.

Față cu visteria, membrii Companiei se vor înscrie în cruci de cîte două nume, însă de același meșteșug ambele nume. Cei dintr-o cruce se cișluiau și plăteau darea după puterea fiecăruia în parte.

Visteria punea darea asupra întregii Companii, iar nu nominal. Darea era de 24 taleri de cruce, la fiecare 4 luni.

Reorganizarea breslelor, făcută de Al. Șuțu, o vedem aplicată și în orașul Ploiești pentru anul 1820, Septembrie ³⁾, în „Matcă de numele tuturilor Companiilor țării, alcătuită pe giudețe și orașe i (și N. A.) cu banii datorice răspunderilor pe teraminia următoare ot (din N. A.) Septembrie, Octombrie, Noembrie și Dechemvrie cum înlăuntru se arată“.

1) Din lucrarea în manuscris «Istoricul meșteșugurilor și comerțului ploieștean».

2) V. A. Ureche: Istoria Romînilor, XII (1800—1830), pag. 376.

3) Academia R. P. R., Condica Nr. 2, 1820, Mss. 245.

„Cumpania Oraşului Ploieşti“

Cruci Nume

- 1 2 Hagi Gheorghe Anghelovici i (şi)
Atanasie sin Hagi Gheorghe
- 1 2 Costandin Gheorghiu i
Anghel Petrovici
- 1 2 Atanasie Gheorghiu i
Atanasie Simionovici
- 1 2 Vasile Hagi Talea i
Ştefan Mateiovici
- 1 2 Panait Gheorghiu i
Teodor sin Ilie
- 1 2 Dimitrie Ioan i
Vergul Gheorghiu
- 1 2 Ivan sin Ilie i
Teodor Ioan
- 1 2 Răducanu sin Ianache i
Gheorghe sin Tudor
- 1 2 Teodor Dancul i
Hagi Vasilicul sin Hagi Costea
- 1 2 Gheorghe Gheorghiu i
Ilie Parascheva
- 1 2 Gheorghe Teodor i
Hagi Ivan şi Hagi Teodor
- 1 2 Gheorghe Nicolau i
Anton Gheorghiu
- 1 2 Atanasie Stanciu i
Simion Dimul
- 1 2 Hagi Teodor Gheorghiu i
Ianache Teodorul
- 1 2 Ianache Fota i
Stanciul Stoian
- 1 2 Niculae Ivan i
Anghel Stoian
- 1 2 Daniil Avanovici i
Gheorghe Călin
- 1 2 Ţoncul Velu i
Gheorghe Apostol

Cruci Nume

- 1 2 Ţoncul Dimitriu i
Atanase Nicolau
- 1 2 Vasile Ioan i
Ivan Marin
- 1 2 Ianache sin Ion i
Pătru Gheorghiu
- 1 2 Atanasie Costea Grecu ot
Cimpina i
Anton Gheorghiu ot Filipeşti
- 1 2 Mihul Petre otam (tot de
acolo N.A.) i
Ştefan Popovici
- 1 2 Iordache sin Ion otam i
Niculae Fota
- 1 2 Andrei Atanasiu Hagi Duml-
tru ot Ploieşti i
Panait Manciu Bogasierul
- 1 2 Iordache sin Costandin Bogu-
gasierul otam i
Ilie Ion, mămular holtei
- 1 2 Paraschiva Preda holtei otam
Simion Armeanul bogasier
- 1 2 Alecu şi Manea ot Filipeşti i
Hristu sin Matei
- 1 2 Ianache sin Petco otam i
Ion Gheorghiu
- 1 1 Toma Dimitriu otam
- 1 2 Ioniţă sin Stan Ştirbul i
Pascale Atanasiu ot Filipeşti
- 1 2 Boşcul Teodor ot Ploieşti i
Ioniţă sin Stanciu
- 1 2 Niculae Matei ot Ploieşti i
Panait Dimitriu
- 1 2 Nicula sin Gheorghe Prăjitul
ot Ploieşti i
Niculae sin Radu Postelnicu

În total 34 de cruci cu 67 de nume po taleri 15 de nume fae taleri 1005 pe tetraminia indicată mai sus.

Mărturia fiind de ordin fiscal, nu ne arată ce fel de neguțatori cuprindea această companie a orașului Ploiești. Cunoaștem însă că fiecare cumpanist era obligat a plăti o dare de 15 taleri pe 4 luni, iar crucea 30, pe aceeași durată.

Dacă nu avem la îndemână hrisovul lui Alexandru Șuțu, pentru orașul Ploiești, avem „*Hrisovul companiei ot oraș Ploiești, sud Prahova, 1824, Aprilie 30*”¹⁾.

Intr-adevăr, hrisovul era dat de Grigorie Dimitrie Ghica Voevod și în el se arată toată orînduiala ce trebuia urmată pri-valor la această „Companie“.

„Ponturile“ ce trebuiau respectate și împlinite erau mai întîiu de ordin fiscal :

a) Fiecare nume trebuia să plătească 15 taleri la 4 luni, iar pentru un an 45, bani pe care trebuiau a-i răspunde în „3 dări pă un an după urmarea și celorlalte bresle“ ;

b) Să aibă voie a-și alege un staroste și epitrop dintre dînșii „pe care îi vor socoti“, avînd între alte îndatoriri „îngrijirea a strînge banii vistieriei de la cumpaniști și dîndu-i la *sarafia* ispravnicatului (județului N. A.) să-și ia adeverință“ ;

c) Aceștia „vor căuta și pricini de judecăți ce se vor întîmpla între cumpaniști“; deci staroștii erau investiți cu puteri jurisdicționale.

Mărturia mai lămurește ceva și anume că, în cazul cînd s-au învoit și au rămas mulțumiți cu judecata făcută de staroste, acesta să ia înscris „de la dînșii că s-au învoit ca să rămîie acea pricină izbrănită și să nu mai poată trage vreo parte la mai înalte locuri“.

Intrucît acești cumpaniști își exercitau meseria în mijlocul concetățenilor lor ploieșteni, firesc lucru era ca să se întîmple conflicte, fie de ordin comercial, sau poate și de altă natură. Atunci un alt „pont“, lămurește chestiunea : „iar de va avea prigonire vreun cumpanist cu alt lăcuitor ce nu va fi de companie, atunci pricina aceasta se va căuta înaintea ispravnicilor (prefecților, N. A.) județului, față fiind și starostea companiei“.

Nu ne lămurește „pontul“, dacă starostea avea vreun cuvînt în judecată sau era numai simplu asistent. În orice caz prezența lui în completul de judecată, chiar numai asistînd la

1) Academia R. P. R., Mss. 261

ca, îi va fi prins bine cumpanistului ajuns la judecata ispravnicului.

Dar, judecata era judecată și în această împrejurare se putea ca un cumpanist să fie condamnat. Totuși pentru eventualitatea că osîndirea va fi socotită nedreaptă, în total sau în parte, se prevede iar un „pont“, după care „îi va soroci a veni la divanul veliților boieri“.

Grija însă era ca judecata să fie cît mai dreaptă și nepărtinitoare. Jurisdicția starostei pentru cumpaniștii săi nu era absolută, de vreme ce un alt „pont“ arată că și „cumpanist cu cumpanist judecîndu-se de către starostea și epitropi, de nu se vor mulțumi vreo parte, asemenea să urmeze“, adică calea la divanul veliților boieri.

De asemenea, se stabilește că „la împlinirea fiecărui an, la ziua sfîntului Vasile, adunîndu-se cu toți la un loc, să ia seama starostii“, adică să-i facă socoteala gestiunii, cum am zice azi. Dar nu numai celei bănești, ci și celei duhovnicești și purtării lui ca un părinte bătrîn, cu mai multă înțelepciune și iubire de aproapele cu aceeași meserie.

De ce toate acestea? Pentru că „dovedindu-se că nu s-au purtat bine să aleagă altul dintre dînșii“.

Apoi se orînduiesc privilegiile acestor neguțători, referitoare la comerțul lor. Iată-le: „*Bucatele lor să fie apărate de dijmărit și vinărici*“. Aceasta înseamnă că acei neguțători vor fi avut ogoare în jurul orașului sau vii în podgoria învecinată, de vreme ce li se acordă privilegiile de mai sus.

Deasemenea „*prăvăliile lor cu magaziiile*“ să fie scutite de „cămînărit, fumărit, i cotărit i pocloz“. Dar fiind neguțători răzbătători în ale negoțului, de vreme ce ău pătruns și în acest oraș al comerțului, dintru început, ei, fără îndoială că vor fi bătut tot timpul drumul bilciurilor și tîrgurilor ce se făceau în diferite părți ale județelor Prahova, Săcueni sau Dîmbovița, la anumite zile cu praznice împărătești.

Pentru această a doua latură a comerțului lor, stăpînirea îi apăra astfel: „...cînd vor merge cu marfă pe la bilciuri pentru alșveriușul lor, să nu fie *supărați de zobiții orînduiți cu cerere de avăeturi, să nu fie supărați dă cai de olac, de așternuturile mosafirilor i de alte havalele și angarii*“.

Și fiindcă cumpania trebuia întinerită și reîmprospătată cu forțe noi, neîncetat, iată și un alt „pont“, prin care cumpanistul bătrîn are voie „să aibă a ținea și cîte doi calfi holtei fără pri-

cină de dajdie“, și „nesupărați dăspre nimenea pînă cînd va veni în vîrstă a să căsători“.

Și acum vine o interesantă dispoziție și anume aceea, că nu se vor primi în companie decît „numai feciori de-ai lor sau din neguțatori streini“, însă adaugă clauza „ce se vor afla cu lăcuința numai în județu Prahova și în orașu Ploiești“ ; și, în fine, se adaugă și o restricțiune: „care vor voi să se așeze cu lăcuința aci în țară“.

Probabil, că acei neguțatori străini, care vor fi fost ei mulți, și de neamuri diferite, cărora, spre a li se da statutul companiei cu toate privilegiile înșirate mai sus, ceea ce era foarte mult pentru grozava fiscalitate din acea vreme, la rîndul lor, trebuiau să dea o singură garanție, anume aceea a așezării în mod statornic în țară. În felul acesta negoțul slujit fiind și de acești străini de țară, va fi putut deveni mai stabil, mai onest și mai temeinic, prin această dispoziție a „ponturilor“ companiei de mai sus.

Dar fiindcă pe lîngă viață este și moarte, și această împrejurare trebuia reglementată, mai ales că mortul fiind fost neguțător, va fi agonisit destulă avere mișcătoare și nemișcătoare. Pentru această eventualitate se prevedea iarăși „pontul“ care glăsuiește: „Cînd se va întîmpla a muri vreunul dintr-înșii, fără a avea clironomi aici, nimenea să nu aibă voie a se amesteca la marfa și lucrurile acestui mort“. Pentru bună orînduială, starostea și epitropii vor trebui să facă „catastih pînă la cel mai mic lucru“, iar „rămasurile mortului puindu-se la loc de păstrare să se pecetluiască și să stea neatînse pînă vor veni clironomii cei adevărați“.

Țot pentru această vreme a anului 1821, o altă mărturie ¹⁾ ne mai prezintă un tablou de breslași — neguțatori și mește-

1) Academia Mss. 247.

șugari — grupați pe mahalele care erau în număr de 11¹⁾ — în 1810 erau nouă ¹⁾ — după cum urmează :

1	Mahalaua Bunei Vestiri :	neguțători 6,	meseriași 6,	meserii casnice 1, sîrbi 2, cu patente între 8-20 taleri anual
2	„ Sf-tul Dimitrie :	„ 2,	„ 6,	cu patente între 10 „ taleri anual
3	„ Sf-ții Voievozi :	„ 7,	„ 11,	sîrbi 1, cu patente între 8-24 taleri anual
4	„ Sf-tul Gheorghe :	„ 5,	„ 18,	sîrbi 3, cu patente între 10-35 taleri anual
5	„ Sf-ții Impărați :	„ 18,	„ 17,	cu patente între 8-24 taleri anual
6	„ Sf-tul Ion :	„ 6,	„ 7,	cu patente între 6-20 taleri anual
7	„ Sf-ta Vineri :	„ 6,	„ 14,	cu patente între 10-24 taleri anual
8	„ Maica Precista :	„ 9,	„ 13,	cu patente între 8-22 taleri anual
9	„ Sf-tul Nicolae ot abagii :	„ —	„ 6,	cu patente între 8-12 taleri anual
10	„ Sf-ta Troiță ²⁾ :	„ —	„ 11,	cu patente între 8-30 taleri anual

Prin urmare, în aceste 10 mahalale se găseau neguțători și meseriași în număr de 175, bine înțelese patentari, adică plătind patentă, care varia după negoț și meserie, dar cuprinsă între 6 și 35 taleri anual. Se mai poate vedea că numărul variază după mahala, unele avînd un număr mai mare, altele un număr mai mic.

În ordine crescîndă ar urma în felul următor: Sf-tul Nicolae Abagii 5; Sf-tul Dimitrie 8; Sf-ta Troiță 11; Sf-tul Ion 13; Buna Vestire 15; Sf-ții Voievozi 19; Sf-ta Vineri 20; Maica Precista 22; Sf-tul Gheorghe 26; Sf-ții Impărați 35.

Adunînd laolaltă neguțătorii din toate aceste 10 mahalale avem 59.

Adunînd laolaltă meseriașii din toate aceste 10 mahalale avem 110, la care mai adăugînd 6 sîrbi, cărora nu li se arată ocupația, avem în total 175.

Pe aceștia îi socotim ca băștinași față de „cumpania străinilor neguțători“ de care am vorbit mai sus, dar care și ea face

1) Academia R. P. R., Mss. 1457.

2) Informația documentară exclude mica mahala Sf-ții Apostoli (14 case, suflete 55), pomenită de catagrafia din 1810.

parte din lagma neguțătorilor și meseriașilor. Cu toții laolaltă avem 242 inși.

Că în afară de aceștia vor mai fi fost neguțători și meseriași nepatentari este posibil, deși regimul fiscal fiind atât de aspru, cu greu se vor fi strecurat față de stăpînirea veghetoare.

Dacă încercăm o regrupare a lor după felul negoțului sau al meseriei, vom avea pentru acest an — 1821 — următorul tabel, în care vedem că meșteșugarii sînt încă odată mai numeroși ca neguțătorii, deși trebuie să admitem că mulți dintre ei poate să fi făcut și pe neguțătorii, adică desfăcîndu-și tot ei mărfurile ce le lucrau, în prăvăliile lor proprii.

Meșteșugul, în ordine numerică descrescîndă, se înfățișează în felul următor :

Cojocari 12	Dulgheri 10	Zidari 4	Olari 1	Vizitii 1
Croitori 11	Abagii 9	Căruțași 3	Curelari 1	Cîrpaci 1
Cismari 11	Grădinari 9	Simigii 2	Tinichigii 1	
Brutari 11	Căldărari 8	Rotari 2	Hornari 1	
Tabaci 10	Boiangii 4	Argintari 2	Băeși 1	
	Bărbieri 4			

Prin urmare meseriile se înșiruie în ordinea firească a satisfacerii necesităților imediate ale omului.

De asemenea, tot în ordine numerică decrescîndă, se înfățișează și negoțul după cum urmează :

Pescari 13	Mămulari 4	Bragagii 2	Capangii 1	Lumînărari 1
Abagii 9	Mătăsari 3	Tutunari 1	Cavafi 1	Cîrciumari 1
Băcani 8	Untari 2	Capanlii 1	Găitănari 1	Pînzari 1
Rachieri 5	Măcelari 2	Astaragii 1	Bumbăcari 1	Mortasipi 1

59

Intrucît avem și cea *dintii* mărturie privitoare la meșteșugari și negoț, nu este rău a arăta că acum 135 de ani, termenul de tabac se întrebuița pentru cel de azi de tăbăcar, atît la singular cît și la plural. Termenul de argintar se întrebuița pentru cel de azi de ceasornicar, dacă nu chiar pentru cel de bijutier ; că termenul de cîrpaci pentru cel de cismar, care cîrpește la colț de stradă încălțămîntea oamenilor nevoiași ; de asemenea termenul mămular pentru cel de azi de vînzător de mărunțișuri ; mătăsarul, pînzarul, bumbăcarul pentru termenul generic de manufacturist ; găitănarul de atunci nu mai este pomenit astăzi ; astaragiul de asemenea ; untarul de

atunci cu brânzarul de acum 3—4 decenii în urmă, pentru ca apoi să fie înglobat în termenul de băcan ; lumînărarul pare că mai persistă, dar adăugat tot termenului de băcan ; tutunul de atunci, tutungiul de azi, care și el este un neguțător ce are „debit de tutun“ ; cavaful de atunci cu neguțătorul „magazinului de încălțăminte“ ; termenii astaragii, capanlii și mortasip au dispărut cu desăvârșire din vorbirea curentă.

Incepînd cu anul 1831, orașul Ploiești se dezvoltă sub oblăduirea Regulamentului Organic. ¹⁾

Stoica Teodorescu
profesor

va urma

1) *Analele parlamentare*, I, part. I-a, Nr. 22, pag. 21.

O STRĂVECHE AȘEZARE DIN REGIUNEA PLOIEȘTI: TÎRȘORUL VECHI

La o depărtare de 12 km. spre vest de Ploiești se află comuna Tîrșorul Vechi. În partea ei de răsărit se întindea în secolul al XV-lea, pe țărmlul de răsărit al pîrîului Leaot, unul din marile centre economice ale Țării Romînești : Tîrșorul.

Orașul era foarte bine așezat. El s-a dezvoltat în regiunea geografică care este cunoscută sub numele de „Bazinul Ploieștilor“. La nord încep dealurile, pe care se cultivă din vechi timpuri vița de vie și-au devenit vestite podgorii.

La sud se întindeau pînă la Dunăre păduri nesfirșite. Tîrșorul se situa tocmai la marginea de nord a codrului, la locul de trecere de la cîmpie la dealuri, unde oamenii își schimbă produsele.

Înspre apus și răsărit curg ape, pe văi prin care s-a trecut din cele mai vechi timpuri în Transilvania. Într-adevăr, la 3 km. spre apus curge Prahova pe valea căreia șoseaua s-a construit la finele secolului al XVIII-lea, iar calea ferată în 1879; oamenii treceau însă pe acolo din cele mai vechi timpuri, cel puțin cu piciorul sau calul, iar la 15 km. spre răsărit Teleajenul, cale de acces, intens circulată, din toate timpurile.

Pe Prahova și Teleajen, oamenii de aici ședeau în legături cu cei de pe valea Ialomiței și mai departe de pe valea Dunării.

Buna așezare a Tîrșorului a dus la o înflorire timpurie și rapidă în legătură cu dezvoltarea Tîrgoviștei și perioada de independență a țării.

După cum se știe, primele nuclee de state romînești au avut centrele spre munți. Astfel, Țara Romînească, ca stat, s-a încheșat în regiunea Dîmbovița-Muscel-Argeș. De aici s-a întins către apus și apoi către sud și răsărit. Pe măsura în care statul s-a întins către apus, centrul politic s-a mutat de la Cîmpu-Lung la Curtea de Argeș, iar de acolo la Tîrgoviște, în timpul lui Mircea cel Bătrîn.

În secolul al XIV-lea, pe cuprinsul Țării Românești se făcea un intens comerț intern, extern și mai ales de tranzit. De la Brașov și Sibiu, peste Bran și pe Valca Oltului, treceau însemnate drumuri comerciale. Cel de la Brașov trecea peste Bran, de unde o ramură se îndreaptă către Cîmpu-Lung, iar alta către Țîrgoviște. De aici drumul de comerț mergea spre sud, către Giurgiu, pe valea Dîmboviței, și către părțile răsăritene ale țării, prin Buzău-Brăila.

La ieșirea dintre dealuri a Prahovei, unde se întâlneau drumurile de comerț care veneau pe văile Prahovei și Teleajenului cu acela care se îndrepta către răsăritul țării, spre părțile tătarăști și mai departe, pe vechi vetre de locuire omenească, așezarea care dăinuia aici și se dezvoltă încet încă din secolul al X—XII-lea intră, odată cu încetarea strămutării popoarelor și a creșterii securității comunicațiilor, într-o fază nouă. În secolul al XIV-lea devine târg. Pentru a-l deosebi de Țîrgoviște¹⁾ se numea Țîrgșor. Documentar, apare în anul 1413 în privilegiul comercial pe care Mircea cel Bătrîn îl dă Brașovenilor, sub denumirea de „Novum Forum“, adică „Țîrgul cel Nou“.

Aceasta a făcut pe cei care s-au ocupat de trecutul Țîrgșorului²⁾ să-l socotească ca o așezare din secolul al XIV-lea. Dacă au înțeles prin aceasta târgul de acolo, atunci ei erau îndreptățiți; dacă însă vizează așezarea umană, ei se înșelau fiindcă în timpul cînd scriau, ei nu cunoșteau rezultatele pe care istoriografia și arheologia le-au înregistrat în ultimul timp, mai ales în perioada de democrație populară.

Într-adevăr, în vara anului 1956, între 15 iulie—15 august, Muzeul Regional de Istorie, cu sprijinul Muzeului Național de Antichități și al Academiei R.P.R., întreprinse aici săpături arheologice ale căror rezultate arată că la Țîrgșor avem de-a face cu o străveche așezare umană. Pentru a se obține de la început o imagine cît mai clară a vechii așezări a fost respinsă ideea de a se face cîteva săpături în centrul orașului, care ar fi putut da oarecare rezultate „senzaționale“, dar n-ar fi fost de cel mai mare interes științific.

1) Cuvînt de origină slavă care înseamnă locul unde se ține târgul.

2) Gh. Petrescu-Sava (Zagoriț): Țîrguri și orașe între Buzău, Țîrgoviște și București, p. 12, scrie: «Țîrgșorul era la început, pe la 1400, cum îl arată numele, un târg mic și de curînd făcut. Nu se făcuse dintr-un sat și nici nu crescuse sub ocrotirea vreunei cetăți, ca Țîrgoviște sau București, ci fusese de la început, cum spune numele său, târg, descălecat și botezat de ai noștri».

S-a adoptat planul de a se efectua un lung șanț de cca. 170 metri care să treacă de-a curmezișul așezării, perpendicular pe Leot. După o lună de săpături, colectivul de cercetători a ajuns la următoarele constatări :

La o adâncime de cca. 25—30 cm., de la suprafața pământului, se întinde pe o mare porțiune din șanț un pavaj, din pietre de râu, din secolul al XVII, făcut, se pare, de Antonie Vodă, în jurul mănăstirii sale. Sub acesta, resturi ceramice din secolul XVI-lea sub care un nou pavaj din aceleași pietre de râu din secolul al XV-lea.

Straturile următoare de cultură cuprind resturi ceramice din secolele XIV, XIII, XII și poate chiar XI. La o adâncime de cca. 1 metru sub acestea, în apropierea zidului care înconjoară incinta Mănăstirii, șanțul a trecut printr-un cimitir de înhumăție, din secolul al IV-lea, probabil gotic.

Prezența romanilor aici este confirmată printr-o cărămidă cu inscripția Legiunii XI Claudia Pia Fidelis. Ultimele straturi cuprind numeroase silexuri neolitice și chiar microlite.

Din cele mai sus scrise, rezultă că la Tîrgșor avem de-a face cu una din cele mai vechi așezări din Regiunea noastră. Părăsită în secolul IV—V, ea se înfiripează din nou după încetarea perioadei de strămutare a popoarelor. Sat la început, deveni de timpuriu un centru de schimb de mărfuri, datorită bunei sale așezări, urmînd evoluția pe care o cunosc mai toate orașele noastre, dezvoltate din tîrguri. I se putea spune Tîrgul Prahovei (ca Tîrgul Mureșului, Tîrgul Gilortului, Tîrgul Neamțului, Tîrgul Frumos etc.), dar fiind în legătură cu Tîrgoviștea acestuia i se zise Tîrgul cel Nou, sau Tîrgșorul, nu Tîrgușorul, sau Tîrgul Nou, în limba latină „Novum Forum“.

În secolele al XIII-lea — XIV-lea, Sibiul și Brașovul devin importante centre comerciale în apropierea hotarelor țării noastre. Ele sînt cercetate de negustori din Bizanț, Veneția și mai ales Genova. Schimburile cu țările din Peninsula Balcanică sînt active. Între dinastiile conducătoare la nord și sud de Dunăre se leagă și raporturi de rudenie care favorizează negoțul.

II. Perioada de strălucire a Tîrgșorului.

Odată cu intensificarea schimburilor comerciale, în special cu Transilvania, și cu dezvoltarea Tîrgoviștei, se ridică și Tîrgșorul, care formează cu prima o pereche. Dezvoltarea se con-

tinuă în ascensiune atît timp cît Țara Romînească este un stat independent.

Aceasta face ca în tot cursul secolului al XV-lea, Tîrgșorul să apară în documente ¹⁾ ca unul din importantele centre economice ale țării, alături de București, Tîrgoviște și Brăila.

„In socotelile Brașovului dintre anii 1500—1550 sînt trecute vreo 200 nume de negustori și locuitori din Tîrgșor, ce aveau pe atunci afaceri cu marele oraș săsesc, mai ales aducînd marfă de acolo“ ²⁾. Ionescu-Gion arată că în anii 1529—30 au cumpărat mărfuri din Brașov 15 negustori din Tîrgșor, 13 din București, 10 din Tîrgoviște, 9 din Cîmpu-Lung, 9 din Gherghița, 8 din Buzău, 8 din Rîmnic, 7 din Pitești, 5 din Brăila, 3 din Curtca de Argeș, 2 din orașul Floci, unul din Suceava și unul din Cîmpina ³⁾. Din cele mai sus scrise rezultă că negustorii din Tîrgșor erau mai numeroși decît din orice alt oraș al țării la această dată. Numărul lor depășea pe acela al celor din București și Tîrgoviște. În listele brașovene întîlnim negustori ca : Bolman, Buloman, Valentinus Doleator, Francilla, Calce, Ivan, Albul, Albaș, Baldovin, Stan, Cocoș, Crețul, Dragul, Ficior, Hrizea, Lupșa, Micul, Miercan, Mihnea, Mușat, Neagul, Radu Negru, Nicoară, Oprea, Preda, Stroe, Șerbu, Tudoranu Urzescu, Ursu ⁴⁾.

Dezvoltarea legăturilor comerciale cu Brașovul atinge culmea în secolul al XVI-lea. Aceasta este perioada cea mai înfloritoare din viața Tîrgșorului. Este vremea cînd se construiesc bisericile ale căror ruine se mai văd și azi ⁵⁾. Tot în acest timp Tudoran, postelnicul lui Pătrașcu Voevod, zidește Biserica Albă ⁶⁾.

1) Privilegiile comerciale de la Radu Chelul și Dan II, în 1421, 1424 și 1451; I. Bogdan, Documente privitoare la relațiile Țării Romînești cu Brașovul și cu Țara Ungurească, București, 1905, pag. 12, 17, 23, 26, 34, 36, 38.

2) Gh. Petrescu-Sava, o. c., p. 12.

3) Gh. I. Ionescu-Gion: Din istoria și comerțul Brașovului în sec. XVI. București, 1894, p. 6.

4) Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt, 1886—1896, vol. I-III.

5) N. Iorga, Inscricții din bisericile Romîniei, I, p. 4.

6) Piatra sa de mormint se află în posesia Muzeului Regional.

Infiorirea schinbului de mărui duce la creșterea numărului locuitorilor și la dezvoltarea orașului care se întinde acum câțiva km. dealungul Leaotului, pînă la Popești și Negoești. Boierii de acolo se numesc cînd „ot Popești“, cînd ot „Negoești“, cînd „ot Tîrgșor“ ¹⁾). Din punct de vedere administrativ este cîrmuit ca toate orașele medievale. În frunte stau județii, care administrează orașul cu ajutorul unui sfat compus din 12 pîrgari. În 1530, județii din Tîrgșor scriu județului Brașovului despre Radu din Rîfov, pe care-l închiseseră pe nedrept pentru un cal, pe care-l cumpărase de la Stoica Vornicul, în mijlocul tîrgului. Martori: județii Cîrstea, Oană și Goștilă și tot orașul ²⁾).

Importanța economică a determinat creșterea prestigiului, Tîrgșorul devenind și un centru politic.

Astfel, Neagoe Basarab, în privilegiul dat Brașovenilor în 1517, spune: „să tîrguiască numai unde este scaunul domniei mele: la Tîrgoviște și Cîmpulung și la Tîrgșor. În aceste mai sus zise trei scaune să tîrguiască Brașovenii și bătrîni Bîrseni dar să prețuiască mărfurile cu ridicata, împreună cu oamenii domniei mele; iar prin alte orașe să nu fie slobozi a merge cu marfa nicăeri“ ³⁾).

Din acest document reiese că în anul 1517 Tîrgșorul era reședință domnească, acordîndu-i-se aceeași importanță ca Tîrgoviștii, unde se mutase capitala de pe vremea lui Mircea și Cîmpulungului, unde fusese la început.

Un alt Domnitor care și-a avut scaunul la Tîrgșor este Alexandru al III-lea, care domnește la sfîrșitul secolului al XVI-lea. Dovada despre aceasta o face faptul că atunci cînd au venit în țară solii Brașovenilor, îl găsesc aici ⁴⁾).

Mihai Viteazul, fondatorul Ploieștilor, unde își avea curți, întreținu legături cu „Tudora din Tîrgșor“, al căror rod a fost fiica sa din flori, Marula, soția paharnicului Socol ⁵⁾).

În 1622, Radu Mihnea, dă acte din Tîrgșor ⁶⁾). După părerea

1) St. A. Greceanu: *Viața lui C. Brîncoveanu, de Radul Logofăt Greceanu*. Buc., 1906, p. 352: «Acești boeri se numeau încă prin secolul XVI—XVII-lea ot Tîrgșor și ot Negoești».

2) I. Bogdan: *Documente privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească*. Buc., 1905, p. 309.

3) I. Bogdan: *Documente și regeste*. Buc., 1902, pag. 152.

4) *Documente Hurmuzache*, X, p. 811.

5) St. Nicolaescu: *Documente slavo-romîne*, p. 304—305 și St. Greceanu.

6) N. Iorga, *Studii și documente*, III, p. CXLIX.

lui Gh. Petrescu-Sava (fost Gh. Zagoriț) acesta este ultimul Domn care șade la Tîrgșor ¹⁾).

În secolul al XVII-lea, Tîrgșorul ridică pretendenți la tronul țării. Astfel de pretențiuni are, în 1608 și 1611, jupîn Mihai „al Tîrgșor“, fost cămăraș a lui Mihai Viteazu ²⁾).

În 1638 ridică pretențiuni la domnia Munteniei, Neagu, fiul lui Jupîn Mihai, din Negoești, sat la marginea Tîrgșorului și care, încă din 1633, își zicea „Neagu Voevod“ și se da drept fecior al unui Basarab Voevod ³⁾. Puternicii boieri din Tîrgșor își văd însfîrșit realizată ambiția, în 1669, cînd Antonie, un alt fiu al jupînului Mihai, ajunge pe tron și domnește pînă în 1672. El își zice Antonie din Popești, alt sat de lîngă Tîrgșor, spre sud. Despre el Letopisețul Cantacuzinesc scrie : ⁴⁾).

...„să depărteze pre toț boierii de pre lîngă Curte, și să le ia boieriile, să le dea la ai lor, ca să fie numai ei și care să vor supune lor, boiari la Curte, pentru ca să să facă ce le va fi voia, cum și făcea, nu numai boierilor, ci tocmai și ticăitului Domnului Antonie-Vodă, — că atîta îi scurtase toate veniturile, cît nici de mîncare nu era sătui, și de băutură, că-i da cît vrea ei ; în zi de dulce, carne de vacă cu apă și cu sare ; în zi de sec, linte și fasole cu apă și cu sare ; vin îi da împutit ; ci trimitea cu urcioarele în tîrg Antonie-Vodă și fie-său Neagul-Vodă cu bani refenia, de cumpăra vin de bea ; ci da fie-său mai mult la refenia, căci îi zicea tată-său că el are Doamnă și coconi, ci să dea mai mult ; și așa viețuia bietul Antonie-Vodă“.

Ca boier, acesta iscălea cînd Antonie din Popești, cînd Antonie din Tîrgșor. După cum se știe, fiind în vîrstă, în timpul domniei acestuia, boierii au avut cuvîntul hotărîtor. Bătrînul Voevod era o unealtă a acestora și mai ales a Cantacuzinilor care-l puseseră pe tron și l-au sprijinit. De altfel, între Cantacuzini și boierii din Popești se vor crea și legături de rudenie, căci Constantin Brîncoveanu va lua în căsătorie pe Marica, nepoata lui Antonie Vodă. În cursul veacului al XVII-lea, locuitorii orașului Tîrgșor nu se ocupau numai cu negoțul. Mulți dintre ei erau slujitori în armatele domnești ca Roșii de Vedea, de Gherghița, Ploiești sau Mănești. Aceasta o constatăm din Foaia

1) Gh. Petrescu-Sava. Tîrguri și orașe între Buzău, Tîrgoviște și București. Buc., 1937, pag. 18.

2) Ștefan Greceanu. Viața lui Constantin Brîncoveanu de Radul Logofăt Greceanu. Buc., 1906, pag. 330—331.

3) Șt. Greceanu, o. c., p. 335.

4) Cronicile Romînești, vol. IV. Vieața și opera lui Radu Popescu, de prof. N. I. Simache și Tr. Cristescu, pag. 163.

de nume a celor ce se trag din neamul roșiilor, al călărășilor și al cămărășeilor celor vechi și care locuiesc în orașul Ploieștilor și Tîrgșor și pe care o publicăm în anexă.

În secolul al XVI-lea țările române cad sub dependența turcească. Viața economică a țării decade. Procesul începuse încă din secolul al XV-lea. Turnul și Giurgiu sînt prefăcute în raiele. Capetele de drum care mergeau la Dunăre intră în mîna turcilor. Aceștia monopolizează comerțul Principatelor. De acum activitatea comercială de pe drumurile Brașovului și Sibiului lîncezește. Ea nu încetează, dar centrul se deplasează pe drumurile care mergeau către Imperiul Otoman. Capitala se mută la București, pentru ca domnitorii filo-turci să fie cît mai aproape de protectorii lor.

Odată cu Bucureștii se ridică Ploieștii, care fac împreună o altă pereche.

Vechile centre din secolul al XV-lea, Tîrgoviștea și Tîrgșorul, decad. Se ridică în schimb Bucureștii și Ploieștii, pe drumurile de comerț ale Turcilor. Nu este întîmplător faptul că tocmai în secolul al XVI-lea apar în documente Ploieștii.

În socotelile Brașovului, în 1545, apar 5 negustori sau cărauși din Ploiești ¹⁾. Cînd Mihai Viteazul face schimb de proprietăți, dînd moșia sa de la Băicoi și primind moșia Ploieștilor, pe care-i transformă în tîrg domnesc, aceasta nu constituie o întîmplare.

Pornind lupta de eliberare prin constituirea unui stat centralizat, Mihai Viteazul a stat un timp la Ploiești, unde-și pregătește armata pentru cucerirea Transilvaniei ²⁾. De aici el dă mai multe documente. Ploieștii capătă un mai mare rol economic și politic. Se poate spune că acum se termină a doua fază din istoria Tîrgșorului și anume aceea de mărire.

Este vremea cînd pe primul plan trec Ploieștii. Concurența între Ploiești și Tîrgșor devine și mai aprigă. Tîrgșorul cedează pasul Ploieștilor. Cînd, în 1639, Matei Basarab înfrînge pe Vasile Lupu la Șoplea pe Teleajen, el zidește biserică în Ploiești, nu în Tîrgșor, dovadă că Tîrgșorul pierduse întîietatea.

1) Berivoi, Tudor, Avrut, Drăghici și Neagu. În 1503 apăruse Radu; în 1543 Drăgoi.

În 1567, Petru Voevod, fiul lui Mircea Voevod, întărește logofătului Coresi stăpînirea asupra a 5 răzoare de moșie, cumpărate de la Avrut din Ploiești. M. Sevastos: Monografia orașului Ploiești, pag. 2. Vezi și I. Moruzi: Spicuri istorice din Prahova, pag. 13. Deasemenea, Arhiva p. filologie și istorie, nr. 5, 25 V, 1867 pag. 102.

2) N. Bălcescu: Istoria Romînilor sub Mihai Vodă Viteazu și I. Moruzi: spicuri istorice din Prahova, pag. 13.

III. A treia perioadă. Concurența cu Ploieștii.

În această concurență cu Ploieștii, se desfășoară a treia etapă din viața Țîrgșorului. Ea se caracterizează prin luptă aprigă cu Ploieștii. În 1669, Antonie Vornicul din Popești, sat vecin cu Țîrgșorul ca și Negoieștii, care făcea parte din vechile neamuri boierești ot Popești și ot Negoiești, ajunge Domn al Țării Românești. La Țîrgșor el zidește o mînăstire în 1671, părăsită în 1864, căzută în ruine, care se mai văd și azi.

IV. Perioada 1775—1800; sfîrșitul orașului.

În 1775 începe a patra și ultima perioadă din istoria Țîrgșorului. Orașul este părăsit, devenind un fel de siliște. În secolul al XVIII-lea eforturile boierilor pentru acapararea pămînturilor țărănești și a tuturor izvoarelor de venituri se intensifică.

Suprafețele de pămînt stăpînite de țărani liberi sînt din ce în ce mai mici. La cîmp aproape nu mai sînt. După ce și-au însușit pămînturile, velnițele, manufacturile, cîrciumile etc., boierii încep lupta de acaparare a orașelor. În 1775, Domnitorul Alexandru Ipsilante dă ultima lovitură Țîrgșorului.

În acest an, Ipsilante dăruiește vărului său Ianache Muruz, „Biv vel clucer, căsătorit dar fără de îndestulare de moșie cu care să poată un boier pămîntean să ție casă și să poată a să și chivernisi“, moșia Ploiești.

Hrisovul, pe care-l publicăm în întregime, în anexă, adaugă: „Asăminea și de la Țîrgul Ploieștilor. să aivă a lua dumnealui tot adetul dupe așezămîntul care va face cu locuitorii de prăvălie și de casă, *asemenea și de la Țîrgul Țîrgșorului*. Și să nu aibă nimeni voie a vinde vin sau rachiu fără de voia și așezămîntul dumnealui, pentru căci i-am dăruit dumnealui ca să-i fie moșie ohabnică și stătătoare fiindcă s-au aflat rudă domniei mele“.

Prin aceasta, moșia Ploieștilor devenea proprietate boierească, iar locuitorii Țîrgurilor Ploiești și Țîrgșor erau șerbiți, urmînd să îndeplinească aceleași obligațiuni pe care le aveau clăcașii și dintre care cele mai însemnate erau claca și dijma.

Aceasta însemna o primejdie de moarte pentru cele două așezări, căci orășenii, supuși clăcii și dijmei, se refugiau în celelalte orașe libere. Înțelegînd urmarea, Ploieștenii, mai numeroși, au început lupta cu Moruzeștii, care a durat 50 de ani.

1775—1832 — terminându-se prin biruința orașului, care rămîne *liber*.

Tari pe drepturile lor, ei se adresează chiar lui Alexandru Ipsilante, căruia i s-au „jeluit necontentit“ și i s-au plîns „pururea“ într-atîtea rînduri „cerînd slobozenie și dreptate“, încît acesta fu nevoit să revie asupra nedreptății comise în 1775.

În hrisovul său din 1781, pe care-l publicăm în întregime, Alexandru Ipsilante scrie : „I-am lăsat domnia noastră pre toți orășanii de obște slobozi, precum au fost totdeauna, așa și de acum înainte, atît cei ce se află acum locuind cît și cei ce după vremi vor fi sălășluitoari în oraș, să fie apărați și nebîntuiți și de obște slobozi a se hrăni cu ce le vor da mîna într-acest oraș; și veri cîți dintre acești vor pune băuturi de vin și rachiu în oraș, volnici și nezăticiți să fie a vinde fără de a nu le cere nimeni vreun adet; nici de clacă să nu fie supărați măcar cu lucru, măcar cu plata de bani, nici chirie de casă, nici de prăvălie, nici de cîrciumă, nici de la mămulari ce-și întind marfa la zile de tîrg, nici din legumele și poamele ce vor avea pen grădinile din preajma caselor lor de zeciuală să n-aibă bîntuială, ci să fie orășanii întru toate osebiți sub privileghiurile ce arătăm mai sus, care le-au avut și mai nainte spre a nu să supăra de nemica, și în scurt să fie desăvîrșit slobozi“ ...„iar dumnealui logofătului Muruz i-am lăsat și i-am dăruit domnia noastră cealaltă moșie, adecă tot cîmpul acelu hotar Ploiești, afară din oraș și din locul ce înprejur să va încheia cu semne să o aibă întru stăpînire desăvîrșit ca un dar ce i s-au făcut de către Domnia noastră“.

Din citat rezultă că în fața cererilor insistente și-a dovezilor prezentate de Ploieșteni, Alexandru Ipsilante revine asupra daniei, lăsînd orașul Ploiești liber, menținînd dania asupra moșiei Ploieștenilor și a Tîrgșorului. Aceasta însemna ultima lovitură dată acestui vechi centru economic. Orășenii s-au strămutat în alte centre și în special în Ploiești, unde se întîlnesc familii care se numesc Tîrgșoreanu și alte amintiri legate de vechiul oraș.

Gh. Petrescu-Sava, în lucrarea citată, pag. 9, scrie : „Locuitorii orașului Ploiești au păstrat pînă azi, din gură în gură, amintirea că orașul Ploiești, înainte de a fi pe locul unde se află acum se găsea la 10 km. depărtare spre apus, pe locul satului Tîrgșorul Vechi. Ei spun că locuitorii și negustorii de la

Tîrgşor s-au tras pe încetul în Ploieşti, unde au făcut un oraş cu alt nume, după numele locului. „A fost oraşul la Tîrgşor pînă nu se împămîntenise Ploieştii. Dar cu vremea s-a spart acolo şi lumea a fugit aici. Mai înainte de asta la Ploieşti nu erau decît 7 case într-o pădure. „Eu am auzit această tradiţie dela bătrînul Gheorghe Stoica, din mahalaua sfîntul Ioan (de 95 ani), de la Ghiţă Săndulescu, din mahalaua sfîntul Spiridon, dela dascălul bisericii sfîntul Pantelimon şi dela preotul bisericii sfînta Troiţă“¹⁾.

I. C. Gîrleanu culese şi publică în 1880 în lucrarea sa, *Statistica Urbei Ploeşti*, 1880, p. 12-13 această tradiţie în forma următoare: „In vechime, urba principală a jud. Prahova era Tîrgşor, a cărui ruini se mai văd şi astăzi prin dărîmăturile bisericilor şi cimitirelor unde există în ruine şi o mînăstire cu acelaşi nume. Ruinele acestei vechi urbe au provenit“, continuă I. C. Gîrleanu, dela Domnii din secolul al XVIII-lea „care, desfiinţînd cetele armate romîne, au căutat să subjuge cu totul pe aceşti liberi şi bravi luptători, aflaţi pe pămînturi libere, reducîndu-i la starea de clăcaşi, prin dăruirea pămîntului lor, către banul Ianache Muruz. Cea mai mare parte din aceşti locuitori au fost siliţi să emigreze în micul tîrguleţ Ploeşti ce se însemna în vechime mai mult printr-o biserică domnească (Sfinţii Apostoli), ridicată de Matei Basarab cam pe la 1640, în apropiere de apa Dîmbului. Există şi acum în Ploeşti oameni înaintaţi în etate, fii ai celor din urmă cetăţeni emigraţi dela Tîrgşor la Ploieşti».

Astfel oraşul se sparge, iar clădirile se transformă în grămezi de ruine. Este un caz rar, dacă nu unic, în istoria Ţării Romîneşti.

N. I. Simache

1) Gh. Petrescu-Sava, o. c. pag. 9.

I.

Hrisovul lui Alexandru Ion Ipsilant Voevod prin care dăruiește vărului său, boierul Ianache Muruz, biv vel clucer, moșia slobodă domnească Ploiești, care se numea mai nainte Tîrșorul care și acum cu aceste doao nume să numește moșia aceasta și cu satele ce sînt pe ea.

Milostiiu bojiu Io Alexandru Ioan Ipsilant voevod i gospodar zemli vlahskoe ¹⁾). Nu iaste nici un lucru ca să arate atîta bunătate dumnezeirii nici poate alt lucru a face pe omul oareșce asemenea cu Dumnezeu nici poate alt lucru atîta plăcut și iubit dă dumnezeu cît facerea dă bine la cei ce au trebuință. Iaste scris „Faci-vă-ți milostivi că și părintele vostru iaste milostiv“.

Și iarăși la altă parte scrie : Faceri dă bine și împărtășire să nu uitați că cu șirtve ca acestea să îmblînzește dumnezeu». Și mulți filosofi au zis că facerile dă bine să aseamănă cu dumnezeu și cu bună dreptate căci precum dumnezeu ține toată lumea aesmenea și facerile de bine ține vieților oamenilor. Drept aceia și dă împărații și domnii cei vechi cîți au stătut milostivi și înțelepți nu numai mulțimea totdeauna lui dumnezeu căci i-au făcut să aibă alții trebuință de dînșii iar nu ei de la alții. Dar văzînd că miluind ei pe alții mai multă milă să învrednicea ei de la dumnezeu. Drept aceea bogăție, milostenii și faceri dă bine o iubea mai mult decît pietrile cele scumpe și nestimate. În-vrednicindu-ne dar milostiv dumnezeu cu domnia aceștii țări pravoslavnice și găsind la această țară pă preaiubitul nostru, văr Ianache Muruz, biv vel clucer, căsătorit, dar fără de îndestulare de moșie cu care să poată un boer pămîntean să ție casă și să poată a să și chivernisi și aflîndu-să moșie slobodă domnească moșia Ploiești care să numia mai nainte și Tîrșorul care și acum cu aceste două nume să numește moșia aceasta și după puterea slobodă care o au domnii asupra lucrului scaunu-

1) Din mila lui Dumnezeu, Io Alexandru Ion Ipsilante, Voevod și Domn al Țării Romînești.

lui domnii orice ar vrea să facă iaste bine făcut cum și alții te răpoșați mai dinainte domni, unii au dat danie la minastri, alții au dăruit la rudele lor i la boerii ce le-au slujit domnilor boerării cu credință, moșii ca acestea slobode și domnești și să nu pîneasc pînă în ziua de astăzi neclătite dă nimenea.

Așa dar și domnia noastră bine am voit și am hotaril de dăruit moșia aceasta mai sus numitului boer, prea iubitorul nostru văr, din hotar pînă în hotar, cîtă va eși alegîndu ca bodă. Și satele care sînt pe moșia aceasta să aibă a clăci și dumisale cum clăcuesc și alte sate care sînt șazătoare pe moșia boerești și să ia și dijmă dăn toate bucatele care să va luca pe moșia aceasta după obicei.

Asăminea și de la tîrgul Ploieștilor să aibă a lua dumnealui tot adetul dupe așezămintul care va face cu lăcuitorii, de prave și de casă, asemenea și de la tîrgul Tîrgșorului. Și să nu aibă nimeni voe a vinde vin sau rachiu fără de voia și așezămîntul dumnealui pentru căci i-am dăruit dumnealui ca sate pe moșie ohabnică și stătătoare fiindcă s-au aflat rudă domnii mele. Să aibă dar a ținea și a stăpîni moșia aceasta toată de Ploieștilor, dumnealui biv vel clucer Ianache Muruz, prea iubitorul nostru văr, ca o moșie a dumnealui ohabnică și nestramutată a atît dumnealui cît și clironomii dumnealui, nepoșii, strănepoșii și cîți dumnezeu îi va dăru, neclătită de nimeni. Și am întarit domnia mea hrissovu acesta cu însuși credința domnii mele boer Alexandru Ioan Ipsilant Voevod și cu credința prea iubitorul domnii mele fii Constandin Voevod și Dumitrașco Voevod și am pus și martori pă toți cinstiții și credincioșii boerii cei mari ai Divanului domnii mele: pan Dumitrache Ghica, vel ban; pan Nicolae Dudescu, vel dvornic dă Țara dă Sus; pan Radul Văcărescul, vel vornic de Țara de Jos; pan Pană Filipescu, vel logofăt de Țara de Sus; pan Ștefan Prășcoveanu, vel logofăt de Țara de Jos; pan Ștefan Mișo..., vel spatar; pan Ianache Văcărescu vel vistier; pan Scarlat Caragea, vel postelnic; pan Dumitrașco Racoviță, vel clucer; pan Constandin Geanoglu, vel paharnic; pan Nicolae Bîrsescu, vel stolnic; pan Manolache Crețuleanu

vel comis; ispravnic pan Pană Filipescu, vel logofăt de Țara de Sus. Și s-au scris hrisovu acesta de Constandin, dascălul slovenesc ot sfîntu Gheorghe Vechiu întru întîiu an al domnii mele, în orașul București, la anii de la zidirea lumii 7283 iar de la nașterea domnului dumnezeu și mîntuitorul nostru Isus Hris-tos 1775 în luna... ¹⁾.

Pană Filipescu, vel logofăt procit.

S-au trecut în condică de Constandin, logofăt de taină. S-au scris copia aceasta de Ioniță, logofăt de taină. La începutul textului pe prima pagină. Copie scoasă din cuvînt în cuvînt asemenea după însuși hrisovu Mării Sale lui vodă; 1781, Septembrie 10. ²⁾.

1) Loc gol în act.

2) Academia R. P. R., Doc. C X C V I — 248.

II.

Hrisovul lui Alex. Ipsilanti V v. prin care scoate pe orășenii ploieșteni, și cu un teritoriu din jurul orașului, de sub dania ce o făcuse logofătului Muruz.

18 Octomvrie, 1781.

După ce dumnezeiasca pronie ne-au adus la domnească scaun într-această pravoslavnică țară ce ni s-au încredințat, aflînd pe dumnealui biv vel logofăt Ianache Muruz, căsătorit aici într-această țară, făcutu-ne-au rugăciune ca să-i dăruim moșie Ploiești ot sud Prahova, dinpreună cu orașul ce este pre dînsa, fiind moșie slobodă domnească.

Deci domnia mea mai întiiu am vrut ca să vedem de nu au orășeni ce locuesc în Ploiești, nescareva sineturi domnești, pentru numita moșie, și aceasta cercîndu-o prin cercetarea către dînșii, și nearătîndu-ne orășani atunci nici un fel de sinet mai înainte, pentru vreun privilegiu al lor, zicînd că le-au pierdut, după cum ne-am și pliroforisit pe urmă că adevărat așa a fost, am dat dumnealui logofătului numita moșie, după rugăciunea ce ne-au făcut. Dar după aceia găsind orășanii ploieșteni domneștile sineturi, care au fost avut cu privilegiu această moșie și purtîndu-să din mîină în mîină nu le-au fost avut la vreme să ne le fi arătat mai nainte pînă a nu face Domnia mea acel dat, ci în urmă aducîndu-ni-le, am văzut atîtea hrisoave și întăriri de la răposatii frați Domni de mai nainte, dîndu-le slobozenie la toți orășenii de obște de a se hrăni și a-și face aliș-verighul lor în pace și nesupărați de către nimeni pe numita moșie. Căci privilegiuri li s-au și păzit și au avut această slobozenie într-atîta sumă de ani nelipsit, toți de obște, lăsîndu-le fieșcarele din frați Domni, ce au fost după vremuri tot slobozi și nu numai nu i-au isterisit de numita moșie ci încă au întărit privilegiurile lor. Și așa după ce au arătat la Domnia mea acele sineturi, neconținut au tot jeluit, plîngîndu-se pururea către Domnia noastră, într-atîtea rînduri, și cerînd slobozenie și dreptate pen-

în care luînd Domnia mea scama hrisoavelor vechi și nouă și a celor de la atîți frați Domni întărite privileghiurile ce ne-au arătat și socotind că duple, o slobozenie veche într-atîta sumă de ani, întru care s-au aflat toți acești orașani, trăind nesupărați, atît ei cît și părinții lor, pînă acum, pomenindu-se într-aintea și duple niște vrednice sineturi domnești ca acestea de la atîta frați Domni ce ne-a arătat, acum a-i supune și a-i isterisi de acea slobozenie cu care au trăit și s-au obicinuit de atîția ani, taste o faptă fără de nici o milostivire și firește nesuferită la pomenire și neprimită nici lui dumnezeu, nu am putut de a lăsa într-această jale un norod de oameni ce sînt acolo. Ci pentru privileghiurile ce ne-au arătat, i pentru slobozenia dintr-atîta sumă de ani ce au avut care așa s-au pomenit și au crescut la părinții lor acolo, și pentru căci este și se numește oraș care are osebire de sate, i-am lăsat Domnia noastră pre toți orașani de obște slobozi precum au fost totdeauna, așa și de acum înainte, atît cei ce se află acum locuind cît și cei ce după vreme vor fi sălășluitori în oraș, să fie apărați și nebintuiți și de obște slobozi a se hrăni cu ce le vor da mîna într-acest oraș și veri cîți dintr-acești vor pune băuturi de vin și rachiu în oraș volnici și nezăticiși să fie a vinde făr de a nu le cere nimeni vreun adet, nici de clacă să nu fie supărați măcar cu lucru, măcar cu plată de bani, nici chirie de casă, nici de prăvălie, nici de circiumă, nici de la mămulari ce-și întind marfa la zile de tîrg, nici din legumele și poamele ce vor avea pen grădinile din preajma caselor lor de zeciuală să n-aibă bîntuială, ci să fie orașanii întru toate osebiți sub privileghiurile ce arătăm mai sus, care le-au avut și mai nainte spre a nu să supăra de nemica și în scurt să fie desăvîrșit slobozi de unele ca acestea și să n-aibă a face întru nimic logofătul Muruz cu orașul și cu cît vă mai dau loc slobod jur împrejurul caselor orașului ce li se va mai lăsa spre a nu fi strîmtorați și închiși de tot, care cu semne se va încheia și să va ocoli ca să fie știut coprinsul orașului, iar dumnealui logofătului Muruz i-am lăsat și i-am dăruit Domnia noastră ceilaltă moșie, adecă tot cîmpul acelu hotar Ploiești afară din oraș și din locul ce împrejur să vă încheia cu semne să o aibă întru stăpînire desăvîrșit ca un dar ce i s-au făcut de către Domnia noastră pre care veri-cine ș-or face hrana or cu semănături de bucate, ori cu coasă de fîn, măcar și din însuși orașani dă vor fi de la toți să aibă a lua din cîmp, din toate, după obicei; și de vor pune vite la suhat pentru negoț măcar și ale orașanilor dă vor fi să aibă a plăti adetul precum

și la celelalte la toate moșiile plătesc ceea ce este obiceiul și știut duple condici cum și pentru vitele de casă ale orașanilor ce se vor paște și se vor hrăni pre moșia dumnealul la cîmp afară din cuprinsul orașului, iarăși să plătească pășunea cum plătesc alții de vită mare cîte 4 parale, iar mai mult nu. Astfel reea și de se va sălășlui vreun sat de oameni la cîmp sau din țesuși orașani de vor trece cu șederea pre moșia dumnealul la cîmp, să nu fie sub privileghiul orașanilor, ci să urmeze a obiceiturile și datorica ce sînt datori de dau toți alți lăcuttori țărani duple moșiile boerești și mînăstirești luînd de la dîmă dijma și claca deplin duple obicei și vînzările de băuturi, vin și rachiou pre moșia dumnealul să fie numai ale dumnealul duple privileghiurile ce au stăpînii moșiilor care acest mijloc de îndreptare ce am făcut Domnia noastră fiind cu dreptate, cu iubire de oameni și potrivit, nici dumnealul logofătul Muruz ne isterisindu-se cu tot de un dar domnesc ce i s-au fost harași pînă a nu vedea seneturile și privileghiurile orașanilor și pînă a nu ne pliroforisi de dreptatea lor nici orașanii ne lipsindu-se de un privileghiu vechiu ce l-au avut într-atîta sumă de ani păzit la toți frații Domni, ca lucru dar drept plăcut lui dumnezeu, nu ne îndoim că va fi în urmă păzit și la iubitorii de dumnezeu frați Domni den urma noastră care ca creștini pravoslavnici cu iubirea de oameni și rîvnitori mai mult spre dreptate, nădăjdului nu numai a păzi ci și a întări privileghiul întră care s-au pomenit acești orașani de atîta sumă de ani la toți frații Domni de mai naintea noastră, fiind fapta aceasta către paza slobozenii de oameni și mai vîrtos a iubirii de oameni plăcută lui Dumnezeu, vrednică de multă pomenire, cum și împotrivă, cînd pre cei slobozi îi vom supune este cunoscut că este de împotrivă firii omenești, nemilosîrd și lui dumnezeu urît lucru. Deci pentru întărirea acestei drepte hotărîri am dat la mîinile orașanilor acest domnescul nostru hrisov spre a-l avea senet de apărare ei și moștenitorii lor, întărindu-l cu însuși domneasca noastră iscălitură și pecete și cu credința prea iubiților Domniei mele fii Constantin Vv., Dumitrașco V. v. martori fiind și dumnealor cînștiți și credincioșii boeri cei mari ai divanului Domniei mele: pan Nicolae Dudescu, vel ban; pan Pană Filipescu, vel vornic de Țara de Sus; pan Ștefan Pirșcoveanu, vel vornic de Țara de Jos; pan Manolache Brîncoveanu, vel logofăt de Țara de Sus; pan Iordache Mavrocordat, vel spătar; pan Scarlat Greceanu, vel vistier; pan Teodorache Negrea, vel postelnic; pan Istrate Crețulescu, vel clucer; pan Radu Goleșcu, vel paharnic; pan Dumitrache Făl-

otianu ; pan Scarlat Ghica, vel stolnic comis ; pan Constantin
buțul, vel sluger; pan Constantin Nenciul, vel pitar și ispravnic
Grigore Băleanu, vel logofăt de Țara de Jos; Bărcănescu al
Țara logofăt de Țara de jos, scriindu-se hrisovul acesta în al
optulea an al întâiei Domnii mele, în orașul Scaunului Bucu-
rești, la anii de la zidirea lumii 7290, iar dela sfârșenia ei 1781,
Octomvrie în 18 zile.

*

**Foaie de numele celor ce se trag din neamul ro-
șilor, călărașilor și al cămărășeilor celor vechi și cari
locuiesc în orașele PLOIEȘTI și Tîrșor.**

Orașul Ploeștilor și Tîrșorul.

Aici într-această foae ne arătăm noi cei ce ne tragim din
neamul roșailor i al călărașilor celor ce au fost vechi și ne știm
care dăn cine ne tragem fieștecare anume și supt iscălitură
după cum în jos ne arătăm.

1776, Dechemvrie 16.

Eu ipodiiakon Costandin din popa Dumitrașco ot Tîrșor ne
tragem neam din iuzbașa Ilie ce au fost roșul dă țară, iscălin-
du-mă însumi cu mîna mea aici.

(ss) Eu ipodiiakon Costandin sin popa
Dumitrașco ot Tîrșor.

Eu Gonțea Călugărul sin Stanciul cămărășălul, nepotul lui
Gheorghe iuzbașai dăn Tîrșor ne tragem dăntre-acest neam, iscă-
lindu-mă mai jos însumi cu mîna me.

(ss) Gonț Călug(ărul).

Eu iarăși Gonță Călugărul adeverez aici într-această adevere-
rință că mai știu că să mai trage dăn neamul roșiilor... și Con-
standin Diaconu sin popa Dumitrașco, proteasa Nastă (săia) ce
au ținut pă popa Andronie sin popa Mănoilă, feciorul Predii
Catachiiu dăn Tîrșor.

(ss) Eu ipodiiakon Constandin ot Tîrșor;

(ss) eu Gonțea Călugăru.

Eu Stan Ursoianul logofăt sin răposat Ion cămărășăulul do Dumitru Boerosul, ce au fost frate cu Dobre, cămărășăulul doo Tîrșor, ne tragem dăntre-acest neam, iscălindu-mă însuul cu mîna mea.

(ss) Stan Ursoianu, iscălit însuși.

Eu Antonie Boiangiu sin Dobre cămărășăulul ci sînt văr bun cu Stan logofețelul dăn Tîrșor ne tragem tot dăn neamul acela. Fiindcă Antone, vărul meu, neștiind, amu iscălit eu cu zisa lui

(ss) Stan Ursoianu.

Eu Petre... ¹⁾ sin moș Neagoe Andăul, ce au fost logofăt dă visterie la răposat intru fericire Neagoe Vodă, ne tragem tot dăn neamul Tîrșorenilor.

(ss) Stan Ursoianu, (ss) Gheorghe căpitan Pleș(oianu).

Eu Gheorghe căpitan ce țin pă fata răposatului Dobre cămărășăulul tîrșorean, ne tragem dintr-acest neam, iscălindu-mă.

(ss) Gheorghe căpitan Pleșoianu.

Eu Petcu căpitan ce țiu pe Safta, fata logofătului Petre, arat iarăși aici că mai am doi cumnați anume Dumitru i Ianache, carele să trag tot dintr-acestu neam unde știindu și logofăt Stan Ursoianu i Gheorghe căpitan Pleșoianu.

(ss) Stan Ursoianu; (ss) Gheorghe căpitan Pleșoianu.

Dăn neamul călărașilor dăn Ploiești aceștia să trag vechi.

Ion sin Ion Băzărea și să află cu șădere acum în sud Safta, pă valea Ursoi; Safta, nepoata ceaușului Stoicăi, ce au murit și ține acum pă Năstasie, curelarul, cu șăderea acum în Ploiești, Rada ce au ținut pă Costandinică, nepotul ceaușului Stoicăi și i-au rămas pă urmă-i doi copii.

(ss) Popa Costandin; (ss) ipodiiac Drăgoiu; (ss) popa Diima.

1) Lăsat loc gol în original.

Călugărul Gonțea și cu ipodiiacul Costandin sin popa Dumitrașco au mai arătat că s-ar mai tragi căm(ărași) Ioana proteasa sin Alexe dănTîrșor ce o ține preotul popa Costandin, neum dăn orașul Ploieștilor.

Aceste nume ce sînt arătate mai sus, care să trag dăn neam dăn roșii i dăn călărași i dăn cămărășăi, s-au arătat că adevărați sînt și însuși ei cu ale lor iscălituri s-au iscălit, care la aceste ponturi ale lor cînd le-au dat am fost și eu față, iscălindu-mă mărturie mai jos.

(ss) Ierei Dumitrie protonotarie, protopop Prahova, mărturie. (ss) Popa Samuil ot Prahova, mărturie. ¹⁾.

1) Academia R. P. R., Doc. C XCVI-245.

TEZAUUL DE LA SĂHĂTENI

În anul 1900, țăranii care săpau fundamentele unei clădiri a lui N. Hariton, în comuna Săhăteni, raionul Mizil, au descoperit o „comoară“, pe care proprietarul și-a însușit-o și în a cărei posesie s-a păstrat pînă în 1954, cînd, prin bunăvoința prof. Eug. Pop, a trecut în patrimoniul Muzeului Regional de Istorie.

Tezaurul se compune din 200 monezi, care erau așezate într-un vas de pămînt roșu, cu 2 toarte.

Din cele 200 monezi, 20 s-au risipit între timp, în posesia Muzeului neîntrînd decît 180.

Vasul este o amforă romană, de tip clasic, iar monezile sînt dinari imperiali, din argint, din sec. I—II e. n.; au greutatea de circa 3,25 gr. și un diametru de 18 mm.

Toate sînt din sec. I și al II-lea al e. n. și anume 28 din sec. I și 152 din sec. al II-lea e. n. După numele împăraților în timpul cărora s-au bătut, se repartizează astfel: Vespasianus 23; Titus 2; Nerva 3; Traian 31; Domițian 2; Adrian 24; Împărăteasa Sabina, soția lui Adrian 4; Antoninus Pius 36; Împ. Antoninus Pius și coreg. Aurelius 1; Marcus Aurelius 14; Împ. Lucilla, soția lui Aurelius 3; Lucius Verus, coreg. lui Marcus Aurelius 1; Împ. Faustina 30; Commodus 3; Împărăteasa Crispina, soția lui Commodus 2; 1 neidentificată.

Din cele mai sus scrise rezultă că tezaurul a fost ascuns în pămînt la începutul sec. al III-lea din motive ce pot fi puse în legătură cu migrația popoarelor.

N. S.

TEZAUROL DE LA HĂBĂȘEȘTI

În anul 1925, agronomul Gheorghe Veselaru a descoperit în satul Hăbășești, comuna Movileni, Regiunea Iași, într-o amformă de aceeași formă cu cea de la Săhăteni, cca. 350 de monezi de argint, tot din perioada următoare cuceririi romane.

Descoperirea s-a făcut cu prilejul săpării pământului de către niște țărani localnici. Dându-și seama de importanța tezaurului, agronomul a mai păstrat o parte din monezi pe care le-a transmis fiicei sale, tov. Aspasia Vasiliu, actualmente profesoară la Școala Medic Mixtă nr. 2 din Ploiești.

Prin bunăvoința acesteia, 10 din aceste monezi au intrat în posesia Muzeului Regional de Istorie din Ploiești și sînt toate dinari imperiali dn sec. I și al II-lea, e. n. și anume 2 de la Vespasian; 4 de la Traian; 1 de la Antoninus Pius și 3 de la Marcus Aurelius.

Din cele mai sus scrise rezultă că între cele două tezaure există o mare asemănare. Prezența unui număr atît de mare de monezi romane din sec. I și II. e. n., în centrul Moldovei, demonstrează schimbul de mărfuri cu regiunile din Moldova de sud și de mijloc. Numărul monezilor fiind mare, indică mărimea volumului schimburilor. Faptul că ultimele monezi și din acest lezaur sînt de la finele secolului al II-lea duce la aceeași concluzie și anume că depozitarea s-a făcut pe la începutul sec. al III-lea și anume din cauza migrației popoarelor.

N. S.

MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ

— DOCUMENTE —

I.

MANIFESTAREA INTERNAȚIONALĂ A PROLETARIATULUI ¹⁾

1 MAI

SĂRBĂTOAREA MUNCII

către

TOATĂ CLASA MUNCITORE DE LA ORAȘ ȘI DE LA SAU

Cetățeni, muncitori, săteni,

Ziua de 1 Maiu, sărbătoarea muncitorilor din toată lumea, se apropie.

În această zi muncitorimea de pretutindeni părăsește lu crul pentru a demonstra și a-și manifesta revendicările ei.

Mai mult ca niciodată, astăzi, când clasa muncitoare cade pradă războaelor capitaliste și este exploatată fără pic de milă de stăpînitorii din toate țările,

Trebuie ca Muncitorimea să-și arate nestrămutata ei hotărîre pentru ÎNFĂPTUIREA IDEALULUI SOCIALIST

De astă dată clasa muncitoare din România, sărbătorind ziua de 1 Maiu, stil nou, în zi de lucru, adică LUNI 18 APRILIE 1916, dovedește convingerea ei, că e necesară solidarizarea pro letariatului din toată lumea pentru lupta ÎMPOTRIVA RĂZBOIULUI și a TIRANIEI SOCIETĂȚII DE AZI.

Muncitorimea din România se mai ridică în ziua de 1 MAIU, pentru realizarea ca reformă imediată, ÎNFRĂȚIREA popoare lor din Balcani, prin înființarea FEDERAȚIUNEI BALCANICE, pentru Înfierarea politicianismului, pacostea vieții economice și politice a Țării Românești. Ea își afirmă hotărîrea de a lupta împotriva înfometării poporului român de către o mînă de burgezi contrabandiști. Lupta împotriva scumpetei traiului ca-pătă o țarie deosebită prin lupta împotriva rădăcinilor ei societatea bugheză.

Deci, toată muncitorimea să lase lucrul, să vie la ora 8 dimi-neața la

MAREA INTRUNIRE PUBLICĂ

LUNI 18 APRILIE 1916 (1 MAIU)

în PAVILIONUL BERĂRIEI VICTORIA

După întrunire vom porni în manifestație pe stradă și va urma o excursie cîmpenească.

COMISIA LOCALĂ A SINDICATELOR

Tipografia «Prahova» Ploiești

și Secția Partidului Social Dem.

1) Manifest de 1 Mai 1916. Originalul se află în arhiva Muzeului Reg. de Istorie.

II.

Printre primii muncitori industriali din Regiunea noastră au fost cei care lucrau în saline sau ocele de sare.

Cele mai vechi din Regiunea noastră au fost la Telega și Slănic.

Regimul care li se aplica și condițiile de muncă erau insuportabile, din care cauză, deseori, se răsculau.

Prima manifestare de revoltă, pe care o găsim menționată într-un document din Regiunea noastră, este aceea din 1813 și privește pe ciocănarii din Telega.

Dăm mai jos documentul.

„Cu lacrimi fierbinți ne rugăm milii și bunătății dumitale noi ticăloșii și urgisiții cei ce am greșit din neascultarea noastră la poruncile ce ni s-au dat ca să ne ierți și ne legăm cu acest mai jos infricoșat zapis al nostru că de acum înainte vom fi supuși la toate poruncile.

Încredințăm și ne legăm cu acest înfricoșat și credincios zapisul nostru într-o prea cin(s)t(ita) mîna dumnealui biv. vist. Ion Hagi Moscu, epistatul ocnelor, precum să (o) știe că noi din rea și blestemată mintea noastră ce o am avut-o, nerecunoscînd mila stăpînirii, multu netrebnice fapte am făcut din care acum la leat 1813 cunoscîndu-ne cea mai rea greșeală ce am făcut, cu lotul cădem la mila dumnealui ca să ne mai ierte și de astă dată. Și oricarele vreunul din noi dintr-acest sat al nostru să vă mai arăta cu vreo nesupunere, ne legăm nu numai că să fim pedepsiți cu pedeapsa pușcării, ci, după vina ce să va cădea să ne pedepsim, și pentru mai adevărată credință, neștiind a ne iscăli, ne-am pus degetele în loc de pecete, ca să se crează“.

1813, Febr. 5.

Eu Milea Croitoru	adeverez	Eu Șerban Bărbieru	adeverez
„ Calotă Croitoru	„	„ Zamfir Bărbieru	„
„ Nicolae Croitoru	„	„ Constantin Gurban	„
„ Dobre Giuberna	„	„ Roman Gurban	„
„ Mihai Cîmpoiășu	„	„ Ion Ciută	„
„ Bilașcu Măcelaru	„	„ Vlad Drăgușin	„
„ Dumitrache Priboi	„	„ Dinu Ciută	„
„ Năstase Bengea	„	„ Radu Olteiu	„
„ Neagoe Bobescu	„	„ Petre Dumbravă	„
„ Dragomir Ceparu	„	„ Iordache Vintilă	„
„ Samoilă Lipișu	„		

I.

Hrisovul lui Duca Voevod prin care întărește lui Ghinea Căpitanul stăpînirea peste moșile Broșteni, Goștile, Preazna, Cejpol, un loc de casă cu grădină în satul Drugănești, vie în dealul HA șineștii și într-alt locu, rumîni și familii de țigani.

Din anulu (7182) 1674; fără lună și zi.

Cu mila lui Dumnezeu Io Duca Voevod și Domnu a tolu Țeara Ungaro-Vlachii. Dat-am Domnia mea această poruncă a Domniei mele slugii Domnii mele Ghinei Căpitanul și cu feciorii lui cîți dumnezeu va dărui, ca să-i fie lui ocină ce se zice Broștenii din județulu Ilfovu stînji optzeci și șase care este între Goștile și între Gălățeanca, moșie aleasă și hotărită, din cîmp, din pădure, din apă, de pretutindene de preste totu hotarulu, pentru că o au cumpărat sluga Domnii mele, Ghinea Căpitanulu, dela Anghelu și dela frate-său Miriță, feciorii lui Istodor, nepotul Neculii Evergealăpulu dreptu bani gata ughi 21.1/2 și cu zapisu de vînzare și cu mărturii, care moșie fostu-le-au și locu de cumpărătoare de tatălu loru Hristodoru, de la Andronie, stînji șase zeci și șase și dela Rădanu, feciorul lui Tudoru, stînji doi zeci; și iară să fie slugii Domniei mele, Ghinei Căpitanulu, ocină la Goștile, stînji doi zeci și trei, din cîmp, din pădure, din apă și din șederea satulu de pretutindenea du preste totu hotarulu; pentru că această ocină din Goștile, stînji doi zeci și trei fost-au ai lui Negoită Căpitanul, de cumpărătoare dela Neagoe Cîrceiu și dela feciorii lui Neagoe și Sava și Tudoru și Vișanu de au ținutu totu cu bună pace, iară după moartea lui Negoită Comisulu, fiu său, Dediul Spătarul, el și s-au fostu înfrățitu cu Ghinea Căpitanul, și l-au dăruiu Ghinea Căpitanul pre Deadiul pentru frăție cu unu atlasu bunu venelicu și cu unu brîu; iară Deadiul el încă au dăruiu pe Ghinea Căpitanulu cu această ocină stînji. doi zeci și trei cu zapisu de vînzare și de frăție de la mîna lui și cu boeri mărturie. Și iară să fie Ghinei Căpitanulu ocină la Preazna, în județulu Ilfovu, du

1) Originalele se află în arhiva Muzeului Regional de Istorie.

preste totu hotarul a treia parte stînjini șase sute patru zeci, din cîmpu, din pădure, din apă, din șederea satului de pretuti. denelea, oricît se va alege, pentru că această ocină dela Preazna fostu-o au cumpăratu boiarinulu anume Gheorghie, fost Maicu Paharnicu, dela bătrînul Stroe Vornicul, dinu Golești, din hotaru pină în hotaru; deci elu au fostu însoțitu și pre cumnatu-său Ghinea Căpitanulu pre această parte de ocină din Preazna stînjini șase sute patru zeci, precum arată mai sus; și i-au dat Ghinea Căpitanulu pentru această parte de ocină bani gata ughi 128, precum am văzut Domniea mea și zapisulu lui Gheorghie Paharniculu la mîna Ghinei Căpitanulu. Și iar să fie Ghinei Căpitanulu unu locu de casă cu grădina în satu în Drugănești din județulu Dîmbovița, însă stînjini de ocină, pentru că o au cumpăratu dela soacră-sa, jupîneasa Vișana a Vladulu Căpitanulu și dela feciorii ei Tudoru Post. și Dumitrașco, dreptu bani gata 600. Și iară să fie Ghinei Căpitanulu unu locu de casă în Drugănești, ce se zice dela Burlea pentru că l-au cumpăratu dela cumnatu-său Tudoru Post., dreptu bani gata 600. Și iară să-i fie lui patru pogoane de vie în dealulu Bășineștiloru, din districțulu Saacu, care sînt alătura cu ale lui Pătru pre din susu, pentru că le-au cumpăratu dela Stanu și dela feciorii lui Dobre și Stanciul din Rîsimnici, dreptu ughi 17,6, care vie le-au fostu și loru de cumpărătoare de la Tofanu Călugărulu din Bășinești. Și iară să fie Ghinei Căpitanulu unu rumînu anume Gavril și cu toți feciorii lui, pentru că l-au cumpăratu dela Leca din Pătroaia, dreptu bani gata 1700, cu zapisu de vînzare și cu mărturii. Și iară să-i fie lui unu copilu de rumînu, anume Crăciunu, pentru că l-au cumpăratu dela Pîrvul Paharniculu, feciorul Vuicini Pah., dreptu bani gata 1300. Și iară să-i fie lui unu rumînu, anume Vasilie și cu fiu său Ștefanu, pentru că acestu rumînu datu-i-l-au Voicu Post. de Runcu, din județul Vîlcea pentru o țigancă ce au fostu vîndutu Ghinei Căpitanulu, anume Vasilca, dreptu ughi 19.1/2 și această țigancă au fostu a nurori-sa Dospinei, dată de zestre de talî-său Vladul Bîrsescul; deci n-avîrul să-și lasc țigancă să fie vîndută, ci și o au luat de la Ghinea Căpitanulu; iară Voicu Postelnicul elu au datu Ghinei Căpitanulu pentru Vasilca țigancă pre Vasilie rumînu cu fiul său Ștefanu, drept bani cîți scriu mai sus, și cu zapisu de la mîna lui și cu mărturii. Și iară să-i fie Ghinei Căpitanulu unu țiganu anume Stoica, feciorul Bîrăi țiganul pentru că au fostu cumpăratu Ghinea Căpitanulu o copilă de țiganu, anume Calea, fata Voicăi țigăncii, dela Mihaiu, feciorulu lui Mihaiu Postel-

nicul de roată, ci nu i-au fost stătătoare că o au luat Mihaiu din... 1); după aceia Mihaiu, feciorul lui Mihaiu, elu au cumpărat pe Stoica țiganulu dela Stanu Logofătul și dela fratele său Vasile, feciorii Stoicăi Logofătul din Brătieni, cu dreptu ughi 20 și l-au datu Ghinei Căpitanulu pentru Calea țiganca și cu zăpisu dela mîna loru și cu mărturii; și iar să-i fie lui o țigancă anume Vasilca, pentru că o au fostu cumpăratu Vladul Căpitanul, socru-său, o țigancă anume Mușa dela Mihai Postelnicu de roată și o au fost datu de zestre gineri-său Ghinei Căpitanu, iar apoi nu i-au fostu stătătoare că o au luat a cui au fostu; deci Ghinea Căpitanul elu au apucat pre Mihaiu, feciorulu lui Mihaiu Postelniculu, de i-au datu pre Vasilca țiganca, pentru Mușa țiganca, țigancă pentru țigancă, care țigancă au fostu și lui Mihaiu dela Nedelea din Uești. Și iară să-i fie lui o țigancă anume Anca, pentru că o au cumpăratu dela Dima, feciorul Predii Postelnicul de zestre, drept bani gata ughi 13 și 1/2. Și iară să fie Ghinei Căpitanul unu copilu de țiganu anume Pătru, fiul lui Stan țiganulu, pentru că l-au cumpăratu dela Dumitrașco Logof... 2) din Ciutura, din județulu Mehedinți, drept bani gata ughi 13,1/2 și cu zăpis de vînzare. Și iară să-i fie lui unu țiganu anume Tatul, fratele Radului țiganulu, pentru că l-au cumpăratu dela Tudoru Postelniculu, cumnatul său, drept bani gata, ughi 26, cu zăpis de vînzare și cu mărturii; care țiganu au fost și lui Tudor Postelnicul de cumpărătoare dela muma sa Vișana și dela frate-său Dumitrașco. Și iară să-i fie lui niște țigani anume Ratea și cu țiganca lui Maria și cu trei fete ale loru Cerica, Anca și Rada, și cu unu fecioru anume Stanciul și cu cîți ar mai face; pentru că acești țigani fostu-i-au cumpăratu Ghinea Căpitanulu dela Dumitrașco Log., feciorul popei lui Gheorghe din Argeș și dela femeia lui Neacșa; însă capul de țiganu cîte ughi 16 1/2 facu ughi... 3) și cu zăpisu dela mîna loru de vînzare și cu mulți boeri mărturie. Iară după aceia n-au trecutu multă vreme, ci s-au sculat cu pîră femeia lui Dumitrașco Logofātu pentru acestu țiganu, in domniea lui Antonie Vodă, zicîndu ea cum că au fostu ai ei de zestre, și cum că i-au fost vîndutu bărbatul ei Dumitrașco Logofătul fără de știrea ei și fără de voia ei, Ghinei Căpitanul. Iar Ghinea Căpitanul, elu au arătatu zăpisul care s-au și adevăratu cum au fost vînzarea acestoru țigani

1) Spațiu gol în original.

2) Text neciteț în original.

3) Spațiu alb în original.

cu știrea amîndurura și iscăliturile iară amîndurura ; și încă
l-au fostu datu Antonie Vodă Neacșei, femeii lui Dumitrașco
Logofătul, legea țerii, ca să jure de către Ghinea Căpitanulu
cum că nu-i este în știre, nici i-au fostu cu voia și cu știrea
ei. Și nici cum n-au pututu jura, ci au rămasu de lege și
de judecată precum am văzuiu Domnia mea și cartea lui
Antonie Vodă de judecată și de rămas la mîna Ghinei Căpita-
nulu. Și iară să-i fie Ghinei Căpitanulu moșie la Cepoi, pentru
ca i-au fost vîndul Tudoru Post. toată partea de moșie de aco-
lea cîtu au fostu a rumîniloru lui, drept bani gata ughi 10, cu
zapis dela mîna lui și cu mărturii. Și iară să-i fie lui o țigancă,
anume Rada, care țigancă au fost lui de schimb cu Mînăstirea
lui Mihai Vodă, luîndu-i unu țiganu alu Mînăstirii țigancă lui,
pre Vasilca i-au fostu dat schimb pre această țigancă Rada și
cu zapisu de la mîna lui Gligorie Egumenulu și a totu sobo-
rulu Mînăstirii. Și iară să-i fie Ghinei Căpitanulu unu pogonu
de vie care l-au fost cumpăratu dela Dumitru Logofătul și dela
feciorii lui Pîrvul, Șerbanu și Dumitru, care pogonu de vie dă
cu unu capu în viea lui de către vale și este alătura cu viea lui
Pătru, care le este și loru de cumpărătoare de la Stanu din
Risimnici, și l-au vîndutu drept bani gata ughi cinci, cu za-
pisul lór și cu mărturii, precum am văzut Domniea mea toate
zapisele acestoru vînzători, carii scriu mai susu, la mîna Ghi-
nei Căpitanulu și cărți domnești. Dreptu aceia și Domnia mea
încă i-am datu și am întăritu, ca să-i fie lui moșii ohabnice, și
să le stăpînească cu bună pace întru neclintire, elu și feciorii
lui în veacii. Iată dară și marturi așează Domniea mea : Chirea,
Marele Banu... 1), Marele Vornicu și Radul, Marele Logofătul și
Vîlcu, Marele Vistieru și Mihai, Marele Spătaru și Tudoran,
Marele Cluceru și Lascărache, Marele Postelnicu, și Vintilă,
Marele Paharnicu, și Preda, Marele Stolnicu, și Barbulu, Ma-
rele Comisu, și Pîrvulu, Marele Logofătul. Și am scrisu eu Ra-
dulu Logofătulu, de la facerea lumii în cursul anilor pînă la
această scriere 7182 și dela nașterea lu Hristos pînă acum
1674.

Io Duca Vvodu

Sigiliul domnesc

cu mila lui dzeu Domnu
Șerban Cantacuzino, Marele Log.

1) Spațiu alb în original.

II.

Cu mila lui Dumnezeu Ion Duca Voevodu și Domnu „ toată Țeara Ungro-Romaniei, dă Domnia mea această porună că a Domniei mele jupînesei Gherghinei Călugherița, fata lu Tudosie Banulu și feciorilor ei cîți va avea, ca să le fie lor ocină la Goștile pre apa Mostiștei, din jud. Ilfovu, toată partea jupînesei Mariei de izvoru, nepoata Cernicăi Vorniculu, și a feciorilor ei Andronic și Cernica, din cîmpu, din pădure, din apă, din șederea satului și din preste totu hotarul, ori cîtu se va alege; pentru că această moșiă ce scrie mai sus, fost-au a jupînesei Mariei și a feciorilor ei. Iar după aceea, cînd au fostu în zilele lu Antonie Voevod, fost-au datu jupîneasa Gherghinei jupînesei Mariei și a feciorilor ei. Iar după aceea, cînd au fostu le-au fostu pusu zălogu la unu turcu dela Drîstoru, dreptu la 400, de au luat bani de au datu în trebile ei și la nevoile ei. Iar apoi ea, neavînd banii să dea să le scoată de acolo dela acelu turcu, și vazîndu jupîneasa Gherghina cum că voru perit sculele, luat-au bani de la Jipa Vameșulu de au datu Turcululu, de au scosu sculele dela Tuc și le-au pusu la Jipa Vameșulu, ca să poarte jupîneasa Maria grijă să dea banii să le scoată. Iar apoi jupîneasa Maria, ea au fostu făcutu zapisu și au pusu a această moșiă zălogu la jupîneasa Gherghina, cum de nu va da banii să scoată sculele pînă în două săptămîni, să-i fie moșiă stătătoare. Deci, cînd au fost la zi, ea banii n-au datu ci au peritu acele scule; apoi, pre ascunsu, a fostu datu și nurori-sa Lilei aceasta moșie, pentru zestrile ei, ce au fostu petrecutu cu și fiu-său Andronic. Intr-aceea, jupîneasa Gherghina, vazîndu că este lipsită și de scule și de moșiă, venitu-au de s-au pîrîtu de față'naintea Domniei mele, în Divanu, cu Andronie, feciorulu Mariei și cu jupîneasa lui Lilea, zicîndu Lilea cum că această moșiă i-o datu ei, pentru zestrile ce au fostu petrecutu soacră-sa, jupîneasa Maria în casă; și au scosu și unu zapisu alu soacră-sa ce scria că i le-au datu de zestre. Iar jupîneasa Gherghina, ea încă au scosu zapisul jupînesei Mariei și alu fiu-său lu Andronic, care scrie pentru această moșiă, cum că i-o fostu pusu zălogu; și s-au aflatu zapisulu de zălojeală mai vechiu de cîtu celu făcutu în meșteșuguri de zestre. Intr-aceea Domnia mea, datu-i-amu 'de-n Divan pre seama tuturor boiariloru Domniei mele cei mari: deci, făcîndu-le socoteala de toate pre amăruntulu, ajuns-au socoteala să dea jupîneasa Maria Izvoranca cu fiu-său Andronic jupînesei Gherghinei tal. 200, fără banii ce au datu lu Hrizea, Mare Vist., taleri 133. Deci ea, nu-

avîndu baniî să-i dea, rămasu-au aceasta moşîă ca să o ție jupîneasa Gherghina pre seama ei. Deci și Domnia mea, încă amu datu jupînesei Gherghinei ca să-și ție această moşîă cu bună pace, să-i fiă moşîă stătătoare, ei și feciorilor ei în veci, pentrucă au rămasu Andronic, feciorulu jupînesei Mariei și cu jupîneasa lui Lilea de lege și de judecată de'n divanu, și de ori și cine neclintită după porunca Domniei mele. Iată și marlori așează Domnia mea: Radulu Năsturelu, Mare Banu și Vilculu Vornicu, și Șerban Cantacuzino, Marele Logof. și Hrizea, Mare Vistieru; Lupulu, Mare Spăt. și Ivașco, Mare Ciucer și Iordache Ruhse, Mare Posteln. și Stoico, Mare Pah. și Constantin Cantacuzino, Mare Stoln. și Vladulu Cocoresculu, Mare Comis și Vasilache, Mare Sluger. și Alexandru, Mare Sărdaru și Dumitrașco, Mare Pîțaru și Ispravnicu Costantin Brîncoveanulu, Mare Logofātu. Și am scris eu Stanciul Logof. în București. Scrisu luna fevr. 12 zile, anul 7185.

Ion Duca Voevodu

pecetea domnească în original.

Cu mila lui dumnezeu Domnu

Șerban Cantacuzino, Mare Logofātu, amu protocolitu

III.

Din anul 1701, Decembrie 20

Cu mila lui Dumnezeu, Ion Constantin Basarabu Voevod și Domnu Țărei Ungaro-Romînești. Daț-amu Domnia mea această poruncă a Domniei mele slugii Domniei mele lui Bîrcă, fiul lui Pană Căpitanu din Cojești, ca să fie în pace de acum înainte de către mătușa sa, jupîneasa Stoiana, care au fostu soră lui Pană Căpitanulu și de către feciorii ei, nici unu vaiu și nici o bîntuială de către dînșii să n-aibă. Pentru că după moartea lui Pană Căpitanu, au fostu avutu jupîneasa Stoiana întrebăciune de față cu cumrătă-sa, jupîneasa Vlădaia, muma lui Bîrcă, înaintea lui Alexandru, fost Mare Vornicu, pe vremea ce au fostu Logofātu Mare, și înaintea Cîrstei, fost Mare Vistieru, zicîndu jupîneasa Stoiana, cum că ea este soră lui Pană Căpitanu, și zestrile ce i-au fostu făgăduitu părinții ei nu s-au fostu datu atunci pe deplinu, și zicea cum să stăpînească ea morile ce suntu în apa Mostiștii preste totu, pentru zestrile ei: și mai zicea cum că o scoate nepotu-său Bîrcă și din partea ei de moșie, ce are la Goștile, în județulu Ilfov.

Iar jupîneasa Vlădaia, ea așa s-au fostu jăluitu, cum ea cumnată-sa, jupîneasa Stoiana s-au căsătoritu încă din zilele Radului Vodă Leon, de suntu acum 32 de ani, și zestrile ce i s-au fostu făgăduitu, i s-au datu toate deplinu încă de atunci, și au avutu pace într-înșii pînă ce au fostu Pană Căpitanulu cu zile; și au fostu scosu jupîneasa Vlădaia și unu zapisu de tocmeală acelu mori cînd s-au făcutu, și cine cîtă parte au să ție într-acele mori, de s-au fostu cetitu în Divan înaintea boieriloru, scriindu cum să ție Pană Căpitanu, tatălu lui Bîrcă, părți 12.1/2 (douăsprezece și jumătate) și Mîinea Căpitanulu, soțulu jupînesei Stoiancă, părți 2 (două) și Tudosie părți 3.1/2 (trei și jumătate). Și au fostu cerutu Alexandru Vornicu și Cîrstea Vistierulu la jupîneasa Stoiana ca să-și scoată foaia cea de zestre, să vadă cîtă zestre i s-au datu și cîte au rămasu nedate, sau alte scrisori de tocmeala moriloru și a moșiei, să-i facă dreptate; iar ea nici foaia de zestre au scosu nici alte scrisori, fără decîtu numai cu gura. Intr-aceea, boerii ce scriu mai sus, văzîndu că umblă jupîneasa Stoiana făr'de lucru, așa au judecatu: cum să-și ție jupîneasa Vlădaia cu fiu-său Bîrcă, d'într-aceste mori, părți 12.1/2 (douăsprezece și jumătate) precum le scrie și zapisulu, cu bună pace de către cumnată-sa jupîneasa Stoiana și de către feciorii ei; și cumnată-sa Stoiana încă să ție d'într-acele mori 2 (două) părți precum au ținut și Mîinea Căpitanu; mai multu nu; pentru că au fostu rămasu atunci de judecată jupîneasa Stoiana, și au fostu datu boierii și cartea lor de pîră și de rămasu, la mîna jupînesei Vlădaiei și a fiu-său lui Bîrcă; și de atunci încoace și-a ținulu tiește-carele părțile lor din moară cum scrie mai sus cu bună pace, unii de către alții. Iar după aceea, cînd au fostu acum, jupîneasa Stoiana nu s-au lăsatu pre această judecată, ci iar s-au ridicatu cu pîră, și au venitu alu douilea rîndu de s-au întrebatu de față la Divanu înaintea Domniei mele, cu nepotu-său Bîrcă, și iarăși într-acest chipu pîra jupîneasa Stoiana, cum să-i plinească nepotu-său Bîrcă zestrile, au să ție ea morile preste totu. Iar Bîrcă așa se jălui, cum că în urma tătîne-său lui Pană Căpitanulu, au trăitu moașă-sa, jupîneasa Floarea, muma jupînesei Stoianei, pînă acum de curînd în zilele Domniei mele, și ea nimicu n-au zisu mîire-sa jupînesei Floarei cum să-i fi rămasu niscare zestre nedată în viața ei. Și au scosu Bîrcă și cartea boierilor de judecată de s-au cetitu înaintea Domniei mele în Divan. Intr-aceea, Domnia mea, văzîndu că au trecutu atîta vreme, ani 32 și pînă au fostu mu-

mă-sa cu zile, nu și-au căutat și n-are nici o scrisoare, nici de la mamă-sa, nici de la frate-său Pană Căpitanu, judecat-**amu** Domnia mea dimpreună cu totu Divanulu ca de acum înainte să aibă Bîrcă bună pace de către mătușa-sa Stoiana; pentru acele zestri nici unu valu să n-aibă. Iar pentru moșia de la satulu Goștilele, ce au dimpreună, fiindu multă pricină între dînșii, judecatu-**amu** Domnia mea, și din Divanu li-**amu** datu la mijloculu loru 6 boieri pre ravașele Domniei mele, anume: Vlaiculu Căpitanu și Constantin Cluceru Lămotescu și Neagul și Necula, Juz. de acolo și Micul Iuzbașa din Belciugovu și Sănjorzu Mazăre din Piscuri, ca să le ia seama cu amănuntulu și să le citească scrisorile ce voru avea și să le aleagă fieștecăruia partea de moșia de la Goștile, unii de către alții.

Deci, acești boieri ce scriu mai sus, cînd au fostu la zi și la soroc, s-au strînsu cu toții acolo la satulu Goștilele, împreună și cu sluga Domniei mele Gheorghie alu 2-lea Portaru și întîiu le-au cetitu scrisorile ce au avutu și apoi au trasu moșia după obicei. La capulu moșiei despre Ciungii Popei Herei, s-au aflatu peste totu stînjeni 250 (două sute cincizeci); dintr-aceștia ales-au partea lui Bîrcă stînjeni 115 (una sută cincisprezece) și au mai avutu schimbu dela părintele Vlădica, stînjeni 20 (două zeci), facu stînjeni 135 (una sută treizeci și cincizeci). Ales-au și partea jupînesei Stoianăi, cu ce au avutu și de zestre, stînjeni 115 (una sută cincisprezece). A doua trăsătură la puțulu din vale; s-au aflatu preste totu iar stînjeni 250 (două sute cincizeci); dintr-aceștia, ales-au partea lui Bîrcă stînjeni 115 (una sută cincisprezece) și schimbatu de la Vlădica, stînjeni 20 (două zeci), facu stînjeni 135 (una sută treizeci și cincizeci). Ales-au și partea jupînesei Stoianei stînjeni 115 (una sută cincisprezece). A treia trăsătură pre malul Mostiștei, pînă în hotarul Ghinei; s-au aflatu peste totu stînjeni 325 (treisute douăzeci și cincizeci). Ales-au și partea lui Bîrcă, stînjeni 143 (una sută patru zeci și trei) și schimbulu de la Vlădica-stînjeni 30 (trei zeci), facu stînjeni 173 (una sută șaptezeci și trei). Ales-au și partea jupînesei Stoianei moșia cu ce au avutu și de zestre, stînjeni 150 (una sută cincizeci). A patra trăsătură pre malulu Mostiștei, pre drumul sării, pînă în partea de josu, în hotarul Ghinei, stînjeni 325 (treisute douăzeci și cincizeci). Ales-au partea lui Bîrcă, stînjeni 143 (una sută patru zeci și trei) și schimbulu de la Vlădica stînj. 30 (trei zeci), facu stînjeni 173 (una sută șaptezeci și trei). Ales-au și partea jupînesei Stoianii, cu moșia de zestre

stînjeni 150 (una sută cincizeci). A cincea trăsătură pre m
 lul Catanei, despre Mostiște; s-au aflatu iar stînjeni 325 (trei
 sute două zeci și cinci). Ales-au și partea lui Bîrcă, stînjen
 143 (una sută patru zeci și trei) și schimbulu dela Vlădica
 stînjeni 30 (trei zeci) facu stînjeni 173 (una sută șapte zeci și
 trei). Ales-au și partea jupînesei Stoianei, stînjeni 150 (unu
 sută cincizeci). Alu, șaselea trăsătură despre Cioara, pre la Mo
 vilă s-au aflatu stînjeni 114 (una sută patru spre zece). Ales-au
 partea lui Bîrcă stînjeni 46 (patru zeci și șase) și schimbulu
 de la Vlădica stînjeni 10 (zece) facu stînjeni 56 (cinci zeci și
 șese), și partea jupînesei Stoianei stînjeni 46 (patruzeci și șese).
 Și după ce s-au alesu această moșiă, cum scriă mai susu, au
 datu pre Bîrcă cu partea lui pre din sus, lîngă moșiia lui
 ce au avutu de schimbu de la părintele Vlădica și de cumpă
 rătoare de la Tudoran și de la frate-său Stan, nepoții lui Sil
 vestru Călugărulu, findu hotărîtă și împietrită mai d'înainte,
 de i-au lipitu moșiă lîngă moșiă, după obicei. Iar pre jupîneas
 Stoiana, cu partea ei ce i s-au alesu, o au datu pre din josu des
 pre Ghinea și au îndreptatu hotarulu d'în susu despre Deadulu,
 și au făcutu semne ca să știe cine pre unde va ținea. Așî
 derea și pentru heleșteulu din Mostiște, așa i-au tocmitu și
 i-au așezatu acești boieri: să țiă Bîrcă părți 12.1/2 (douăsprezeci
 și jumătate) și jupîneas Stoiana părți 5.1/2 (cinci și jumătate),
 cu ce au luat u și de la Tudosie. Iar pentru cheltuiala ce au
 cheltuitu Bîrcă la heleșteu și la mori, încă i-au tocmitu cum să
 întoarcă jupîneas Stoiana cu feciorii ei lui Bîrcă pre ce se
 vă ajunge cu socoteala pre părțile loru; mai multu altă gîlceavă
 între dînșii să nu mai fie. Iar de au mai scoate, au unulu, au
 altulu, niscai scrisori, pentru aceasta, să nu se crează, pentru
 că i-au tocmitu și i-au așezatu pre dreptate precum amu văzutu
 Domnia mea cartea lui Alexandru Vornicu și a Cîrstei Vistie
 rulu, și cartea acestoru 6 boieri, de alesulu moșiei și de tocmi
 rea moriloru și a heleșteului, cum scrie mai susu.

Dreptu acea și Domnia mea, încă amu datu această carte
 a Domniei mele lui Bîrcă, ca să fie în pace de către mătușa-sa
 Stoiana și să-și ție moșiia de la Goștile precum s-au stînjenitu;
 și părțile din moară și din heleșteu, precum scrie mai sus, să-i
 fie de moștenire. Și amu întăritu cartea aceasta cu totu sfatulu
 și credincioșii boerii Domniei mele: Cornea, Marele Banu și
 Stroe. Mare Vornicu și Diicul, Mare Logofātu și Mihaiu
 Cantacuzino, Mare Spătaru și Șerban, Mare Vistieru și Ver-

go, Mare Cliuceru și Dumitrache, Mare Postelnicu. și Șerban Cantacuzino, Mare Paharnicu și Radulu, Mare Stolnicu și Bunea, Mare Comisu și Toma Cantacuzino, Mare Slugeru și Costantin, Mare Pitaru. Și Ispravnicu Ștefan Cantacuzino, Mare Logofătu.

Și s-au scrisu cartea aceasta în orașul Scaunului Domniei mele în București, întru alu patru-spre-zecelea an din domnia Domniei mele, de Isar, Logofețelulu de București. Decembrie 20 zile, anulu 7210.

Io Costantin Voevod
pecetea domnească.

cu mila lui Dumnezeu Domnu

Ștefan Cantacuzino, Mare Logofătu, amu protocolitu

IV.

Adecă Mîinea dimpreună cu fratele meu Ianču Păh., fecioru Mîinei Căpit. din Goștile, dat-amu acesta adevăratu alu nostru zapisu, ca să fie de mare credință la mîna dumnealui nenei Bîrcă Cojescu... ¹⁾ precum să să sciă că amu mersu la dumnealui noi de a noastră bună voiă și nesiliți de nimeni, de i-amu vîndutu partea noastră de moșia din Goștile în stînj. 100 (una sută), din cîmpu, din apă, din pădure și din siliștea satulu cu partea noastră de heleșteu; și i-amu vîndutu dumnealui stînjenu lu cîte bani 166 care facu taleri 125; și după tocmala, amu luat u acești bani toți gata și deplinu în mîinele noastre.

Dreptu aceea i-amu dat u și noi dumnealui acesta alu nostru zapisu, ca de acum înainte să ție și să stăpînească acesta moșie cu pace, și să fie dumnealui moșia stătătoare și coconilor de moștenire în veci. Și cînd amu făcutu acestu zapisu fostu au mulți oameni buni și boieri mărturie, cari vor iscăli mai josu. Și pentru mai adevărată credință, amu iscălitu mai josu și amu pus u degetulu ca să să crează.

Fevr. 15 zile, anulu 7214.

Ianču Paharn., vînzătoru. Mîinea, fiul lui Mîinea Căp., vînzător. Ianache Văcărescu, mare agă, mărturie.

Iou Stan Slug. din Goștile, martoru.

Gheorghe Coj., mart. Soare neguțător, mărturie.

1) Spațiu alb în original.

RĂSCOALELE ȚĂRĂNEȘTI DIN REGIUNEA PLOIEȘTI

Acte inedite

În martie 1957 se împlinesc 50 de ani de la marile răscoale țărănești din 1907. Acestea au avut un adînc ecou în cuprinsul Regiunii noastre.

Începînd cu acest volum, vom publica documentele care se referă la răscoalele țărănești din Regiunea noastră.

I.

PROCES-VERBAL

Noi, Primul Procuror al Tribunalului Prahova, primind în seara zilei de 23 iulie, '889, de la Primăria Comunei Cocorăștii-Mislei următoarea telegramă: „Locuitorii răsculați; revoltă; vieți puse în primejdie; Primăria asediată; rog luați măsuri“, în noaptea de 23—24 iulie ne-am transportat în localitate împreună cu dl. Prefect. al județului Prahova și un escadron de călărași sub conducerea d-lui căpitan Gongopol, înadinsu rechiziționați de dl. Prefect, pentru ca cu acest ajutor militar să se poată stabili ordinea legală în comuna Cocorăștii-Mislei, ordine care după telegrama primită de noi, cu Nr. 357, se părea cu totul răsturnată și am constatat după cum urmează :

Reclamantul Ion Stanciu, de ani 30, muncitor și consilier comunal în comuna Cocorăștii-Mislei, a declarat următoarele :

„Am primit prin Subprefectură ordinul Ministerului ca să formăm un tablou în care să înscriem pe oamenii care vor să cumpere pămînt dela stat după noua lege, arătînd în acest tablou pe de o parte ce întindere de pămînt posedă fiecare și pe de altă parte să notăm cît pămînt vrea să cumpere fiecare. Am chemat adesea pe locuitori ca să-și facă această declarație, dar niciodată n-au voit.

În ziua vineri, 21 iulie, am format tabloul acesta, noi consilierul comunal, arătînd pe acei care au dreptul a cumpăra pămînt conform legii celei noi și cît pămînt au dreptul a cumpăra într-un mod egal; eu explicîndu-le ordinul ce am primit la Primărie, n-am putut să-i fac să înțeleagă și au sărit.

mai mulți asupra mea și m-au bătut în Primărie. Printre cei ce m-au bătut am putut să observ pe Ion Radu Ștanciu și Anghel Dinu Grecu. În același timp, alți oameni au sărit și au bătut pe Anghel Stan Neramzea și cu ocazia acestei bătăi n-am putut scăpa. În urmă, oamenii s-au retras, strigînd pe stradă că vor să mă pîndească cînd voi ieși din primărie pentru ca să mă omoare.

În urmă, s-au adunat cu toții la Neagu Radu Ilie pentru ca să facă o reclamațiune a cărui cuprindere nu pot s-o știu. Le-am citit ordinul ce ne-a venit dela Minister prin Subprefectură, dar ei tot spuneau că nu vor să știe de acest ordin și cu toți vor să-și vadă complectat pămîntul cu care au fost împrorietăriți prin legea rurală și pe care l-au împrorietat dînd din el zestre la copii. Nu pot să știu care a dat semnalul mulțimii de a veni la Primărie și d-a mă bate; eu nu mai puteam înțelege nimic; dar știu că Marin Anghel, Dinu Popa, Niță Ilie susțineau printre oameni că trebuie să se treacă toți pe tablou fără deosebire, cu drept egal de a cumpăra pămînt. Aceasta îmi este declarațiunea și subscriu“.

Prim Procuror (ss) *Al Alecsiu* (ss) *Ion Ștanciu*

Vasile Grigorescu, de ani 27, șef de garnizoană în această comună a declarat :

„Duminică, 23 iulie, pela orele trei și jumătate p.m., pe cînd mă găseam în Primărie cu consilierul Ion Ștanciu, ocupați cu diferite lucruri, ne-am pomenit cu o ceată mare de oameni cîrînd în gura mare să le citim tabloul format de noi relativ la cei ce au dreptul a cumpăra pămînt conform legii celei noi; eu l-am citit dar ei au strigat să-i trecem pe toți fără deosebire cu dreptul de a cumpăra 5 hectare chiar acei care erau împrorietăriți după legea rurală. Noi, spunîndu-le că nu putem face aceasta fără a călca ordinul primit, aceștia s-au înfuriat și Anghel D. Grecu, Vintilă N. Popa, Radu Dinu Păun, Dinu Popa și Marin Bunea au început a bate cu pumnul în masă, făcînd pe consilierul Ion Ștanciu, șarlatan, iar Ion Radu Ștanciu s-a repezit la dînsul și l-a ghiontit. În urmă lumea s-a retras după ce au iscălit o reclamațiune în sensul cererii lor. Aceasta îmi este declarațiunea și o susțiu“.

Prim Procuror (ss) *Al Alecsiu*

Mihai Stancu, de ani 36, muncitor, domiciliat în comuna Cocorăștii-Mislei, declară: „Este adevărat că mulți oameni s-au adunat la Primărie, cerînd să li se citească tabloul pentru vînzarea pămînturilor. Notarul s-a supus și l-a citit și explicîndu-le că acest tablou nu-l poate forma altfel fără a călca ordinul primit, s-au înfuriat toți și Radu Dinu Păun, Vintilă Neagu Popa, Marin Bunea, Niță Ilie, Stan Simeon, Iordan, Anghel Dinu Grecu, au început a înjura pe consilierul Ion Stanciu, amenințîndu-l a-l smulge la ei pentru a-l bate și Ion Radu Stanciu l-a și ghionțit în timpul acesta. Nu știu cine a făcut pe oameni să vie și să bată pe consilieri și primar. Aceasta îmi este declarațiunea“.

Prim procuror (ss) *Al. Alecsiu*

Ion Dumitrache Stăncescu, de ani 37, arendașu, domiciliat în comuna Cocorăștii-Mislei, a declarat: „În seara de 23 iulie, aflaser; că sătenii vor să bată pe consilierii comunali, dar nu pot spune precis de la cine țiu aceasta. Duminică am auzit sgarot la Primărie și pe la orele 4 și jumătate p.m. m-am pomenit cu consilierul Ion Stanciu și notarul Vasile Grigorescu și consilierul Mihai Stan și mi-au spus că Ion Radu Stanciu, Anghel Dinu Grecu, Vintilă N. Popa, Radu Dinu Păun ghionteau în Primărie pe Ion Stanciu, iar Dinu Popa, Niță Ilie, Marin Vasile Gh., Marin Bunea, Ioniță Simion Iordan, Costica Dinu Popa, Neagu Radu Ilie și Mihai Stan Radu, amenințau și-l insultau atît pe dînsul cît și pe notar. Atît notarul cît și consilierul Ion Stanciu erau galbeni ca ceara, de frică, și au pus pe G. G. Cîrstoceanu-Popescu să dea telegramă subprefectului relativ la suferințele lor căci ei nici nu mai puteau să scrie de frică. Aceasta îmi este declarațiunea“.

Prim procuror (ss) *Alecsiu*
(ss) *I. D. Stăncescu*

Dinu Dumitrache Ion, de ani 33, muncitor, domiciliat în Cocorăștii-Mislei, a declarat:

„Este adevărat că duminică au venit mulți oameni la Primărie să ceară a li se citi tabloul format pentru cei ce au drept a cumpăra pămînt și nemulțumiți de acest tablou au început a striga consilierului pentru ce face aceasta, dar nimenea n-a dat în ei, nici nu l-a înjurat, afară de Ion R. Stanciu, Anghel D.

Greco și Vintilă Neagu Popa, care l-au făcut hoț și șarlalan. Pe urmă toată lumea s-a retras și au făcut o reclamațiune contra consilierilor, acuzându-i că n-au făcut tabloul cum se cade. În urmă s-au liniștit toți. Aceasta îmi e declarația“.

Prim procuror (ss) *Al. Alecsiu*

Gheorghe Cîrstoceanu-Popescu, de ani 27, revizor la lutunuri, domiciliat în București, Calea Victoriei 196, declară: „Venisem ieri, pe la orele 4 p. m., în Cocorăștii-Mislei, în interes de serviciu și am venit drept la primărie, ca să văd pe primar, dar nu l-am găsit căci nu îndrăzneam să veni, auzind că e lumea îngrămadită acolo și că amenință pe consilieri. Am vrut să mă duc să mănînc la cărciumă, dar notarul nu m-a lăsat și ne-am dus amîndoi la dl Stăncescu care văzînd lumea agitată pe stradă și că mulți intraseră în grădina acestuia, s-a închis în casă, dar nimenea nu s-a apropiat de casă ; auzeam pe unii că vor să pue foc familiei dlui Stăncescu, dar n-au făcut nimica ; mai strigau dlui Stăncescu: de ce nu ieși afară să nu pățești ce a pățit și Scorțeanu. N-am cunoscut pe nimeni căci nu sînt localnic. N-am văzut cînd Ion Stanciu, consilierul, a fost bătut la Primărie, dar l-am văzut pe dînsul arătînd vîntăile ce purta pe o întindere de 2 decimetri pe partea dreaptă a corpului, în urma loviturilor primite la Primărie. Pe la 8 seara am luat telegrama făcută de consilierul Ion Stanciu către Subprefectura din Filipești, am încălecat pe cal și am dus-o la gara Plopeni, căci ceilalți nu îndrăzneau să eși. În urmă s-au liniștit. Aceasta îmi este declarația și o susțin“.

Prim procuror (ss) *Al. Alecsiu*
(ss) *G. Cîrstoceanu*

II.

DOSAR Nr. 81

Tribunalul Prahova

Cabinetul Instrucție

PROCES - VERBAL

Astăzi, 26 iunie, 1889,

Noi, Ion Drăgulescu, primarul Comunei Apostolache din Plasa Cricov-Podgoria, Județul Prahova, în urma ordinului apostil, al domnului Sub Prefect local nr. 412, prin care mă autorizează a cerceta cele reclamate Subprefecturii de locuitorul Ghiță Diaconescu din Comuna Chiojdeanca, care a făcut denunțare că în ziua de 25 iunie curentul s-a revoltat din zisa Comună peste 50 de săteni, însoțiți de dl. Gheorghe Barbu, primarul Comunei, cari locuitori se numește: Radu Preda, Tache Anastase, Negoită Grigore, Gh. Ioan, Dinu Brîncărea, Frangulea Simionescu, Ion Semeanu, Mihai Semeanu, Vasile I. Anca, Ionu Serghei, Nicolae Serghei, Stanu Radu Dudu, Ion Stancu, Sava Dumitru, R. Dudu, Radu Simion, Stanu Stoica, Nicolae Sava, Dumitru Ghiță, Mihaiu Mihaiu Grigore, Dumitru Stătoiu, Andrei N. Sava, Ion Stan, Ciotanu Niculae Safta, Nae Enache, Constantin Furdeanu, Ion Dinu, Ion I. Călin, Vasile R. Micu, Ionu Păunu, Ionu Nica Săvoiu, Comanu, Paisie, Ion Dinu, Ion Păunu, Ion Nicolae Berbecu, Nicolae Berbecu, Marin Bratu Serghei și alții, toți din comuna Chiojdeanca, armați cu topoare, cuțite, revolvere și alte instrumente tari au pornit cu revolta prin comună și sosind pînă la domiciliul său pune mîna pe părinții săi și întreaga familie, i-au bătut și torturatu în modul cel mai barbar. Au aruncatu cu pietre în pereții casei și pe șindrila, îi distruge toate împrejuririle din jurul casei cu topoarele și devastează toate clădirile, făcîndu-i o enormă pagubă, propunîndu-și martori despre aceasta pe dl. Neacșu Stoicescu, Vasile I. Mihalcea, Preda Dumitrache, Mareșu Vișoiu, Ion Sterie, și alții din comuna Chiojdeanca. Cercetînd con-

statarea acestui fapt, spre a se da culpabilii judecării și declarând că stăruie în pretențiunea de judecată, se constituie și parte civilă.

În vederea unei asemenea autorizațiuni, subsemnatul, transportându-mă la cancelaria Primăriei Chiojdeanca, după ce mai întâi am anunțat pe domnul primar respectiv cu adresa nr. 521, unde găsindu prezentatu pe dl. Gheorghe Barbu, primarul respectiv, pe reclamantul Gheorghe Diaconescu, cum și parte din martorii arestați și procedînd la cercetare, au rezultat următoarele :

Mai întâi, făcîndu întrebarea dlui Gheorghe Barbu, primarul Comunei asupra faptelor ce li se impută, ne-au răspuns că dînsul în ziua de 25 iunie curent, primindu o reclamație din partea unei cete de moșneni Văgăunești și Brîncărești din această comună, care se plîngea contra d-lui Ghiță Diaconescu, care, arendașu, cu putere arbitrară, a închis cu gardu un loc viranu ce-l avea cu moșnenii în devălmășie, pe prundul gîrlei, în mijlocul Comunei, de pe care însoțit de reclamanți, mergîndu la fața locului, am chemat de față pe pîrîtul Ghiță Diaconescu și cercetîndu cazul, deși am văzut gardul din nou făcutu pe prundul gîrliei dar știindu că Primăria nu poate rezolva chestiunile de proprietate, care sînt de resortul judecătoriei de ocol, am pusu în vederea reclamanților ca să se adreseze pe cale legală a-și căpăta satisfacerea și chiar am somatu pe reclamantu ca să nu facă nici o gîlceavă, dar văzîndu că acești moșneni din ce în ce se revoltază asupra domniei sale, pretinzîndu ca dînsul să ridice gardul. Reclamantul Ghiță Diaconescu, atunci, ca să scape de atîți oameni, a plecat deacolo, înapoindu-se la Primărie, iar moșnenii au început gîlceava cu piritu și s-au pus cu topoarele și cu tot felul de unelte de au tăiatu acel gard nou, răspîndindu-l pe prundul gîrliei. Susțin această declarație.

Primarul comunei Chiojdeanca
(ss) *indescifrabil*

Toți inculpații, domiciliați în Comuna Chiojdeanca, fiind absenți, nu s-au pututu interoga de noi și rămîne a se cita înaintea autorităților.

III.

Dosar Nr. 47/1888. Trib. Prahova, Secția II, pag. 6.

Astăzi, 4 aprilie, anul 1888.

Noi, primarul Comunei Sălciile, din Plasa Cricov-Podgoria, Județului Prahova, pe cînd stam la oficiul primăriei în ziua de 6 corent, ne pomenim totu odată cu un număr foarte mare de locuitori avînd ca capi ai lor pe locuitorii Micu Bratu, Simion Ioniță, Ioniță Bratu și alții, că vine și se prezintă a le face o petițiune iar la cîine a o adresa nu puteam ști. Astfel că, cu multă stăruință ce am făcut împreună cu notarul, abia am liniștit publicul, făcîndu-le o petițiune către dl. ministru după cum au cerut ei, pe motiv că dl. proprietar D. D. Haritonu are un domn administrator Leonu Herdanu, înșelîndu la măsurătoarea pămîntului și cerînd să li să dea pămîntul de porumb, unde au și plecatul cu petițiunea la Fulga, zicînd că dl ministru se află în acea comună. Însă mai înainte de a pleca, mi-au cerut a li se da din venitul comunal lei 50 spre a avea de cheltuială. În urma multor stăruințe i-am împăcat. Văzînd că și cu aceasta nu izbutește, mi-au cerut a le da cîte o vadră de vin unde le-am datu atît cu notarul cît și învățătorul, de cinste. În acest interval, pe cînd le făceam petiția, s-au dusu Micu Bratu și-alți locuitori, de au adus pe logofătul Andreiu Andreioviciu, pe motivu ca ar fi zisu să dea 4 vedre de vin, să bată pe canțeliera G. I. Dumitrachi că de ce au măsuratu pămîntu. Aceasta au supus-o locuitorii Ioniță Ghiță Mireuță și G. G. Ghiță Mireuță. Pe drum nu se știe că l-au bătut, iar în oficiul Primăriei i-au apucatu cu mîna de gîtu Ion I. Vasile, încercînd să-l omoare. Cu toată silința am putut face liniște. Tot în acest interval au adusu și pe 2 greci dragomani din casa lui Stere... înjurîndu-i

și gonindu-i din comună cu deasila unde au și plecat. Această revoltă au durat dela 27 Martie și pînă la 4 Aprilie; fapte basbuzucești și ca capii acestei revolte sînt: Micu Bratu, Simion Ioniță, Ioniță Bratu, G. G. Ioniță Mitrea, Ioniță Ghiță Mireuță, Nae Ștefanu' Tudoroiu, Marin Năstase și Marin Radu. In urma acesteia, văzînd toți acești capi că s-au arestatu dintre tovarășii lor la Fulga, au venit și mi-au cerut a le face o telegramă la d. ministru de interne spre a arăta arestarea lor care le-am și făcut-o, plecînd unii din capi(i) revolții Ioniță Bratu cu dînșii la Mizil, la poliție. Acești capi de revoltă mi-au făcut o inspecție la cancelarie, cu deasila.

De cele ce preced am dresat prezentul proces verbal care în original se va înainta locului competent spre cele cuvenite.

Primar (ss) *Radu V. Lemnaru*

Notar (ss) *C. Sandu*